

Verslag concept

Commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid

Datum commissievergadering	:	13 juni 2022
Commissievoorzitter	:	Mw. N.M. van der Waart
Commissie-adviseur	:	Mw. S. Neeskens
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 52 82 / neeskenss@noord-holland.nl

Aanwezig:

5	Plv. commissievoorzitter	:	mw. W. Koning-Hoeve (<i>tot 14.00 uur</i>)
	Commissievoorzitter	:	mw. N.M. van der Waart (<i>vanaf 14.00 uur</i>)
	Commissiegriffier	:	mw. S. Neeskens
	Plv. commissiegriffier	:	mw. J. Faber
	Leden van de commissie:		
	50PLUS/PVDO	:	--
10	CDA	:	mw. W. Koning-Hoeve en mw. C.D.M. Kuiper-Kuijpers
	CU	:	mw. J.K. Hoogendoorn-van der Maarl en M.C.A. Klein
	DENK	:	E.S.J. Mangal (<i>via MS Teams</i>)
15	D66	:	mw. L. Gonggrijp, mw. A.C. Kapitein en mw. A.J.C.E. Strens (D66)
	Fractie Baljeu	:	--
	FvD	:	J. Dessing
	GroenLinks	:	M.T. Cardol en mw. A. Er (<i>via MS Teams</i>)
20	JA21	:	G.H.J. Kohler
	PvdA	:	mw. A.A.J. Jellema en G.J. Leerink
	PvdD	:	J.P. Hollebeek en I. Kostic
	PVV	:	R. van Tiggelen (duo-commissielid) (<i>via MS Teams</i>)
25	SP	:	mw. H. Bouhlef-Lascaris (duo-commissielid) en mw. J.M.E. de Groot
	VVD	:	N.A.L. Roosendaal en B.G.P. de Wit
	Gedeputeerden:		C. Loggen (VVD), J. Olthof (PvdA), mw. E. Rommel (VVD), E. Stigter (GL) en mw. I. Zaal (D66)
30	Afwezig:		--
	(<i>met bericht van verhindering</i>)		
	Notulist:		
35		mw. F.E. Bijvoet (Money Penny BV)	(<i>tot 15.15 uur</i>)
		mw. S. Duijn (Money Penny BV)	(<i>vanaf 15.15 uur</i>)

Agenda

40

0. Technische Briefing Tata Steel: Algemeen ZZS en Vermijdings- en Reductieprogramma Tata Steel
1. Opening en mededelingen
2. Inspreekhalftuur
- 45 3. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda
4. A-agenda Algemeen
- 4.a Voordracht Jaarstukken 2021 (A-agenda NLG en RWK 13-6-2022 en EFB en M&B 20-6-2022 en Rekeningencommissie 30-5-2022)
- 50 4.a.1 Verslag van bevindingen Publiek Belang Accountants en bestuurlijke reactie (A-agenda NLG en RWK 13-6-2022 en EFB en M&B 20-6-2022 en Rekeningencommissie 30-5-2022).
- 4.a.2 Verslag mondelinge vragenronde jaarrekening 30 mei 2022
- 4.b.1 Voordracht Kaderbrief 2023 (A-agenda NLG en RWK 13-6-2022 en EFB en M&B 20-6-2022)
- 55 4.b.2 Begrotingsvoorstellen Kaderbrief
5. A-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu
- 5.a Gezondheid en Leefbaarheid: zienswijzen financiële stukken omgevingsdiensten
- 5.a.1 Voordracht Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied begroting 2023
- 5.a.2 Voordracht Omgevingsdienst IJmond begroting 2023
- 60 5.a.3 Voordracht Zienswijze op de 2de Begrotingswijziging 2022, Begroting 2023 en de voorlopige Jaarrekening 2021 van de Omgevingsdienst Flevoland en Gooi en Vechtstreek (OFGV)
- 5.a.4 Voordracht Zienswijze op de Begroting 2023 en de Jaarstukken 2021 van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord
- 65 6. Rondvraag gedeputeerde Stigter (OD NHN en OFGV)
7. Lunchpauze
8. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid (en Milieu)
- 8.a Gezondheid en leefbaarheid: Uitkomsten beoordeling Vermijdings- en reductieprogramma (VRP) Tata Steel 2020-2025 (N.a.v. toezegging Cie NLG 7-2-2022)
- 70 8.b. Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven d.d. 7 juni 2022
9. Rondvraag gedeputeerde Olthof (Leefbaarheid, gezondheid en milieu en OD NZKG en ODIJ)
10. A-agenda Water
- 10.a Water: Wijziging reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland inzake geborgde zetels (A-agenda NLG 13-06-2022)
- 75 11. Rondvraag gedeputeerde Loggen
12. A-agenda Recreatie
- 12.a Recreatie: Financiële stukken recreatieschappen voor zienswijzen (A-agenda NLG 13-06-2022)
- 12.b Recreatie: Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Plassenschap Loosdrecht (A-agenda NLG 13-06-2022)
- 80 13. B-agenda Natuur
- 13.a Natuur: Vaststellen concept-Regionale Veenweide Strategie 1.0 en vrijgeven voor consultatie (B-agenda 13-06-2022)
14. Rondvraag Gedeputeerde Rommel (Leefbaarheid, gezondheid en milieu en OD NZKG en

- 85 ODIJ)
15. B-agenda Recreatie
- 15.a Recreatie: Ladder van Leisure (B-agenda NLG 13-06-2022)
16. B-agenda Landbouw
- 16.a Agenderingsverzoek CDA Brief LTO Informatievoorziening situatie Oekraïne
- 90 17. Rondvraag gedeputeerde Zaal
18. C-agenda Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling, Programma Aanpak Stikstof (PAS)
- 18.a Natuur: zienswijze NNN aanwijzing Zanderij-Noord
- 18.b Natuur / Mobiliteit: brief Door stuifduin versmald fietspad Blijdensteinsweg Bergen (C-agenda NLG 13 juni & MB 9 mei 2022)
- 95 18.c Natuur: Bestuurlijke Informatiebrief Goois Natuurreservaat (NLG C-agenda 13-06-2022)
- 18.d Stikstof: Brandbrieven gebiedsgerichte aanpak stikstof (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 18.e Natuur: Brief zienswijze NNN bewoners Castricum De Zanderij (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 18.f Natuur: zienswijze NNN Vogelwerkgroep (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 18.g Natuur: Zienswijzen NNN Overleggroep Zanderij en volkstuinen (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 100 18.h Natuur: Uitvoeringsregeling kavelruil Noordelijke Vechtstreek (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 18.i Stikstof: beantwoording juridische vragen technische briefing stikstof (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 18.j Natuur: Ontwerp-Natuurbeheerplan 2023 (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 105 18.k Stikstof: Brief Stikstofclaim verzoek om informatie (C-agenda 13-06-2022)
- 18.l Natuur: Gebiedsvisie polder Westzaan (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 18.m Ruimte/Natuur: Brief Op weg naar Unesco Geopark Heuvelrug Gooi Vecht (C-agenda NLG & RWK 13-06-2022)
- 18.n Natuur: Literatuuronderzoek naar aanrijdingen met damherten (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 110 18.o Natuur: Onderzoek bedrijven zonder natuurvergunning of PAS-melding in Noord-Holland (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 19 C-agenda Water, Water als Economische Drager, Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR/Comité van de Regio's)
- 115 19.a Water: Goedkeuringsbesluit projectplan Waterwet Bedijkte Waal (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 19.b Water: Wijziging bestuursakkoord decentralisatie Waddenfonds (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 19.c Water: Brief aan PS toezeggingen Regionaal Waterprogramma (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 120 19.d Water: Aanwijzen zwemwater 2022 (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 19.e Water: Wijziging openstellingsbesluit POP3 onderdeel niet-productieve investeringen water (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 19.f Water: Bestuursovereenkomst Zoetwaterregio Noord-Nederland (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 125 19.g Water: Verhoging vijfde openstelling Uitvoeringsregeling subsidie Kennisontwikkeling Bodem en Water Noord-Holland 2017 (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 19.h Waddengebied: IKW magazine van het Investeringskader Waddengebied (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 19.i Water: Aanpassingen Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen en Voortgangsrapportage 2021 (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 130

20. C-agenda Leefbaarheid, Gezondheid (en Milieu)
- 20.a Gezondheid: Wob-besluit Tata Steel en gezondheidsonderzoeken naar grafietregens (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 20.b Gezondheid: Brief aan PS inzake gezondheidseffectscreening (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 135 20.c Gezondheid: Nieuwsbrief omgevingsdienst IJmond (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 20.d Gezondheid, Energie/havens /milieu: Brief GS aan PS inz. herziening convenant Energiehaven (C-agenda RWK en NLG 13-6-2022 en M&B 20-6-2022)
- 20.e Gezondheid: Stand van zaken actualisatie vergunningenbestand provinciale bedrijven
- 20.f Gezondheid: Uitvoeringsplan 2022 en resultaten landelijke voortgangsmeting Schone Lucht
- 140 Akkoord (C-agenda NLG 13-06)
- 20.g Gezondheid: Brief Randstedelijke Rekenkamer aan PS Flevoland – uitkomsten verkenning varend ontgassen (C-agenda NLG 13-06)
- 20.h Gezondheid: Agenda BAC Commissie Milieu Toezicht en Handhaving 9 juni 2022
- 20.i Nieuwsbrief mei 2022– Omgevingsdienst NHN (C-agenda NLG 13-6-2022)
- 145 21. C-agenda Landbouw en visserij, recreatie en toerisme, dierenwelzijn
- 21.a Recreatie: Beantwoording GS stand van zaken Expertmeeting Recreatieschappen (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 21.b Recreatie: Getoonde belangstelling verwerven aandelen Recreatie Noord-Holland N.V. (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 150 21.c Recreatie: openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 21.d Recreatie: Brief Openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van recreatieschap Twiske Waterland (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 21.e Recreatie: openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van recreatieschap Groengebied
- 155 Amstelland (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 21.f Recreatie: openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van recreatieschap Spaarnwoude (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 21.g Landbouw: Nieuwsbrief mei Greenport Aalsmeer (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 21.h Dierenwelzijn: Brief Raad voor Dierenaangelegenheden Doden van Dieren (C-agenda NLG
- 160 13-06-2022)
- 21.i Recreatie: Bestuursmededeling Spaarnwoude Park mei 2022 (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 21.j Recreatie: Brief aanvullend handhavingsverzoek Twiske (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 21.k Recreatie: Brief bestuursmededeling alkmaarder- en uitgeestermeer en reactie zienswijzen kadernota (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 165 21.l Recreatie: brief bestuursmededeling Twiske-Waterland en Reactie op de ontvangen zienswijzen op de Kadernota (C-agenda NLG 13-06-2022)
- 21.m Landbouw/Economie: Brief LTO Informatievoorziening situatie in Oekraïne (C-agenda NLG 13-06-2022 & EFB 20-06-2022)
22. C-agenda Algemeen
- 170 22.a MRA: Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht – editie 59 (C-agenda EFB en M&B 9-5-2022 en NLG en RWK 13-6-2022)
- 22.b Brief GS aan PS inz. Auditopvolging peildatum maart 2022 (c-agenda NLG 13-6-2022 en EFB en M&B 20-6-2022)
23. Sluiting
- 175

180 0. Technische Briefing Tata Steel: Algemeen ZZS en Vermijdings- en Reductieprogramma Tata Steel

1. Opening en mededelingen

De voorzitter opent de vergadering om 10.33 uur en heet alle aanwezigen van harte welkom.

Mededelingen voorzitter:

- 185 • Tot ca. 14.00 uur zal de vergadering worden voorgezeten door plaatsvervangend voorzitter, mevrouw Koning-Hoeve (CDA). Aansluitend neemt de vaste commissievoorzitter, mevrouw Van der Waart, de voorzittershamer over.
- De vergadering kent een volle agenda. Indien nodig zal een aantal B-stukken worden doorgeschoven naar de uitlooptermogelijkheid op maandagmiddag 27 juni a.s.
- 190 • De voorzitter richt een speciaal woord van welkom tot mevrouw Er van GroenLinks, die na haar zwangerschapsverlof in de commissie NLG is teruggekeerd.
- Voorts heet de voorzitter de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren van harte welkom. Hij volgt de heer Zoon op in de commissie NLG.
- Er is een quorum vastgesteld.
- 195 • De commissievergadering wordt live uitgezonden.
- De vergadering vindt in hybride vorm plaats. Voor commissieleden en sprekers die niet fysiek aanwezig kunnen of willen zijn, is er de mogelijkheid om online via MS Teams aan de vergadering deel te nemen respectievelijk in te spreken.
- De sprekersklok wordt in beeld gebracht.
- 200 • De spreektijd voor onderhavige commissievergadering is vastgesteld op 7 vergaderuren.
- De spreektijdverdeling is bij de agendastukken gevoegd en geschiedt volgens Amsterdams model, waarbij afsplitsingen de helft van de spreektijd van de kleinste fractie krijgen, alsmede twee minuten extra voor het plegen van interrupties. Ordevoorstellen, vragen aan sprekers, antwoorden op interrupties en rondvragen gaan niet af van de spreektijd.
- 205 • Aangezien nieuwe medewerkers de sprekersklok bedienen, is het belangrijk dat voorafgaand aan de woordvoering de partijnaam wordt genoemd.
- Bij agendapunt 13.a. (Natuur: Vaststellen concept-Regionale Veenweide Strategie 1.0 en vrijgeven voor consultatie) zijn drie aanmeldingen van sprekers ontvangen.
- Er zijn geen aanmeldingen ontvangen voor het Inspreekhalvuur.
- 210 • De aangemelde rondvragen staan vermeld in iBabs en zullen bij de betreffende agendapunten aan de orde komen.
- Maandag 20 juni a.s. organiseert de commissie NLG een werkbezoek aan de Westeinderscheg. Hiertoe zijn vooralsnog slechts vier aanmeldingen ontvangen. De voorzitter roept de commissieleden derhalve op om zich bij interesse uiterlijk woensdag 15 juni a.s. alsnog aan te melden, opdat het werkbezoek hopelijk doorgang kan vinden.
- 215 • Maandag 29 augustus a.s. vindt een werkbezoek plaats aan het Nationaal Park Zuid-Kennemerland inzake stikstof en natuurherstel. Hierover ontvangt de commissie te zijner tijd nadere informatie.
- Maandag 3 oktober a.s. zal een werkbezoek plaatsvinden over het tegengaan van bodemdaling. Dit is geïnitieerd door de VVD, het CDA en GroenLinks. Nadere informatie hierover volgt zo spoedig mogelijk.
- 220 • Gedeputeerde Zaal na 15.00 uur aanwezig zijn. Voordien wordt zij waargenomen door gedeputeerde Rommel.

225 Mevrouw **Jellema** (PvdA) heeft een punt van orde ten aanzien van de grote omvang van de agenda met zestien agendapunten, die de donderdag voor het Pinksterweekend zijn verschenen. Zij maakt zich diensgevolge ernstige zorgen over het democratische gehalte van de vergadering, waarin kleine fracties maar heel weinig spreektijd hebben. Mevrouw Jellema verzoekt de voorzitter om dit nog eens onder de aandacht van de agendacommissie te brengen. Voorts vraagt zij of de uitlopmogelijkheid daadwerkelijk benut zal gaan worden.

230

De **voorzitter** merkt op dat voor het aankomende zomerreces diverse punten nog geagendeerd dienden te worden. **Zij deelt echter de zorg van mevrouw Jellema en zegt toe dit bij de agendacommissie onder de aandacht te zullen brengen.**

235 **De uitlopmogelijkheid vindt plaats op maandag 27 juni a.s.** Het hangt van de eigen vergaderdiscipline af of deze benut zal (moeten) worden.

Mevrouw **Bouhrel** (SP) vindt het erg ongelukkig dat tijdens onderhavige commissievergadering ook een webinar door de Raad voor Dierenaangelegenheden over het doden van dieren staat gepland. Wellicht kan daar in de toekomst rekening mee worden gehouden.

240

De voorzitter neemt het signaal mee.

Mededelingen Gedeputeerde Staten:

- 245 • Gedeputeerde **Rommel** roept de commissieleden (en ook andere fractiegenoten) nogmaals op om deel te nemen aan het werkbezoek aan de Westeinderscheg.
- 250 • Gedeputeerde Rommel verwijst naar de brief van de minister inzake het stikstofbeleid. In IPO-verband is deze niet voor 10 juni jl. ontvangen. Het betreft een richtinggevende brief. Gedeputeerde heeft bij de minister aangegeven dat de Staten van Noord-Holland haar doelen en kaders reeds gesteld heeft. Zij vindt kaartjes altijd erg onhandig, aangezien eenieder geneigd is in te zoomen op de eigen woonomgeving met bijbehorende kleur, terwijl het nog niet volledig uitgekristalliseerd is. **Gedeputeerde neemt de brief mee in de gebiedsprocessen.** Vanuit de provincie klinken geluiden dat de gebiedsprocessen erg goed werken. Men is er tevreden over. Er moet uiteraard nog heel veel gebeuren en er zijn veel zorgen, maar er zal bekeken worden hoe de brief van de minister in de gebiedsgerichte aanpakken passen. De minister heeft aangegeven dat de komende tijd met elkaar in overleg wordt getreden om te kijken hoe de richtinggevende maatregelen zich verhouden tot wat er in de provincies daadwerkelijk gebeurt. Dit betreft overigens enkel en alleen nog de NH₃, oftewel de ammoniak (derhalve niet de NO_x). In het najaar volgen nog de klimaatdoelen en de waterdoelen. Deze dienen allemaal te worden uitgewerkt.
- 260

265 Gedeputeerde is voorts in goed overleg met de industrie. Bij de woningen die van het gas afgaan, worden goede stappen gezet. Ook is er goed overleg met de boeren. De provincie heeft deze tezamen met andere maatschappelijke partners goed in de loep gehouden en na het persbericht direct contact met hen gezocht. Het betreft een heel lastige kwestie, maar men denkt heel goed mee. Gedeputeerde wijst erop dat zij voornamelijk de bestuurders aan tafel spreekt. De boeren thuis en op de boerderij zullen de brief wellicht nog niet zo goed kunnen duiden, waardoor er veel zorg zal zijn. De provincie moet hen ook zien te bereiken.

270 Onderhavige brief zal derhalve vertaald moeten worden naar de provinciale aanpak. Dit zal enige tijd in beslag nemen. Een en ander zal gedeeld worden met de Staten. De brief betreft een richting van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). In IPO-verband zal besproken worden hoe de resterende provincies erin staan. De minister heeft aangegeven dat het totaal de optelsom van alles is.

275

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt wanneer ongeveer een terugkoppeling vanuit GS verwacht kan worden?

Gedeputeerde **Rommel** (VVD) verwacht dat dit zo rond september zal zijn.

280

Mevrouw **De Groot** (SP) hoorde gedeputeerde zeggen dat "*men*" tevreden is over de gebiedsgerichte aanpak. Zij meent echter dat het de bedoeling is dat "*de natuur*" er heel tevreden over wordt.

285

Gedeputeerde **Rommel** (VVD) heeft gezegd dat de mensen en de maatschappelijke organisaties in de gebiedsgerichte aanpak betrokken worden, aangezien deze het uiteindelijk moeten realiseren. Eenieder onderschrijft dat de natuur onder druk staat. Het is ook niet de natuur die een probleem is, maar de natuur die een probleem heeft.

290

Mevrouw **Er** (GL) hoorde gedeputeerde zeggen dat zij de Staten in september nader zal informeren. Voorts wordt bekeken hoe een en ander zich verhoudt tot de gebiedsgerichte aanpak. Hoe gaat gedeputeerde PS daarvan op de hoogte houden?

295

Gedeputeerde **Rommel** (VVD) antwoordt dat GS en de ambtenaren de brief pas recentelijk (vrijdag 10 juni jl.) hebben ontvangen. Zodra zij meer weten en het bekeken hebben, zal gedeputeerde uiteraard zo spoedig mogelijk bij de commissie erop terugkomen. Er zit echter een zomerreces tussen.

300

Mevrouw **Kuiper** (CDA) merkt op dat haar fractie hierover een rondvraag heeft ingediend. Hetgeen gedeputeerde nu opmerkt, ligt weliswaar in lijn met de beantwoording, maar het CDA zou bij het desbetreffende agendapunt graag nog wat specifiekier ingaan op de beantwoording van gedeputeerde.

Mededelingen commissieleden:

305

--

2. Inspreekhelfuur

Er zijn geen aanmeldingen voor het Inspreekhelfuur.

310

3. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda

- Voorliggende agenda van de vergadering wordt ongewijzigd vastgesteld.

- Het verslag van de commissievergadering NLG d.d. 11 april jl. wordt ongewijzigd vastgesteld.
- 315 – De strategische agenda, moties- en toezeggingenlijsten leiden niet tot opmerkingen.
- De beantwoording van de technische vragen wordt akkoord bevonden.

4. A-agenda Algemeen

- 320 4.a Voordracht Jaarstukken 2021 (A-agenda NLG en RWK 13-6-2022 en EFB en M&B 20-6-2022 en Rekeningencommissie 30-5-2022)
- 4.a.1 Verslag van bevindingen Publiek Belang Accountants en bestuurlijke reactie (A-agenda NLG en RWK 13-6-2022 en EFB en M&B 20-6-2022 en Rekeningencommissie 30-5-2022).
- 4.a.2 Verslag mondelinge vragenronde jaarrekening 30 mei 2022

325

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

- 330 Statenlid **Kostic** (PvdD) merkt op dat dit een uitgebreid reflectiemoment zou moeten zijn. De provincie heeft verschillende positieve stappen gezet, waarvoor complimenten. De Partij voor de Dieren mist echter een overzicht, waarmee in één oogopslag de vorderingen op de verschillende mooie doelen zichtbaar zijn. Wat zijn de precieze ambities en hoever is de provincie met de bescherming van de natuur tegen bijvoorbeeld de stikstof en verdroging? Hoe staat het met het verbeteren van de bodemkwaliteit, de transitie van de landbouw naar natuurinclusief en in relatie tot de klimaat- en biodiversiteitscrisis? Hoe vordert eigenlijk de eiwittransitie waar al jarenlang over gesproken wordt en waarmee meerdere crises kunnen worden opgelost? Kan de volgende keer wellicht één webpagina worden opgesteld met daarop de ambities duidelijk in beeld, alsmede de vorderingen die jaarlijks worden gemaakt?

340

Een kerntaak van de provincie betreft soortenbescherming. Waarom wordt er in het jaarverslag enkel gesproken over het doden van dieren, en niet over wat de provincie heeft gedaan om de dieren nog beter te beschermen tegen onder meer allerlei economische activiteiten en stropers? Kan daar verandering in worden aangebracht?

345

De Partij voor de Dieren mist ook grondige verantwoording over vooruitgang op de grote thema's, bijvoorbeeld wat betreft het onlangs door Natuurmonumenten gedane onderzoek naar de waterkwaliteit en -kwantiteit. In het jaarverslag staat geen woord over de "*watercrisis*" waarop de provincie zou afstevenen. Wat gaan GS daarmee doen?

350

Ten slotte zou het fijn zijn als er een indicator wordt ontworpen voor het bijhouden van de provinciale ambities op het gebied van natuurinclusiviteit in bredere zin (natuurinclusief bouwen, natuurinclusieve energietransitie e.d.), zoals vastgesteld in de Omgevingsvisie.

- 355 Mevrouw **Kapitein** (D66) heeft een aantal vragen en opmerkingen over de Jaarrekening van de commissie NLG. Allereerst reageert zij kort op de opmerking van de Partij voor de Dieren over de beleidsindicatoren. D66 vindt het ook een heel belangrijke discussie, die bij de begroting wederom aan de orde zal komen. Voor de volgende keer zijn al betere beleidsindicatoren ontwikkeld en de Rekeningencommissie zal er in september ook uitgebreid aandacht aan besteden. Wellicht kan de

360 Partij voor de Dieren daarin meedenken met D66.

Het is mooi dat er voortvarend gewerkt wordt aan de uitvoering van de Voedselvisie. Diverse initiatieven zijn gestart en het onderwerp komt veelvuldig langs op sociale media. De provincie staat nog wel redelijk aan het begin van de grote transformatie die nodig is in de sector. Dit in
365 tegenstelling tot de Greenport-ontwikkelingen. Daarop zijn de afgelopen jaren heel veel resultaten behaald. Wat D66 betreft zou de focus van de Greenport wel wat meer mogen verschuiven naar natuurinclusieve landbouw, gezien de doelstellingen die de provincie probeert te bereiken.

Landbouw staat onder het programma Economie en is daarmee relatief wat onzichtbaar en lastig terug te vinden voor een haastige lezer. D66 vraagt zich af of het op de juiste plaats staat. Het is zo afgesproken, dus het is correct. Maar misschien kan dit veranderen. Immers, de economische impact van de landbouw in Noord-Holland is beperkt. Dit in tegenstelling tot de impact van de ontwikkelingen van de landbouw op de ruimtelijke invulling van Noord-Holland en op de grote uitdagingen op het gebied van natuur, stikstof, klimaat, bodem en waterkwaliteit. Zou het niet
370 beter zijn om Landbouw onder een ander programma in de cyclus te plaatsen? Past het niet beter bij het programma Natuur? Bij de Kaderbrief zal D66 deze vraag ook stellen.

Programma 3 wordt aangesloten op de Kaderrichtlijn Water. Wat wordt hiervan de financiële impact? Is hiermee al bijgedragen aan de gestelde doelen? Wat zou er financieel nog meer moeten
380 gebeuren om het voor elkaar te krijgen?

In 2021 is helaas het nieuwe Faunabeheer nog niet van de grond gekomen. Dit heeft zich geuit in een forse financiële schade van 6 miljoen euro naar 10 miljoen euro en tot veel schade in het veld binnen de provincie. D66 hoopt en verwacht dat het afgeven van nieuwe ontheffingen en
385 vergunningen voor faunabeheer, met name voor het beheer van het aantal ganzen, gaat leiden tot een betere beheersing van de kosten en de bijbehorende problematiek voor boeren en natuur.

D66 heeft begrepen dat dit jaar het afgeven van een vergunning door de Omgevingsdienst veel tijd heeft gekost, waardoor zelfs ook dit jaar nog geen tot minimaal gebruik kan worden gemaakt van
390 nieuwe beleid met betrekking tot gecoördineerd beheer. Dat is jammer, aangezien dit de provincie substantieel veel geld kost in de vorm van toenemende faunabeheerschade en leidt tot veel irritatie in het veld. Tijdens de Rondvraag zal mevrouw Gonggrijp (D66) hier nadere vragen over stellen.

Het is heel terecht dat op pagina 86 bij de verbetering van de waterkwaliteit en de biodiversiteit niet alleen gesproken wordt over stikstofuitstoot, maar ook over fosfaatuitstoot. Dit is een net zo
395 groot probleem als stikstof, maar krijgt veel minder aandacht. D66 blijft aandacht vragen voor de uitbreiding van NNN. In 2021 is er maar een beperkte uitbreiding gerealiseerd. De partij begrijpt dat het tijd nodig heeft, maar de provincie is nog lang niet waar zij wil zijn. Met betrekking tot het ontgrenzen zou de provincie ook zo terughoudend mogelijk moeten zijn, zolang zij haar doelen
400 nog niet behaald heeft.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt of zij goed begrepen heeft dat D66 het jammer vindt dat er niet nog meer ganzen worden afgeschoten en vergast?

405 Mevrouw **Kapitein** (D66) antwoordt dat bij het ganzenbeheer het doden van de dieren een

noodzakelijk kwaad is, aangezien de andere maatregelen onvoldoende werken. Gelet op de grote schade die de ganzen veroorzaken, zal er toch wat moeten gebeuren. Ook ten aanzien van andere vormen van beheer geldt voor D66: *"Zo terughoudend mogelijk als het kan -- alle andere alternatieven zijn wenselijk -- maar als het niet anders kan, ontkomen we er niet aan"*.

410

Wat betreft het laatste punt, ontgrenzen, geldt voor D66: *"Alleen doen als het absoluut niet anders kan en hele goede redenen heeft, en pas als we onze doelen bereikt hebben."*

415

Het is goed om te lezen dat het investeringsbudget voor landschapsversterking voor meerdere projecten wordt gebruikt, bijvoorbeeld ook in Schagen en omgeving. Kan gedeputeerde indicatief aangeven hoe de uitputting van dit budget verloopt? Verlopen de liniedijkenprojecten hierbij volgens plan?

420

D66 is blij met de oprichting van het Bestuursbureau Recreatieschappen. Hiermee is de gewenste rollenscheiding gerealiseerd. D66 vindt het mooi om de resultaten van Groen Kapitaal te lezen, alsmede het gegeven dat er met nieuwe partijen wordt samengewerkt. Het zou heel mooi zijn om dit in de toekomst nog verder uit te bouwen.

425

Mevrouw **Jellema** (PvdA) geeft aan dat de stukken helder zijn voor haar partij. Zij leest deze weliswaar al de afgelopen zeven jaar en heeft de schade aan het Faunafonds zien oplopen van €4 miljoen naar inmiddels al €11,6 miljoen. Mevrouw Jellema hoort hier graag een reactie op van de gedeputeerde. De faunaschadeuitkering is een middel om te compenseren, maar deze wordt bijna erger dan de kwaal. Statenlid Kostic (PvdD) heeft zojuist de vraag gesteld of er nog meer ganzen moeten worden afgeschoten of vergast. Dat zou niet zozeer het eerste idee van mevrouw Jellema zijn, maar zij vraagt zich wel hardop af hoe de balans dient te worden teruggebracht. Deze tendens kan immers niet zo door blijven gaan. Waar gaat het stoppen?

430

435

De heer **Roosendaal** (VVD) merkt op dat bij het horen van de hoeveelheid schade-uitkeringen je bijna zou kunnen denken dat het met de fauna wel goed gaat. Het is echter ook denkbaar dat de voedselprijzen zijn gestegen.

440

De VVD kan zich vinden in de beantwoording van het college op basis van de bijgeleverde stukken en de accountantsverklaring in het verslag van bevindingen. Eerder benoemde de VVD al de goede leesbaarheid van de stukken en de onbegrijpelijkheid van de tabel "*BBV-indicator oppervlaktewater*" op pagina 50. De heer Roosendaal bedankt de ambtelijke organisatie en het college voor de mondelinge en schriftelijke beantwoording. Duidelijk was ook het verslag van bevindingen en de reactie hierop. De aanscherping van de beheersingsmaatregelen van de aanbestedingsregels en de volledigheid van de baten moet meer aandacht krijgen. Rechtmatigheid is een groot belang. De VVD onderstreept gelet op incidenten rondom ransomsoftware dat het voor het goed functioneren van een moderne overheidsinstelling, het waarborgen van continuïteit van de ICT van het grootste belang is, net als de beveiliging van de data. Dit gaat hand in hand met de beperking van frauderisico's. Graag worden we periodiek, ten minste twee keer per jaar, mondeling op de hoogte gehouden door de portefeuillehouder. Hetzelfde geldt voor de ontwikkelingen rondom het revolverende fonds en de daarbij behorende risico's. Kan de gedeputeerde daarmee instemmen?

450

Mevrouw **De Groot** (SP) wijst erop dat het rekeningresultaat maar liefst €17,9 miljoen positief bedraagt. Voor het positieve rekeningresultaat ad €4,3 miljoen is nog geen bestemming. De SP stelt voor om dit bedrag te storten in een fonds dat Recreatieschap Twiske–Waterland ontlast van het houden van festivals. De SP komt hiertoe met een amendement.

Volgens de SP staat er in de voordracht Jaarstukken een fout. Onder punt 4. *Financiële ontwikkeling* wordt gesproken over een afname van de bestemmingsreserves van €65 miljoen naar €860 miljoen. Dat was de SP niet helemaal duidelijk.

Mevrouw **Kuiper** (CDA) merkt op dat in de Jaarstukken 2021 m.b.t. Tata veel focus is op toezicht en handhaving om de gezondheid van de omwonenden te beschermen. Er ligt een uitgebreid programma om emissies te reduceren; de welbekende Roadmap. Later in deze vergadering wordt nog gesproken over het Vermijdings- en Reductieprogramma Tata Steel van de ZZS'en. Volgens het CDA is de provincie op de goede weg en houdt de fractie graag een vinger aan de pols aangaande dit onderwerp.

In de Jaarstukken staat dat om een gezonde leefomgeving te bevorderen er behoefte is aan een afwegingsmodel, oftewel een integratiekader om de aspecten voor de gezonde leefomgeving gelijkwaardig af te kunnen wegen in bijvoorbeeld gebiedsprocessen. Er staat vermeld dat in 2021 is samengewerkt aan dit kader en dat het nog wordt voortgezet. Het CDA zou van de gedeputeerde graag een extra toelichting willen over wat het nu precies inhoudt.

In de jaarstukken wordt voorts aangegeven dat de provincie zich inzet voor voldoende bescherming tegen overstromingen, voldoende schoon water en voldoende zoetwater. Gedupeerden van de extreme wateroverlast in 2021 in Egmond en Zijpe worden nog steeds niet geholpen, terwijl er in Limburg wél hulp is vanuit het Rijk. Kan de gedeputeerde zich inzetten voor hulp aan deze ernstig gedupeerden Noord-Hollanders, eventueel samen met het Rijk en het waterschap? En zou een ketensamenwerking op dit gebied ook niet goed zijn? Welke inzet hierop kan er van de gedeputeerde worden verwacht?

In de Omgevingswet neemt het thema "*Gezonde leefomgeving*" een prominente plaats in. Emissies blijven onderwerp van discussie. In het stikstofdossier is de afspraak gemaakt dat alle sectoren aan de emissiereductie moeten voldoen. Wat is de laatste stand van zaken rond Schiphol en stikstofuitstoot?

In de stukken staat dat in 2021 249 ha NNN is gerealiseerd, terwijl het streefgetal veel hoger lag. De feitelijke realisatie sluit aan bij wat het CDA altijd al gezegd heeft: een ambitie van 250 ha per jaar is redelijk. De partij ziet graag dat dit realisme in het gehele dossier wordt aangebracht en dat de realisatie NNN in goed overleg met grondeigenaren gaat, en op vrijwillige basis. Daar heeft het CDA altijd voor gepleit. De stem van grondeigenaren is ook van groot belang bij de uitvoering van de gebiedsprocessen. Er wordt over diverse projecten geschreven dat ze al vergevorderd zijn. Mevrouw Kuiper roept op om de stem van de grondeigenaren in het gebied niet verloren te laten gaan en hen zorgvuldig bij de besluitvorming te betrekken.

De kosten voor het ganzenbeheerplan zijn toegenomen. Het CDA had dit wel verwacht. De partij vindt het nog steeds onacceptabel dat GS het meest effectieve Ganzenbeheerplan van de

500 Faunabeheereenheid (FBE) hebben afgewezen en een minder effectief plan hebben vastgesteld. Tot overmaat van ramp worden mensen die met faunaschade worden geconfronteerd nu gekort op hun tegemoetkoming. Het CDA was en blijft hier tegen.

505 Het voert te ver om nu in te gaan op alle onderdelen uit de jaarstukken waarop het CDA kritiek heeft dan wel die het CDA toejuicht. Over de bestemming van het resterende bedrag ad €4,3 miljoen komt het CDA graag terug bij het volgende agendapunt inzake de Kaderbrief.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) hoort mevrouw Kuiper zeggen dat Noord-Holland het meest effectieve Ganzenbeheerplan kent. Hoe definieert het CDA het woord "*effectief*"?

510 Mevrouw **Kuiper** (CDA) antwoordt dat "*effectief*" in z'n algemeenheid betekent dat als je kijkt naar de inzet en naar de gewenste doelstelling, je een methode kiest die met een bepaalde hoeveelheid middelen het meest bereikt. De meest effectieve manier van ganzenbeheer betrof een voorgesteld plan van de FBE, maar uiteindelijk heeft de provincie de keuze gemaakt voor een ander beheerplan. Het CDA betreurt dit.

515 Statenlid **Cardol** (GL) komt terug op een opmerking van mevrouw Kuiper (CDA) over NNN-realisatie. Begrijpt hij het goed dat het CDA, dat altijd gezegd heeft vast te zullen houden aan de verplichting om de NNN in 2027 te realiseren, er nu voor pleit om die ambitie los te laten?

520 Mevrouw **Kuiper** (CDA) heeft gesteld de doelstelling te willen bereiken. Men moet echter wel van een reëel ambitieniveau per jaar uitgaan. Het CDA meent dat de ambitieniveaus die per jaar zijn vastgesteld eigenlijk veel te hoog zijn. Reëel is er in 2021 250 ha gerealiseerd, terwijl de vastgestelde ambitie voor het jaar veel hoger lag. Het CDA schat in dat de realisatie van 250 ha per jaar ook voor de komende jaren een veel juister beeld geeft dan wanneer er hoge ambities worden
525 gesteld die niet gerealiseerd kunnen worden.

530 Statenlid **Cardol** (GL) hoort mevrouw Kuiper (CDA) zeggen dat de ambitie teruggeschoefd moet worden naar 250 ha per jaar. Daarmee zegt zij eigenlijk dat de ambitie voor de NNN-realisatie in 2027 moet worden losgelaten.

Mevrouw **Kuiper** (CDA) stelt Statenlid Cardol (GL) een wedervraag. Wat gaat GroenLinks straks in 2027 zeggen als het vastgestelde ambitieniveau niet gehaald is?

535 Statenlid **Cardol** (GL) zal dan zeggen dat de provincie haar doelstellingen klaarblijkelijk niet gehaald heeft en dat dat zeer ernstig is. Hij gaat ervan uit dat de komende jaren in de gebiedsgerichte aanpakken grote stappen kunnen worden gezet om de NNN alsnog te realiseren en dat het college vasthoudt aan de doelstelling.

540 Mevrouw **Kuiper** (CDA) merkt op dat de tijd het zal leren.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft achtereenvolgens het woord aan de gedeputeerden voor hun beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):

545 Gedeputeerde Loggen bedankt de Statenleden voor hun wijze van vraagstelling. Dankzij de goede voorbereiding met een mondelinge en schriftelijke vragenronde kan de focus worden gelegd op een resterend aantal kernpunten. Helaas moet gedeputeerde Loggen wel zeggen dat bepaalde vragen, bijvoorbeeld van de Partij voor de Dieren, meer zouden thuishoren in de commissie EFB. De Partij voor de Dieren vraagt eigenlijk een aanpassing van de presentatie en de indicatoren. Dat is
550 nou net niet wat er in de commissie NLG wordt besproken. Thans wordt teruggekeken op wat in de begroting vorig jaar is vastgesteld en waarvoor PS toestemming hebben gegeven aan het college om binnen de kaders aan het werk te gaan en vervolgens te kijken of het college de gestelde (water)doelen heeft behaald. De Partij voor de Dieren sprak reeds over een "crisis". Gedeputeerde vindt dat te voorbarig. In het kader van het Regionaal Waterprogramma is een en ander met PS
555 gedeeld en uitvoerig bediscussieerd. De thema's die de Partij voor de Dieren noemde, zijn in het betreffende programma neergedaald. Het is derhalve goed om de lijn over het voornemen en uiteindelijk de verantwoording zuiver te houden. Anders wordt het een heel dik jaarverslag, terwijl er ook nog allemaal afzonderlijk wordt gerapporteerd.

560 De Partij voor de Dieren en de VVD refereerden voorts aan de BBV-indicator, die de ecologische kwaliteit van het water per waterschap weergeeft. Gedeputeerde Loggen zou niet weten wat hij op dat punt zou moeten doen. Mocht men een suggestie hebben, dan is hij altijd bereid om goed te kijken en luisteren hoe dat eventueel beter kan worden aangepakt.

565 In reactie op de opmerking van D66, die in het verlengde lag van de vraag van de Partij voor de Dieren, geeft gedeputeerde aan dat de financiële impact van de KRW-doelen pas definitief beoordeeld kan worden bij de midterm review in 2024 van het Regionaal Waterprogramma. GS denken op basis van de uitdagingen en verantwoordelijkheden van de provincie dat het beschikbare financiële kader vooralsnog toereikend is. Maar "*the proof of the pudding is in the*
570 *eating*". Het college meent dat het eerste moment om een en ander goed met elkaar vast te stellen in het midterm review van 2024 zal zijn. En mochten er gelet op voortschrijdend inzicht eerder zaken opkomen, dan zullen GS deze in de Kaderbrief en via de P&C-cyclus bij de Staten laten neerdalen, opdat zij tijdig weten waar zij aan toe zijn.

575 Statenlid **Kostic** (PvdD) wijst erop dat dit een reflectiemoment is en dat het de uitdaging voor gedeputeerde is om daarover iets meer mee te nemen in het jaarverslag. Een en ander is versplinterd over diverse stukken en websites. Statenlid Kostic ziet derhalve niet in hoe de inzet het afgelopen jaar heeft bijgedragen aan de doelen die de provincie zich heeft gesteld en welke vooruitgang daarin is geboekt. De Partij voor de Dieren vraagt
580 enkel een korte en overzichtelijke reflectie daarop. Is gedeputeerde hiertoe bereid?

Gedeputeerde **Loggen** wijst erop dat Statenlid Kostic (PvdD) deze vraag echt via de commissie EFB dient te stellen. Daar hoort de discussie thuis. Het betreft immers het format van de P&C-cyclus. Gedeputeerde Loggen wil daar derhalve niet afzonderlijke op ingaan. Overigens gaan de Staten zelf
585 over hun eigen format, oftewel de wijze waarop zij willen dat er gerapporteerd wordt. GS staan er altijd voor open, maar dat geschiedt dan wel op basis van een meerderheid in de Staten.

De jaarrekening betreft terugkijken en níét vooruitkijken. Voor dat laatste bestaan de begroting en Kaderbrief. Gedeputeerde Loggen wil ervoor waken dat die lijnen door elkaar gaan lopen. Hij heeft

590 een dergelijke cyclus als eens gehad, waarin er tussentijds toch weer werd aangepast. In the end wil men toch weer een revisie van het format, omdat het te onduidelijk, te groot of te breed is geworden. Gedeputeerde Loggen meent dat er na al die jaren een mooi uitgebalanceerde P&C-cyclus ligt die natuurlijk altijd voor verbetering vatbaar is. Die discussie hoort echter wel te worden gevoerd op de aangewezen plekken, te weten in de commissie EFB.

595

Het CDA wees op de wateroverlast in Noord-Holland en maakte het vergelijk met Limburg. Gedeputeerde meent dat dat niet helemaal opgaat, omdat het water in Noord-Holland van boven kwam en het water in Limburg van boven én van onderen. De impact van de schade is ook een totaal andere geweest, omdat er heel veel particulier bezit is beschadigd. In Noord-Holland ging
600 het met name over agrarisch bezit. Gedeputeerde gaat er niets mee doen, aangezien het een verantwoordelijkheid van het waterschap betreft. Hij wil deze vooral daar laten teneinde niet in elkaars bevoegdheden en verantwoordelijkheden te treden.

Beantwoording door gedeputeerde **Zaal** (D66):

605 Gedeputeerde Zaal heeft een korte reactie op de inbreng van de SP over Twiske-Waterland. Zij wacht het amendement af, waarop er vanuit GS een reactie zal komen. Gedeputeerde geeft alvast mee dat festivals in het Twiske niet dienen om de financiën van het Recreatieschap Twiske-Waterland op orde te houden, maar om een zo breed mogelijk aanbod aan te bieden aan de inwoners, van rustig wandelen en vogels kijken tot ook af en toe een dansje op een festival,
610 uiteraard op een moment waarop het binnen de vastgestelde natuurwaarden past.

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

Gedeputeerde Rommel heeft een onderverdeling gemaakt in een aantal onderwerpen. Allereerst het NNN. D66 gaf aan dat er niet zo veel gebeurt. Er werden ook vragen gesteld als "*Hoe
615 belangrijk is het nog voor de provincie?*". Gedeputeerde neemt derhalve aan dat het thema op de agenda blijft staan. Zij meent dat de provincie heel voortvarend te werk is gegaan, zeker ook met de NNN-realisatiestrategie. Er is op dit moment 1.200 ha gerealiseerd van de gestelde 1.750 ha. Gelet op de start die gemaakt moest worden, meent gedeputeerde dat de mensen heel goed werk hebben verricht.

620

Voorts is opgeroepen om zorgvuldig om te gaan met het ontgrenzen en begrenzen. Het staat vanavond in de commissie RWK ook op de agenda. Er wordt zorgvuldig mee omgegaan. In 1990 toen er nog gewerkt werd met papieren kaarten, zijn er lijntjes en cirkels getrokken die thans opnieuw goed bekeken moeten worden om te bepalen in hoeverre die nog reëel zijn. Er wordt altijd
625 naar de beste kwaliteit gekeken en ervoor gewaakt dat het NNN-gebied niet afneemt. Gedeputeerde hoopt de eventuele zorgen van de commissie op dit punt weg te hebben genomen. Het Rijk zal overigens ook in IPO-verband uitvragen hoever de provincies zijn wat betreft het NNN.

Gedeputeerde Rommel herkent de zorgen over het faunabeheer. In Noord-Holland zo veel mogelijk
630 ruimte geboden om aan het beheer te doen. De FBE is daar de uitvoerder van. Gedeputeerde neemt de zorg van D66 mee dat het gecoördineerd beheer niet goed van de grond lijkt te komen. Zij zal deze ook delen in haar overleg met de FBE. Gedeputeerde ziet ook wel dat er nog wat versterking kan worden gegeven aan de samenwerking tussen de jagers en de boeren.

635 Gedeputeerde Rommel beaamt dat de schade enorm is toegenomen, maar zoals de VVD al aangaf,

zijn de prijzen enorm gestegen. Dat geldt ook voor de grasprijs.

640 Mevrouw **Jellema** (PvdA) hoort gedeputeerde zeggen dat ze het signaal meeneemt naar de FBE's, hetgeen haar siert. De PvdA ziet hun reactie met spanning tegemoet. Zij meent echter dat het signaal ook richting het IPO moet worden genomen. De overige provincies zullen het probleem ook herkennen. Hoe gaat de gedeputeerde de zaak daar bepleiten?

645 Gedeputeerde **Rommel** (VVD) antwoordt dat zij als coördinator faunabeheer het binnen het IPO heeft geagendeerd. Niet alle provincies zien het als een gedeelde taak, zorg of probleem. Met de provincies die het wel als zodanig ervaren, wordt een overleg ingepland. Er is derhalve aandacht voor en gedeputeerde hoopt dat er met elkaar een aantal stappen kunnen worden gezet.

650 Mevrouw **Kuiper** (CDA) hoorde gedeputeerde een aantal externe oorzaken noemen waardoor de schade vergroot (grasprijzen etc.). Er is ooit voor gekozen om de vergoeding die boeren kunnen krijgen, substantieel te verlagen. Is dat voor gedeputeerde aanleiding om te zeggen: we gaan toch nog eens kijken, gezien de externe factoren die nu ook een rol spelen, of de percentuele vergoeding die aan boeren wordt toegekend nog een aanpassing behoeven? Nogmaals, de boeren kunnen niets aan de externe factoren doen, terwijl deze wel heel zwaar bij hen doorwegen.

655 Gedeputeerde **Rommel** (VVD) merkt op dat er rechtszaken over lopen, zodat zij er inhoudelijk niet al te veel op in zal gaan. De provincie heeft wel gezegd het ruimer te willen maken en meer prikkels te willen aanbrengen. Ingeval de provincie belemmert, betaalt zij de volledige vergoeding. Ingeval zij in iets mindere mate belemmert en veel ruimte biedt, betaalt de provincie 20% schadevergoeding niet, aangezien iedereen zich in dat geval zo veel mogelijk kan inzetten voor de eigen verantwoordelijkheid die er is om die ganzen te bestrijden.

660 De provincie heeft zo ruim mogelijk aangegeven wat mogelijk is om te beheren, maar het moet wel juridisch haalbaar zijn. Als je immers een juridische zaak krijgt en het niet voor elkaar krijgt, ben je veel verder van huis.

665 De heer **Roosendaal** (VVD) interpreteert hetgeen gedeputeerde Rommel zegt als volgt. Als de provincie niet in staat is om te leveren, namelijk op een goed faunabeheer, dan is de vergoeding hoger. Op het moment dat de verantwoordelijkheid ligt bij de boeren, dan is die navenant lager. Is dat correct?

670 Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat als de provincie een boer volledig zou belemmeren om ook maar iets tegen de ganzen te doen, zij de boer volledig schadeloos moet stellen. Het is dus in verhouding. De provincie betaalt ook mee aan gecoördineerd beheer. Gedeputeerde heeft dienaangaande reeds toegezegd dat zij de zorgen hieromtrent zal meenemen. Voor zover zij het

675 nu kan overzien, is een en ander nu opgestart. Dit is ook het eerste jaar dat het hogere eigen risico wordt meegenomen.

680 Mevrouw **Jellema** (PvdA) zit niet aan de GS-tafel. Zij vraagt of gedeputeerde Rommel nooit eens een dispuutje heeft met haar collega-gedeputeerde van Financiën die zegt dat het de pan uitrijst. Mevrouw Jellema kan zich maar moeilijk voorstellen dat het maar doorgaat en doorgaat.

685 Gedeputeerde **Rommel** merkt op dat in de rechtszaak in Friesland is gezegd dat de prijs niet een oorzaak kan zijn voor de verhoging van het eigen risico. Het gaat om de mate waarin wordt belemmerd. Of er discussies over zullen ontstaan, zal de toekomst moeten uitwijzen.

Gedeputeerde Rommel geeft aan dat de provincie veel doet aan soortenbescherming, juist door de NNN te realiseren en aan natuurherstel te doen.

690 Tot slot komt gedeputeerde op Schiphol en stikstof. Het Rijk is verantwoordelijk voor de Wnb-vergunning voor Schiphol. Er is natuurlijk wel overleg, maar dat ligt bij het Rijk.

695 Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt of gedeputeerde kan benoemen hoe de provincie soorten beschermt. Dat kan op allerlei manieren, zoals via handhaving van de Wet natuurbescherming. Het zou fijn zijn als er niet alleen op het doden wordt gefocust en er ook iets aardigs voor de dieren wordt gezegd.

700 Gedeputeerde **Rommel** benadrukt dat zij enkel maar aardig is voor de dieren. Zij constateert dat Statenlid Kostic (PvdD) een ander graag in de jaarstukken verwoord zou willen zien en zal het derhalve bij de FBE aankaarten.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

Gedeputeerde Olthof zal de opmerkingen van de VVD over de beveiliging van de data breder meenemen bij de FBE.

705 De vraag van het CDA over het toetsingskader Gezonde leefomgeving. Vanuit het IPO wordt eraan gewerkt. Er is inderdaad wel gekeken of er met harde toetsingscriteria aan de slag kan worden gegaan. Dat blijkt voor een gezonde leefomgeving echter heel ingewikkeld. Gedeputeerde Olthof wil wel een onderscheid maken tussen uiteindelijk de harde toetsing wat betreft lucht, geluid en geur. Daarvoor gelden regels waarop getoetst wordt. In dezen gelden toetsingscriteria wat betreft 710 natuur in de stad, gezond leven, bewegen en dat soort zaken. Er wordt thans gewerkt aan een inspiratiemodel, zodat die gezonde leefomgeving uiteindelijk wordt meegenomen bij alle gebiedsontwikkelingen. Daarmee ga je van afwegend toetsen veel meer naar het betrekken en afwegen, zodat je de onderwerpen een onderdeel laat zijn van de verdere ontwikkeling van de verstedelijking. Er is thans nog geen inspiratiemodel. Op het moment dat dit er wél is en GS er wat 715 verder mee zijn, zullen zij de Staten er uiteraard bij betrekken.

Statenlid **Kostic** (PvdD) moet iets van het hart. De Staten hebben zich juist per commissie heel goed voorbereid.

720 De **voorzitter** meent dat dit een inhoudelijke vraag lijkt te zijn en niet zozeer een punt van orde. Het betreft dus meer iets voor de tweede termijn.

725 Statenlid **Kostic** (PvdD) roept de voorzitter op om GS wellicht aan te sporen om inhoudelijk te reageren en niet steeds te verwijzen naar de FBE.

De **voorzitter** constateert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn en rondt het agendapunt af. Hetgeen gezegd is, wordt meegenomen in het advies voor de PS-vergadering van 4 juli a.s.

4.b.1 Voordracht Kaderbrief 2023 (A-agenda NLG en RWK 13-6-2022 en EFB en M&B 20-6-2022)

4.b.2 Begrotingsvoorstellen Kaderbrief

De voorzitter geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

De heer Kohler (JA21) staat thans voor de klas voor een les over burgerschap. Zijn leerlingen luisteren derhalve mee met de inbreng. Aanvankelijk wilde de heer Kohler ingaan om een ander agendaonderdeel, te weten de brandbrieven van de verschillende overleggen die er plaatsvinden met de provinciale bestuurders omtrent de stikstofkwestie. De griffie heeft hem dat afgeraden, aangezien de agenda al zo lang is, en heeft hem aangeraden een en ander in te brengen bij de Kaderbrief. De heer Kohler gaat het dan ook hebben over de updating van de verschillende beheerplannen die begroot worden in de Kaderbrief.

JA21 heeft de Kaderbrief met belangstelling gelezen. De partij vindt over het algemeen de stijgende kosten zorgwekkend. De indexatie die voor 2023 wordt gehanteerd, ook al is die in sommige gevallen 12%, zal naar inschatting van JA21 enorm tekortschieten. In de commissie EFB zullen de Staten dan ook aandringen op het maken van een prioriteitenladder voor de komende periode, die vooral ook met het oog op projecten die blijkens de jaarrekening worden doorgeschoven en waarvan er ook een aantal zijn afgeblazen, zoals met sommige projecten is gebeurd, waaronder die van de Omgevingsdienst omdat ze een projectteam niet konden samenstellen. Daardoor zagen ze af van €1 miljoen subsidie. Wat is dan het belang van zo'n project?

In NLG is het voor JA21 de kwestie stikstof en Natura2000. Het is verleidelijk om dan hier het gebruikelijke betoog te gaan houden over stikstof, wensen, couveusenatuur en het gegeven dat het in de provincie Noord-Holland wel meevalt. Waar de provincie dat alsnog zou willen doen, gaat dat niet omdat het grootste deel van de stikstofneerslag uit zee en uit het buitenland komt. De drie grote lokale stikstofbronnen -- Tata, Schiphol en de stad Amsterdam -- hebben een status aparte. Dan blijven dus een paar veehouders over om te belagen.

De provincie is niet meer dan een uitvoeringsvehicle voor in Den Haag en in Brussel verzonnen problemen. Daarom werkt JA21 aan een reparatiewet op de Wet natuurbescherming (Wnb). De partij verwacht dat het met deze reparatiewet wel goed gaat komen. Nederland ligt in 2023 volledig stil als het aan de VVD-bestuurders ligt. De leden denken daar gelukkig anders over, zoals afgelopen zaterdag tijdens het congres kon worden vastgesteld.

Dan de actualisatie van de Natura2000-beheerplannen. Door de gestegen kosten is ook hiervoor extra budget nodig. Het gaat dan slechts over €300.000.

Mevrouw De Groot (SP) wil even ingrijpen. De heer Kohler (JA21) zegt net dat als het aan de VVD-bestuurders ligt het land straks volledig stilligt. Mevrouw De Groot meent echter dat het land straks stilligt vanwege de immense stikstofuitstoot. Dadelijk gaat ook de Kaderrichtlijn Water de provincie parten spelen.

- 775 De heer **Kohler** (JA21) merkt op dat er door de gestegen kosten extra budget nodig is voor het updaten van de Natura2000-beheerplannen. Dat betreft niet veel, te weten €300.000. De gevolgschade is echter veel groter. Er zijn nogal wat betrokkenen en belanghebbenden van afhankelijk.
- 780 De heer Kohler noemt een aantal voorbeelden van gevolgschade. Afgelopen weekend fietste hij over de Veluwe. Zijn reisgenoten waren vooral onder de indruk van een paar berkenbossen aldaar. De heer Kohler zei nog: wedden dat dit niet de bedoeling is? Dit werd later bevestigd door een informatiebordje. De bossen kwamen na een habitatingreep volkomen onverwacht en zouden worden omgehakt. Er moest moeras komen of iets dergelijks. Iets vergelijkbaars is er aan de hand
- 785 in de Natura2000-duingebieden. Vorig jaar was er een werkbezoek van de commissie NLG in Schoorl, alwaar er afgeplagde heidevelden werden bekeken. De boswachter vertelde dat men het in de toekomst minder grootschalig zou gaan aanpakken. De heer Kohler weet waarom. Op veel van dergelijke afgeplagde terreinen komen naast heide vooral lijsterbes, berk en Amerikaanse vogelkers terug. Deze moeten allemaal met de hand worden uitgetrokken, maar daar is geen
- 790 subsidie voor. Een en ander gebeurt kosteloos door vrijwilligers. Men kan er ook voor kiezen om het niet te doen. PWN werkt in tegenstelling tot Staatsbosbeheer nauwelijks met vrijwilligers. Op de voormalige heideveldjes verrijst nu bos. Dat vinden mensen ook mooi, maar dat is dus niet de bedoeling. De heer Kohler wijst nogmaals op de invasieve exoot Amerikaanse vogelkers. Hij heeft er al diverse malen over gesproken in de commissie. In zijn laatste betoog hierover nam hij een
- 795 tegendraads standpunt in door een lofzang op deze "*bospest*" af te steken. Het blad trekt luizen en deze trekken insecten, die op hun beurt worden opgegeten door zangvogels. De vruchten zijn precies beschikbaar in de tijd dat trekvogels zich opmaken om naar het zuiden te vliegen. Lang leve deze invasieve exoot! Ook de Veluwe staat er inmiddels helemaal vol mee. Eind vorige eeuw voerde Staatsbosbeheer een interne studie uit naar de mogelijkheid om de vogelkers helemaal uit
- 800 te roeien. Het eindrapport kwam tot de conclusie dat dit niet haalbaar was. Het was te duur en er zou geen subsidie meer overblijven. Dat was nog vóór Natura2000. Inmiddels wordt er niet gekeken op een paar miljoen meer of minder.
- Er zijn nogal wat organisaties afhankelijk van het Natura2000-subsidie-infuus. In Noord-Holland
- 805 zijn er veertien Natura2000-gebieden waarvoor de provincie eerste verantwoordelijke is. Door een aantal deskundigen is op basis van bepaalde criteria ooit aangewezen waarom dat Natura2000-gebieden zouden moeten worden. Wie die deskundigen waren en wat hun uitgangspunten waren, is niet in elk geval te achterhalen. Wél is te achterhalen op basis van welk habitattypen er soorten gebieden zijn aangewezen. Daarvoor werden Standaard Data Forms (SDF's) gebruikt, met daarin
- 810 instandhoudingsdoelen. Houd je die oorspronkelijke SDF's tegen de huidige situatie aan -- dat kan, want daarvoor is een weliswaar moeizaam toegankelijke Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) met miljoenen waarnemingen beschikbaar -- dan valt je meteen de discrepantie tussen nogal wat oorspronkelijke doelen en de huidige situatie op. Soms nauwelijks zoals in de Eilandspolder, maar soms komt de huidige situatie totaal niet overeen met het oorspronkelijke SDF.
- 815 Het meest in het oog springen Polder Zeevang, Putten en Abtskolk. Laatstgenoemde locatie is een tot natuurgebied omgevormde kleiput achter de voormalige Hondsbossche Zeewering. Het betreft een zeldzaam mooi plekje dat recent nog volledig omrasterd is om de vossen buiten te houden. Maar niet om de SDF-types te beschermen, want deze wonen er allang niet meer. Dat waren indertijd namelijk zeldzame smienten en koolganzen. Die zitten nu in Zeevang, waar ze op hun

820 beurt de SDF-types voor Zeevang -- kievit, wulp, plevier en grutto -- nagenoeg verdreven hebben.

Kortom, JA21 vindt het prima dat de Natura2000-plannen geüpdatet worden en dat mag ook best wat kosten. De heer Kohler meent dan echter wel dat alle oorspronkelijke instandhoudingsdoelen meegenomen dienen te worden. Erken dat sommige zaken gewoonweg niét haalbaar zijn, dat
825 Natura2000 niet in beton gegoten is, dat de natuur zijn eigen gang gaat en dat we hooguit een beetje kunnen sturen. De subsidieverslaafden zullen het niet fijn vinden. De vogelaars bij Abtskolk daarentegen beslist wel; zij willen die ganzen helemaal niet terug. Dat men in Zeevang de ganzen eigenlijk ook niet wil, en graag de door ganzen verdreven kieviten, grutto's, wulpen en plezieren terug wil, verdient ook aandacht. Dat betreft echter weer een ander dossier, te weten Faunaschade
830 waarop juist bezuinigd wordt. Wat dat laatste betreft, wenst JA21 de gedeputeerde veel wijsheid en succes. Eerlijk is eerlijk, want op de ganzenproblematiek heeft de heer Kohler ook geen antwoord. Kan men er echter wel op rekenen dat gedeputeerde de oorspronkelijke SDF's in de updating laat meenemen? De heer Kohler ontvangt hierop graag een antwoord van de gedeputeerde.

835 De **voorzitter** bedankt de heer Kohler (JA21) en hoopt dat de leerlingen van de les Burgerschap nog even aangehaakt blijven en ook naar de andere partijen luisteren.

Statenlid **Cardol** (GL) vindt het mooi dat de klas van de heer Kohler (JA21) meeluistert. Het is natuurlijk ook de vrijheid van de heer Kohler om een betoog te houden dat volgens
840 Statenlid Cardol helemaal niet thuishoort bij de Kaderbrief. Laatstgenoemde probeert de heer Kohler derhalve te verleiden om het nog even toe te spitsen op de Kaderbrief. Want wat was zijn voorstel nu eigenlijk uit dat lange verhaal dat hij houdt over het afschuwelijke natuurbeheer dat hier blijkbaar in Nederland wordt gevoerd? Zit er een voorstel bij dat hij ten aanzien van de Kaderbrief, dus de begroting voor volgend jaar, zou willen doen?
845 Statenlid Cardol meent namelijk dat het daarom gaat vandaag.

De **voorzitter** constateert dat de heer Kohler (JA21) technisch niet meer aanwezig is. Wellicht kan hij later in de PS-vergadering nog antwoord geven op de gestelde vragen.

850 Statenlid **Cardol** (GL) kan zich vinden in het voorstel van de voorzitter en gaat over tot zijn eigen bijdrage. Over de Kaderbrief als zodanig heeft hij vanuit de commissie NLG niet zo heel veel opmerkingen, behalve dat GroenLinks erg hecht aan de afspraken die zijn gemaakt om ook ruimte te scheppen voor voorstellen vanuit PS. Dat sluit dus aan op de tweede brief van GS d.d. 8 juni jl., waarin ook voorstellen vanuit die kant zijn gedaan. Statenlid Cardol zal een paar opmerkingen
855 maken over de voorstellen die door andere partijen zijn gemaakt. Uiteraard gaat hij ook even in op zijn eigen voorstel.

Statenlid **Cardol** gaat als eerste in op het voorstel van het CDA over erfcoaches. GroenLinks vindt dit een zeer waardevol voorstel, mits de erfcoaches nadrukkelijk gebruikt worden om boeren te
860 helpen bij de grote transities in het landelijk gebied. De afgelopen drie jaar heeft Statenlid Cardol steeds gepleit om bij de gebiedsprocessen vooraf heldere doelen -- ongeacht of het nu om NNN, stikstof of bodemdaling gaat -- en randvoorwaarden vast te stellen. Vervolgens kan er dan met boeren en grondeigenaren in gesprek worden gegaan. Het heeft niet de voorkeur om meteen te dreigen met onteigening, ook al zal het een middel blijven dat nodig is. De inzet is om tegen
865 boeren te zeggen: "*Als je hier wilt blijven boeren onder de gestelde voorwaarden, dan zijn we*

hartstikke blij met je. Wij gaan je dan helpen met advies, met geld, bij gesprekken met de bank, met vergunningen et cetera." In zo'n aanpak kunnen erfcoaches erg waardevol zijn en zijn er wellicht wel meer nodig dan nu door het CDA wordt voorgesteld. Misschien moeten deze coaches wel onderdeel worden van alle gebiedsprocessen, zoals die de komende jaren worden gevoerd.

870 Statenlid Cardol is uiteraard benieuwd naar de reactie van het college.

De vier voorstellen van de Partij voor de Dieren vindt GroenLinks eigenlijk heel sympathiek. Het gaat in enkele voorstellen ook om redelijk overzichtelijke bedragen. Vanuit zijn natuurhart is de kickstart-motie favoriet bij Statenlid Cardol. Een structurele financiering voor de Natuur- en Milieufederatie zou GroenLinks op zich zeer terecht vinden. De partij is niet zo enthousiast over alle afschaffingen van boekjaarsubsidies en de overgang naar projectsubsidies. De afgelopen jaren is er wel voor die systematiek gekozen. Uiteraard moet een dergelijk voorstel voor structurele subsidie wel gerelateerd worden aan het budget voor projectsubsidies. Ook hiervoor verneemt GroenLinks eerst graag het commentaar van het college. Uiteindelijk laat GroenLinks de financiële afweging van alle voorstellen graag over aan haar financieel woordvoerder.

Dan het voorstel van GroenLinks over de grondwaterheffing. Op dit moment gaat het nog helemaal niet om geld, maar om het verschaffen van middelen die de provincie in staat stellen om iets meer te doen aan de crisis -- de gedeputeerde van Water ziet deze nog niet zo erg voor zich, maar GroenLinks gaat die wel degelijk een heel groot probleem vinden voor de komende jaren -- dan dat er op dit moment wordt gedaan. Wat dat betreft verwijst Statenlid Cardol naar de startnotitie voor het Nationaal Programma Landelijk Gebied, die de commissie deze week ontvangen heeft. Daarin gaat het ook over waterkwaliteit en waterkwantiteit. Hij citeert: "*Waterkwantiteit (droogte en wateroverlast) is onderdeel van het Nationaal Programma Landelijk Gebied, voor zover noodzakelijk voor natuur en landbouw, immers zonder water geen natuur en geen landbouw.*" In het voorstel van GroenLinks wordt GS verzocht om even te onderzoeken wat mogelijk is rond de grondwaterheffing. Wat Statenlid Cardol betreft zou de opbrengst van de grondwaterheffing groter gemaakt kunnen worden. Die zou dan vervolgens kunnen worden ingezet voor met name maatregelen op het gebied van droogtebestrijding en klimaatadaptatie.

895 Statenlid Cardol heeft het voorstel van GroenLinks ambtelijk laten toetsen. In het ambtelijk advies staat het eerste punt, namelijk onderzoek naar mogelijkheden om de heffing te verhogen, te indexeren en uit te breiden. Dat is al gebeurd en dus overbodig. Dat is prima wat Statenlid Cardol betreft. Hij wijzigt dit punt in de motie graag in een formulering in de trant van: "*het college verzoeken de onderzoeksresultaten, die er dus blijkbaar al zijn, inclusief alle argumenten voor en tegen, te presenteren aan PS.*" Dat zou een prima invulling van dat punt kunnen zijn. Daarnaast vraagt Statenlid Cardol GS om op alle drie de punten ook de mogelijke uitbreidingen te presenteren. Dat betreft dan alle gebruikers van grondwater, dus ook grondwateronttrekkingen die nu vallen onder het gezag van de Waterschappen.

905 Het tweede punt, de meeropbrengst bestemmen voor droogtebestrijding en klimaatadaptatie, zou volgens het ambtelijk advies wettelijk niet uitvoerbaar zijn. Dat is echt onzin. De Waterwet stelt dat de heffing mag worden ingezet voor maatregelen die: "*... direct verband houdende met het voorkomen en tegengaan van nadelige gevolgen van het onttrekken van grondwater.*"

910 Gedeputeerde Staten in Noord-Brabant, waar onderhavig voorstel op dit moment ook voorligt en al bijna is aangenomen, komen ook tot de conclusie dat onttrekkingen aan het grondwater nadelige

gevolgen kunnen hebben, zoals verdroging. De opbrengst van de heffing kun je daar dus voor
aanwenden. Dat is binnen de kaders die de Waterwet stelt. Dat geldt ook voor maatregelen die
leiden tot verhoging van het grondwaterpeil, bijvoorbeeld door het opvangen en laten infiltreren
915 van regenwater. Dat zijn dus maatregelen in het kader van klimaatadaptatie, zoals die onder
andere in het voorstel van de ChristenUnie stonden.

Concluderend merkt Statenlid Cardol op dat hij het voorstel gaat aanpassen wat betreft het eerste
punt, maar de rest van het voorstel blijft wat hem betreft recht overheid. Hij hoort heel graag hoe
andere fracties hierover denken.

920

Mevrouw **Kuiper** (CDA) merkt het volgende op over de Kaderbrief. In de inleiding staat dat de
voedselzekerheid niet direct in gevaar lijkt te komen. Echter, in de overzichten staan gestegen
prijzen van bouwmaterialen, elektriciteit en brandstof. Deze zijn weliswaar meegenomen, maar dat
geldt niet voor de gestegen prijzen van voedsel. De laatste weken is echt een flinke stijging van de
925 prijzen voor voedsel, energie en andere zaken. Dat baart het CDA zorgen, zeker voor mensen die
wat minder te besteden hebben en voor mensen met een modaal inkomen die te maken hebben
met prijsstijgingen over de hele linie. Het CDA wil graag de toezegging dat gedeputeerde er
rekening mee houdt bij het opstellen van de begroting voor 2023, indien de situatie tegen die tijd
nog steeds hetzelfde is. Over de voedselzekerheid en het landbouwbeleid zal gesproken worden
930 met gedeputeerde Zaal bij een ander agendapunt.

Voor het besteden van de financiële ruimte die aanwezig is ten gevolge van het positieve resultaat
over 2021, heeft het CDA het voorstel om gedurende een periode van drie jaar een pilot te doen
met erfcoaches. Voor een duurzame, toekomstbestendige landbouw en vitaal landelijk gebied is
935 het belangrijk om boeren te helpen bij de invulling van de beleidsambities. Eenieder heeft kunnen
zien en lezen wat voor effecten de afgelopen vrijdag gepresenteerde plannen voor stikstofreductie
teweeg hebben gebracht. Overigens heeft het CDA onderhavig voorstel opgesteld nog voordat de
plannen van het kabinet voor stikstofreductie bekend waren. Mevrouw Kapitein benadrukt dat CDA
Noord-Holland het niet eens is met deze gepresenteerde stikstofplannen. De doelen zoals ze er nu
940 liggen, hebben een te grote sociaal-economische impact op de boeren, het platteland en daarmee
op heel Nederland. Het CDA wil ook graag bijsturing. Los hiervan worstelen veel agrarische
ondernemers met vragen op het gebied van hun toekomst. Wel of niet investeren in duurzaamheid,
natuurinclusieve landbouw, opvolging, financiële zorgen et cetera. De zorgen blijven niet altijd
beperkt tot de bedrijfsvoerder en hebben regelmatig betrekking op het hele gezin, bijvoorbeeld in
945 het geval dat een ondernemer grote investeringen moet doen met bijbehorende risico's, wanneer
hij overweegt het bedrijf elders voort te zetten of als hij besluit de bedrijfsvoering rigoureuus te
wijzigen, wat ook onzekerheid oplevert. Ook kan opvolging lastig zijn of kan het gezin besluiten
om geheel te stoppen met het agrarisch bedrijf om een andere invulling te geven aan de locatie. De
erfcoach probeert agrariërs te helpen met het maken van de juiste keuzes. De ervaringen van
950 andere provincies met erfcoaches, zoals in Overijssel en Gelderland, zijn tot op heden succesvol
gebleken. De overheid vraagt veel van de agrariërs. Het CDA hoopt dat PS van Noord-Holland dan
ook een helpende hand uitsteken om hen te ondersteunen bij de uiteenlopende en dringende
vraagstukken waarmee ze geconfronteerd worden. Zoals Statenlid Cardol (GL) noemde, is het
aantal van drie erfcoaches misschien wel niet voldoende, maar dat zal in de discussie naar voren
955 komen. Vooralsnog gaat het CDA uit van een bedrag van €375.000, maar er volgt nog een
ambtelijke toetsing.

Ten slotte heeft mevrouw Kuiper een wat meer algemene vraag. Wat zijn de financiële gevolgen van deze opgave voor stikstofreductie voor de begroting en de meerjarenbegroting? Zou de
960 gedeputeerde hierover iets kunnen aangeven?

Statenlid **Kostic** (PvdD) houdt het vandaag bescheiden met hooguit vier voorstellen. Het eerste betreft het geven van een financiële impuls aan projecten die bijdragen aan het vergroten van biodiversiteit in de bebouwde omgeving en het landelijk gebied, zoals projecten voor de aanleg van
965 landschapselementen. Dit past helemaal in lijn met het recente Rli-rapport, dat eigenlijk ertoe oproept om dit te doen. Er is immers sprake van een biodiversiteitscrisis die net zo erg is als de klimaatcrisis.

Dan komt mevrouw Kuiper op de Handreiking bescherming dieren tegen extreem weer. Het wordt
970 weer heerlijk zomers weer, maar dat gaat helaas al decennialang gepaard met heel veel dierenleed in de vorm van tienduizenden dieren in Noord-Holland die geen bescherming krijgen tegen de hitte. Bijvoorbeeld schapen krijgen al hittestress vanaf 23C°. De Partij voor de Dieren vraagt echt niet veel; slechts een vlotte en complete handreiking voor de bescherming van dieren tegen
975 extreem weer. Wakker Dier kan daarbij helpen. Statenlid Kostic vraagt gedeputeerde om straks niet weer te zeggen: we wachten op landelijk beleid. Dan duurt het wederom decennia en zitten dieren weer in de ellende. Volgens Statenlid Kostic verdienen ze meer dan dat en op z'n minst onderhavig gebaar.

Het derde voorstel betreft een concrete vertaling van de provinciale ambities op dierenwelzijn. GS
980 hebben prachtige ambities op het gebied van dierenwelzijn. Er komt steeds meer vordering in: inkoop, sponsorbeleid, Voedselvisie et cetera. De provincie doet derhalve haar best, maar het beleid is best wel verdeeld en niet overzichtelijk. Met onderhavig voorstel probeert de Partij voor de Dieren om daarin een stap te maken. De provincie heeft heel kundige ambtenaren.

Tot zover de zaken die geld kosten. Voorts zijn er nog twee zaken die Statenlid Kostic in de
985 Kaderbrief benoemd wil hebben. Wat de kaders betreft zal de partij een amendement indienen om in ieder geval de dieren te benoemen en de provinciale inzet, niet alleen in de context van het doden, maar juist ook wat betreft de wijze waarop ze beschermd worden. Voorts wil de Partij voor de Dieren in de Kaderbrief een reflectie op de eventueel aanstormende watercrisis.

990 Tot slot sluit de Partij voor de Dieren volledig aan op het voorstel van GroenLinks. In Noord-Brabant wordt het zelfs al volledig toegepast. Het CDA-voorstel vindt Statenlid Kostic eigenlijk wel sympathiek. De Partij voor de Dieren heeft een vergelijkbaar voorstel ingediend in 2021 bij de begroting voor de Voedselvisie om twee transitiecoaches betreffende natuurinclusieve landbouw en
995 eiwittransitie aan te stellen. Als het binnen de kaders die GroenLinks noemt gerealiseerd kan worden, werkt de Partij voor de Dieren heel graag samen met het CDA op dit punt.

De **voorzitter** bedankt de indieners voor hun toelichting en geeft het woord aan de overige
1000 Statenleden voor hun inbreng.

Eerste termijn

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) geeft aan dat haar fractie positief is over de motie van Statenlid Cardol

- 1005 (GL). Net zoals hij zei over het eerdere voorstel van de ChristenUnie over regenwateropvang en het hergebruik van douche- of grijswater, meent mevrouw Hoogendoorn dat er echt iets moet gebeuren rondom water. De grondwaterheffing past daar zeker in, teneinde middelen te creëren om daar wat mee te doen.
- 1010 De ChristenUnie is ook positief over het voorstel voor de erfcoaches. Zij heeft het hier in de commissie al vaker met het CDA besproken. Het is een heel goed idee om daar op dit moment in te investeren. In de afgelopen twee jaar is er zo veel gebeurd rondom het boerenbedrijf, dat het echt een heel juiste beslissing is om daar iets meer voor opzij te zetten.
- 1015 Mevrouw Hoogendoorn is vooral benieuwd naar de laatste motie van de Partij voor de Dieren rondom de bescherming van dieren tegen extreem weer. Het is de bedoeling om als aanjager tegen de gemeenten te zeggen: ga eens kijken waar dat nou misloopt. Mevrouw Hoogendoorn ziet kleine perceeltjes waar in de zomer circa tien koeien op staan, die een grote kastanjeboom hebben om onder te schuilen tegen de zon en regen. Wil de Partij voor de Dieren daar nog verder op ingaan?
- 1020 De **voorzitter** stelt voor dat de Partij voor de Dieren in tweede termijn reageert op de vragen.
- 1025 Mevrouw **Jellema** (PvdA) meent dat voorliggende Kaderbrief duidelijk en prettig leesbaar is. Zorgelijk is de onzekerheid aangaande de prijsstijgingen en de indexaties. De Partij van de Arbeid begrijpt dan ook de prudentie van het college van GS. Zij kan de ontwikkelingen nog maar moeilijk overzien en heeft mede daardoor nog geen eigen wensen of plan opgesteld. De Partij van de Arbeid beziet in dat licht ook de voorstellen van de drie andere partijen. Mevrouw Jellema komt hier later nog op terug.
- 1030 Mevrouw Jellema heeft nog een paar andere opmerkingen. In de opmerking over de vermeende donkerrode indicatoren -- dat zijn de negatieve ontwikkelingen die men aanduidt -- staat dat het aantal passagiers op Schiphol in 2020 sterk gedaald is ten opzichte van 2019, door coronamaatregelen. Van de Partij van de Arbeid mag deze indicator naar donkergroen worden overgeheveld. Dat zal gedeputeerde vast niet doen, maar dan is het maar opgemerkt. Het is dan ook opmerkelijk dat de technische vraag over dezelfde indicator ook al is gesteld door de heer Zaal
- 1035 (PvdA) én de heer Roosendaal (VVD), wat mevrouw Jellema hoopvol stemde. Dat geldt overigens ook wat betreft de technische vraag van de heer Roosendaal (VVD) over de lager en gemiddeld opgeleiden in de brede welvaartsmonitor. Hij vraagt waarom daarin alleen de hoger opgeleiden zijn opgenomen. Dat doet de Partij van de Arbeid deugd, want juist de lager en gemiddeld opgeleiden zijn heel belangrijk voor de economie.
- 1040 Het volstrekt nietszeggende antwoord van GS op de technische vragen over de indicatoren (of ze rood of groen zijn) stemt de Partij van de Arbeid wel een beetje treurig. Misschien kunnen GS daar iets meer uitleg over geven.
- 1045 In het rijtje donkergroen (positieve indicatoren) wordt gesproken over de stikstofuitscheiding door de landbouw. Noord-Holland zou tot de provincies behoren met een gemiddeld lagere stikstofuitscheiding dan elders. Dat vertaalt zich dan ook in de brief van 10 juni jl. van minister Van der Wal, waarin Noord-Holland en Noord-Holland Noord er qua gebiedsopgaven relatief genadig vanaf komen.

1050

Wat betreft de gebiedsopgaven en gebiedsgerichte aanpakken meent de Partij van de Arbeid dat men het er snel weer met elkaar over moeten hebben. Hoe schiet een en ander op? Gedeputeerde Rommel deelde er al iets over mee aan het begin van de vergadering. Daarmee heeft ze al een tipje van de sluier opgelicht. De Partij van de Arbeid zou echter graag zien hoe de (niet-)vorderingen zich verhouden tot de brieven van de bewindslieden Van der Wal en Staghouwer. Het CDA heeft daar ook in de rondvraag (agendapunt 16) het nodige over gesteld.

1055

1060

De Partij van de Arbeid is er geen voorstander van om een zoveelste technisch briefing of BOT-overleg te organiseren en stelt voor om in september dan wel op een ander moment in de resterende Statenperiode echt met informatie te komen die aangeeft hoever de provincie er eigenlijk in staat is. Wat kan reeds worden afgevinkt in de gebiedsgerichte aanpak en in de gebiedsgerichte processen? Het is namelijk de hoogste tijd dat er helderheid komt over waar de provincie Noord-Holland staat.

1065

Toevalligerwijs gaf gedeputeerde Stigter hedenmorgen een interview op Radio 1 aan mevrouw Kersseboom, die het had over een spreekwoordelijke "bal" die ergens ligt. Waar ligt die bal? Wie moet er een schop tegenaan geven? En wie gaat dat als eerste doen? Snelheid is geboden.

1070

In de Kaderbrief is er ook nog aandacht voor de sterk stijgende faunaschade. Dit is reeds besproken.

1075

Een laatste vraag betreft de transitie naar Groen Steel bij Tata. GS gaan ervan uit dat de extra kosten voor de VTH-taken door het Rijk zullen worden gedragen. Als het Rijk dat nou niet of slechts partieel doet, wat doet de provincie dan?

1080

Aan het begin van haar betoog gaf mevrouw Jellema reeds aan dat de Partij van de Arbeid de prudentie van de financiële uitgangspunten van dit college begrijpt. Zij is daar zelf ook beducht voor. Voor de grondwaterheffing heeft mevrouw Jellema een vraag aan GroenLinks. Zij begrijpt de gedachtenrichting, maar gaat het nu weer opleveren dat ook mensen met een kleine portemonnee toch ook weer een stukje heffing gaan krijgen? Moet het niet veel meer aan de kant van de grootverbruikers worden opgeduwd.

1085

De erfcoaches is een heel sympathiek initiatief. Mevrouw Jellema sluit wel volledig aan bij de woorden van GroenLinks, die het dan wel wil bezien in het kader van coaches die de boer helpen bij de transities.

1090

De Partij van de Arbeid moet zich binnen de fractie nog buigen over het voorstel van de Partij voor de Dieren. Mevrouw Jellema roept nog wel in herinnering het idee van de Natuur- en Milieufederatie om van projectfinanciering terug te gaan naar boekjaarsubsidies. In een vorige Statenperiode heeft de provincie dat om niet onbelangrijke redenen zo in het vat gegoten. Als het anders moet, moet er misschien toch wat nader naar gekeken worden en een wat gefundeerdere discussie over worden gevoerd dan nu één-twee-drie weer terug te gaan, wat ook weer heel veel precedentes schept naar een boekjaarsubsidie, terwijl de provincie *for all the good reasons* indertijd naar deze manier van subsidieverstrekking zijn overgegaan.

1095

Mevrouw **Kapitein** (D66) meent dat deze Kaderbrief zich kenmerkt door een grote terughoudendheid voor nieuw beleid, gezien de grote onzekerheden over de macro-economische ontwikkelingen en transities en gezien de uitvoering van reeds ingezet beleid op de grote opgave die de provincie nu al heeft. De samenwerking met het Rijk op de grote transitieopgave stikstof, energie en woningen verandert de komende tijd. Dit werd vrijdag 10 juni jl. al duidelijk met de brief van de minister. Het wordt scherper en uitdagender. Het Rijk wordt steeds duidelijker in zijn doelen, wensen en eisen. Daar heeft het ook geld voor over, dus samengevat met regels en pegels. De provincies mogen en moeten dit binnen de kaders gaan uitvoeren. De vraag is of zij hier goed op voorbereid zijn. Mevrouw Kapitein meent dat het voor de Staten lastig is om dit te overzien. Zij wil het college meegeven dat indien het hulp nodig heeft, D66 graag bereid is om er constructief en meewerkend mee om te gaan.

Er is gewoonweg veel te doen en gelukkig heeft de provincie al veel in werking gezet. Het opzetten van de gebiedsgerichte aanpak is hierbij cruciaal en D66 steunt deze ook. Het verder uitbouwen hiervan heeft daarom een hoge prioriteit. Dat is geen nieuw maar bestaand beleid. D66 wil daar geen vertraging in oplopen door nu andere prioriteiten te gaan stellen. De partij is derhalve terughoudend richting nieuwe en andere voorstellen.

De provincie trekt nu extra geld uit voor de uitvoering van het stikstofbeleid. Natuurlijk is D66 hiertoe bereid. Maar tot nu toe zijn er nog niet heel veel concrete resultaten zichtbaar. Wanneer verwachten GS deze wél te krijgen in Noord-Holland? Wat voor soort resultaten betreft het dan, en waarmee?

D66 is het er erg mee eens dat de provincie van het Rijk een bijdrage krijgt voor de VTH-taken van Tata Steel. Die zijn zo fors toegenomen en doet Noord-Holland niet alleen voor de eigen provincie. Maar wat gebeurt er nou als de provincie de bijdrage van het Rijk niet zou krijgen?

Bij de jaarrekening heeft mevrouw Kapitein een opmerking gemaakt over de positie van het onderwerp landbouw in alle programma's. Zou een en ander niet anders kunnen worden meegenomen in de begroting, bijvoorbeeld door een opsplitsing in grondgebonden landbouw bij groene natuur en niet-grondgebonden landbouw bij economie?

De implementatie van SWUNG-2 gaat starten. Dat vindt D66 heel mooi. De partij hoopt en verwacht dat deze gaat leiden tot een forse reductie van de geluidsoverlast.

D66 wil ook nog even ingaan op de gedane voorstellen. Met haar definitieve oordeel wil zij weliswaar nog even wachten totdat helder is hoe de financiële ontwikkelingen uitpakken, op dezelfde manier als GS hebben gedaan met hun aanvullende voorstellen in de latere brief die zij hebben gestuurd. Mevrouw Kapitein geeft wel alvast aan hoe D66 er inhoudelijk tegenover staat.

De reactie van het college over de grondwaterheffing is duidelijk. Deels wordt het al gedaan en voor de rest mag het niet, hoe sympathiek ook. D66 is het helemaal eens met de andere partijen die zeggen dat Noord-Brabant het wel doet en zich afvragen wat dan het verschil is tussen Noord-Brabant en Noord-Holland. Misschien zijn er toch wel wat mogelijkheden, zoals heer Cardol (GL) ook heeft aangegeven.

D66 staat sympathiek tegenover het idee van de erfcoaches. Het kwam mevrouw Kapitein echter zo bekend voor. Is het wellicht al onderdeel van de huidige plannen? Zit het al in de gebiedsgerichte aanpak of in andere plannen? Zo niet, dan sluit D66 aan bij GroenLinks, de Partij van de Arbeid en de Partij voor de Dieren, met gelijk de opdracht om het beleid te gaan realiseren en te helpen met de transitie.

Mevrouw Kapitein komt op het voorstel van de Partij voor de Dieren inzake dierenwelzijn. Misschien is een nieuwe beleidsindicator geschikter dan een doel. Het is de vraag of het provinciale aandeel in dierenwelzijn groot genoeg is om daar een heel apart hoofdstuk voor op te gaan zetten.

D66 staat voorts sympathiek tegenover de kickstart van natuurinclusief. Wel resteert de vraag over de financiering. D66 heeft derhalve nog een tip en een suggestie. Zou het misschien gefinancierd kunnen worden uit het Landschapsfonds. Zojuist werd al gevraagd of het Landschapsfonds wel volledig benut wordt. Misschien past dit er ook heel mooi bij en zou het daaruit gefinancierd kunnen worden. Bij de Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland staat D66 open voor projecten, maar zij is heel terughoudendheid voor structureel geld, zoals andere partijen ook al hebben aangegeven. Het is niet voor niets dat het veranderd is in het verleden. Zouden de projecten ook nog onderdeel kunnen zijn van de gebiedsgerechte aanpak?

Volgens D66 is de handreiking inzake de bescherming van de dieren al eerder aan de orde geweest. De Partij voor de Dieren heeft dit ook aangegeven. Er is toen gezegd dat het een zaak is van de dierhouders zelf. Het betreft universele problematiek. Als er één organisatie is die hierover een mooie notitie gaat maken, ongeacht of dat nou landelijk of via Wakker Dier gaat, dan kan die verspreid worden onder de gemeenten. D66 heeft haar twijfels over de rol van de provincie hierbij.

Mevrouw **De Groot** (SP) geeft aan dat er van haar fractie nog geen voorstellen zijn ingediend. De SP is eigenlijk ook niet zo heel ontevreden over de Kaderbrief. Zij heeft nog wel een paar opmerkingen over de VTH-taken en Tata Steel. Er moet in 2023 €1,65 miljoen worden toegevoegd aan de inhoudelijke beleidsvoorstellen en in zowel 2024 als 2025 nog eens €0,56 miljoen. De provincie en de belastingbetaler worden belast met het controleren en handhaven bij deze grootvervuiler. En dat terwijl de winst van Tata die tegen de plinten klotst naar de aandeelhouders in India gaat, en dat daarbovenop nog een grote winstuitkering aan de werknemers kon worden gedaan. Het is niet zo dat de SP het de werknemers misgunt. Integendeel, hun gezondheid wordt ook bedreigd door hun werkgever en daar mag iets tegenover staan. De SP is erg benieuwd of gedeputeerde nog meer kansen ziet om het uitvoeren van de VTH-taken op Tata Steel te verhalen. Welke kansen ziet hij? Kan hij een en ander uitgebreid laten onderzoeken?

Voorts wil de SP haar zorgen uiten over het woningtekort, de betaalbaarheid van woningen, het grote percentage bebouwd terrein, de afname van de biodiversiteit, de weinige natuur die er voor de Noord-Hollander beschikbaar is en de fijnstofemissies (stikstof, water e.d.). Het klinkt tegenstrijdig, maar dat is het niet. Inwoners van Noord-Holland hebben voor hun welzijn, gezondheid en welbevinden meer van alles nodig. De SP is ervoor om alles in goede banen te leiden. En wie weet, doet zij hiertoe nog wel een paar goede voorstellen.

De heer **Roosendaal** (VVD) sluit zich wat betreft een reactie op de moties aan bij de inbreng van D66, met daarbij de opmerking dat de VVD het voorstel van de CDA zonder de beperkingen

interessant vindt.

1190 De heer Roosendaal heeft van alles te vinden over de indicatoren, maar hij weet reeds dat de reactie van het college zal zijn dat een en ander in de FBE zal moeten worden ingebracht.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord achtereenvolgens aan de gedeputeerden voor hun beantwoording:

1195

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

Gelet op het vertrek van gedeputeerde Pels (GL) neemt gedeputeerde Olthof de komende periode ook de portefeuille Financiën waar. Hij zal derhalve eerst in algemene vanuit financieel oogpunt reageren en daarna even kort vanuit zijn portefeuille Gezondheid, Leefbaarheid en Milieu. Daarna zullen de collega's verder ingaan op een aantal punten.

1200

Er zijn een aantal opmerkingen gemaakt over de financiën. Het college heeft heel bewust gemeend om de €8,7 miljoen op dit moment niet in te vullen. Het is geen kwestie van: we hebben geld over, dus we doen er iets mee. GS hebben ook netjes laten zien wat op dit moment niet ingevuld is. Dat zijn geen luxe programma's, maar gewoon ook noodzakelijke punten (indexatie, afspraken met gemeenten). Toch heeft het college gemeend om daar op dit moment geen invulling aan te geven. Enerzijds is er het financiële beeld vanuit de Rijksoverheid met meicirculaire en de contourennota, die voor de zomervakantie nog moet komen en die ook op langere termijn zal aangeven hoe het financiële beeld voor de provincie en de gemeenten eruit gaat zien. Maar ook de door het CDA aangekaarte voedselcrisis en eventuele (toekomstige) "*voedselarmoede*", laten zien dat er macro-economisch heel veel beweegt. Dan kun je op dit moment heel druk gaan praten over moties met geld en wat er al dan niet moet worden gedaan. Of je zegt: misschien moeten we nog even wachten tot het financiële beeld wat stabiel is en dat er daar een beter beeld van is, waarna dan een betere afweging kan worden gemaakt. GS adviseren dan ook om op dit moment bij de Kaderbrief in ieder geval niet met financiële claims te komen, maar te kijken hoe dat uiteindelijk bij de begroting -- dan zal de definitieve keuze moeten worden gemaakt -- kan worden verzilverd. En wat is daar dan wel en niet mogelijk? Het is vooral de bedoeling geweest om er prudent mee om te gaan. En gelet op alle onzekerheden die er zijn, is besloten om even pas op de plaats te maken. Als het financiële beeld stabiel is, zal er na de Kaderbrief, na de zomervakantie met elkaar wat breder en beter over worden gesproken. Dat is de afweging die het college heeft gemaakt, gelet op alle onzekerheden die er zijn.

1205

1210

1215

1220

Gedeputeerde Olthof heeft nog twee algemene punten. De Natuur- en Milieufederatie is al een aantal keren genoemd. Een paar jaar geleden is bewust de keuze gemaakt om niet vooraf een vast bedrag te betalen, maar dat eigenlijk na dienstverlening te doen. Vanuit de verschillende programma's wordt er met de Natuur- en Milieufederatie gesproken om te kijken op welke manier zij een bepaald programma kunnen gaan draaien en hoe zij daar uiteindelijk ook voor betaald kunnen krijgen. Soms lukt dat, maar soms nog niet. GS zijn daar regelmatig over in gesprek. Vrijdag 10 juni jl. heeft gedeputeerde Olthof zelf ook nog contact gehad met de Natuur- en Milieufederatie.

1225

1230

Mevrouw **Jellema** (PvdA) bedankt gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording, die in lijn ligt met hetgeen zij zojuist heeft gezegd. Het goede nieuws van dit voorstel van de Partij

1235 voor de Dieren is natuurlijk wel dat deze projectfinanciering ook een keer geëvalueerd zal worden. Gebeurt dat ook in de gesprekken die gedeputeerde heeft met de Natuur- en Milieufederatie? Of moet dat meer een structurele manier of een geëigend tijdstip gebeuren? Misschien geldt dat niet alleen voor deze organisatie, maar ook voor andere die zijn overgegaan naar projectfinanciering.

1240 Gedeputeerde **Olthof** kan er twee dingen over zeggen. In het college wordt erover gesproken. Voorts spreekt gedeputeerde daar regelmatig zelf over in de gesprekken die hij met de Natuur- en Milieufederatie heeft. Als een bepaald project bijvoorbeeld niet naar de Natuur- en Milieufederatie gaat, legt hij ook uit waarom dat niet gebeurt. De Natuur- en Milieufederatie pakt de handschoen dan op en kijkt naar haar eigen performance in de trant van: "*Wat is onze positionering daarin en*
1245 *wat kunnen we verbeteren om misschien wél in aanmerking te komen voor projecten?*" Daar wordt dus zeker over gesproken.

Het splitsen van programma's vindt gedeputeerde wat ingewikkeld, omdat er bij de coalitiesgesprekken gekozen is voor een bepaalde structuur van de programma's. Het lijkt hem
1250 derhalve niet verstandig om daar nu nog in te gaan knippen. Gedeputeerde raadt aan het mogelijksterwijs mee te nemen naar een nieuwe Statenperiode en nieuwe coalitie, mocht alsdan nog de behoefte bestaan om erin te knippen of aanpassingen aan te brengen.

Over de luchtvaart kan gedeputeerde kort zijn. Er is uiteindelijk een keuze gemaakt op basis
1255 waarvan de criteria worden getoetst. Voor de luchtvaart zijn de hubfunctie en de passagiersaantallen bepalend. Daarin wordt een enorme afname gezien. Als men van mening is dat er een andere indicator moet gaan komen, dan moet er bekeken worden wat deze zal moeten inhouden en wat het effect daarvan op het milieu en de gezondheid is. Er is uiteindelijk geoordeeld in de geest van hetgeen waarvoor de indicator bedoeld is.

1260 Het moet mevrouw **Jellema** (PvdA) toch van het hart dat als je het begrip "*brede welvaart*" omarmt, hetgeen de provincie heeft gedaan, je niet alleen maar naar aantallen kunt kijken in de trant van: "*Het is dan zo zielig voor zo'n maatschappij dat we minder economie hebben.*" Je moet dan vooral ook gaan kijken naar al die neveneffecten. Het is nu alweer
1265 zichtbaar op Schiphol. Gedeputeerde heeft daar waarschijnlijk ook geen panacee voor, maar het is toch op z'n minst opmerkelijk dat je dat alleen maar onder de "*roden*" schaaft en toch ook niet een heel klein beetje de "*groenen*" hierbij kunt bedienen als indicator?

Gedeputeerde **Olthof** wil niet in de verleiding komen om nu een brede discussie over Schiphol en de effecten te voeren. Mevrouw Jellema (PvdA) stelt een heel concrete en technische vraag waarom
1270 deze op "*rood*" staat. Daarvoor verwijst gedeputeerde uiteindelijk naar de uitgangspunten die voor deze indicator gelden. Gedeputeerde wil graag met de Statenleden spreken over het uiteindelijke effect van Schiphol en het aantal vluchten op de gezondheid, het milieu e.d. Hij meent echter dat dit op een ander moment dient te geschieden. Gedeputeerde kan niet op alle indicatoren een eigen
1275 interpretatie geven. Dat moet dan breder met elkaar worden besproken.

Voorts vroeg mevrouw Jellema (PvdA) naar de transitie naar Groen Steel bij Tata en de extra kosten die daarmee gemoeid zijn. Gedeputeerde Stigter (GL) zal dadelijk ingaan op één aspect, te weten de rol van de Rijksoverheid in de klimaatprogramma's. De andere vraag die gesteld is, gaat over de

- 1280 meerkosten. Deze zijn nu nog niet ingevuld, omdat enerzijds vanuit het Rijk bekeken wordt wat de bijdrage zou kunnen zijn. Anderzijds wordt ook gekeken bij de Omgevingswet of er mogelijkheden voor leges zijn. Mevrouw De Groot vroeg hier ook naar. Dat betekent dat de provincie uiteindelijk ook leges gaat heffen op de vergunningaanvragen. Dát zou de juiste manier zijn om Tata en ieder ander bedrijf dat een vergunning aanvraagt ervoor te laten betalen. Gedeputeerde ziet op dit
- 1285 moment geen mogelijkheden om nog eens te zeggen: "*We gaan op een andere manier nog een extra bijdrage van Tata vragen om de vergunning aan te vragen.*" Het VTH-traject is de verantwoordelijkheid van de provincie. Als de bijdrage van het Rijk overigens niet komt, kan een Omgevingsdienst een vergunningsaanvraag naast zich neerleggen. Vanuit de opdracht en basis van wetgeving moet de OD de aanvraag in behandeling nemen. De vraag is echter hoe dat gefinancierd
- 1290 wordt. De provincie en het Rijk hebben daar een rol in, en er kunnen straks leges worden geheven. Teneinde niet op de zaken vooruit te lopen, zijn de meerkosten derhalve nog niet ingevuld.

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):

- Gedeputeerde Loggen meent dat het zwaartepunt van de vragen over zijn portefeuille bij Statenlid
- 1295 Cardol (GL) ligt. Daarnaast werd hij door JA21 aangesproken als "VVD-bestuurder". VVD-bestuurders in dit land zien de complexiteit van de opgaven waarvoor de provincie staat heel duidelijk voor ogen. Complexe vraagstukken vragen niet om eenvoudige oplossingen, maar om uitgebalanceerde oplossingen die antwoord geven op de uitdaging waarvoor men staat.
- Oplossingen als "*Ik pas in mijn jas, mijn jas past in mijn tas en daarom pas ik ook in mijn tas*" zijn
- 1300 niet op z'n plaats. Die werken niet en passen evenmin binnen het bestel dat men kent. Het zijn serieuze onderwerpen en serieuze bedreigingen en daar hoort een serieus antwoord op te komen. Ook daar staan VVD-bestuurders voor.

- Wat de vragen van Statenlid Cardol (GL) betreft, acht gedeputeerde het verstandig om iemand van
- 1305 zijn dienst te vragen om contact met hem op te nemen en een aantal zaken naast elkaar neer te leggen. Als gedeputeerde even heel plat kijkt naar de tekst die voorligt, constateert hij dat een en ander deels al wordt gedaan en dat men deels belemmerd wordt door wetgeving. Hij acht het goed om de beelden nog even goed naast elkaar te zetten. Hij is bereid om mee te denken en mee te kijken, maar wel binnen de kaders van de wet. Het beeld dat zich aan gedeputeerde opdringt, is
- 1310 dat er al heel veel wordt gedaan. De provincie loopt al tegen de grenzen van artikel 7.7 van de Waterwet op of zit ertegenaan. Er kan ook nog even gekeken worden naar het onderzoek waaraan gerefereerd werd. Daartoe behoeft geen motie te worden ingediend. Als GS de informatie hebben waarom Statenlid Cardol (GL) vraagt, dan kan men dat gewoon aan gedeputeerde vragen en wordt de informatie verschaft. Maar nogmaals, de kortste klap die kan worden gegeven, is door contact te
- 1315 laten opnemen met Statenlid Cardol (GL), het uit te lijnen. Dan komen vanzelf de verschillen in beeld met wat Statenlid Cardol beoogt en wat er mogelijk is. In de verdere uitwerking kan men daar het verdere gesprek over voeren. Dat lijkt gedeputeerde het meest verstandig.

Beantwoording door gedeputeerde **Stigter** (GL):

- Gedeputeerde Stigter complimenteert allereerst mevrouw Jellema (PvdA) vanwege het feit dat zij
- 1320 vanmorgen om 7.00 uur al wakker was om het radio-interview met gedeputeerde te beluisteren. Zij vroeg wat gedeputeerde bedoelde met de "*ba*". Gedeputeerde Stigter was op de radio vanwege zijn verantwoordelijkheid als voorzitter van de Bestuurlijke commissie Stikstof. Overigens is gedeputeerde Rommel de verantwoordelijke Stikstof binnen de provincie Noord-Holland. Het
- 1325 kabinet heeft vrijdag 10 juni jl. de richtinggevende doelen vastgesteld, op basis waarvan de

provincies de bal oppakken in hun gebiedsprogramma's en gebiedsgerichte processen. Gedeputeerde heeft er tegelijkertijd bij aangemerkt dat dat spel met de "*bal*" alleen gespeeld kan worden als het Rijk over de brug komt met de bijbehorende randvoorwaarden en instrumenten teneinde het te kunnen waarmaken.

1330

Ten aanzien van de financiering van Groen Staal heeft gedeputeerde een aanvulling op hetgeen collega Olthof (PvdA) heeft aangegeven. Een en ander is heel duidelijk bepaald rondom de klimaatafspraken, waar Groen Staal eigenlijk een antwoord op is vanuit Tata. Het wordt gefinancierd door de sector zelf (lees: het bedrijf Tata), aangevuld door de rijksoverheid. Daar maakt die €35 miljard, die in het coalitieakkoord beschikbaar is gesteld, onderdeel van uit. Vervolgens wordt het vertaald in de maatwerkafspraken die het kabinet maakt met de betreffende en verschillende industrieën, waaronder Tata.

1335

1340

Ten aanzien van het VTH-deel heeft het college ook gezegd (en in kaart gebracht) dat er op basis van de klimaatafspraken een behoorlijk extra beslag zal worden gelegd op de VTH-taken van alle decentrale overheden (gemeenten en provincies). Om die reden hebben de decentrale overheden aangegeven dat die VTH-taken moeten worden meegenomen in de herijking van de uitvoeringskosten voor het Klimaatakkoord. Er heeft al een "*artikel 2*"-onderzoek plaatsgevonden over de uitvoering van het Klimaatakkoord in 2020. Dat ging vooral over de RES en de warmtetransitie. Inmiddels is men een paar jaar verder en is duidelijk dat met name het VTH-deel heel groot zal zijn. Vandaar wordt in de actualisatie dit pakket meegenomen. Tegen de SP merkt gedeputeerde Stigter op dat het helpt als de Omgevingswet wordt aangenomen, aangezien door de provincie op grond daarvan leges kunnen worden geheven. Wellicht kunnen de partijen daar nog iets aan gaan doen in de Eerste Kamer, aangezien daar nog een discussie gaande is (onder andere met de SP).

1345

1350

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

Gedeputeerde Rommel neemt ook een paar vragen mee die aan haar collega Zaal (D66) zijn gericht. De heer Kohler (JA21) stelde een heel technische vraag over het SDF. Deze zou gedeputeerde graag schriftelijk laten beantwoorden.

1355

Voorts is er gesproken over stikstof. Mevrouw Jellema (PvdA) gaf aan niet direct behoefte hebben aan een technische briefing. Gedeputeerde Rommel zou de commissie toch willen voorstellen om in september een technische briefing te organiseren, aangezien er nogal wat op de provincie afkomt. Daarna willen GS ook graag wat breder spreken over wat er bereikt en gedaan is. Dat kan bij het Programma Natuurnetwerk (PNN). Het PNN heeft een en ander op een andere manier opgesteld en vastgesteld. Er komt nu ook meer informatie, waarover breder met elkaar gesproken kan worden.

1360

1365

Mevrouw Kapitein (D66) heeft ook over stikstof gesproken. Zij informeerde naar de concrete resultaten. Gedeputeerde Rommel wijst erop dat het een hele grote opgave is. Er moet met heel veel partijen aan de slag worden gegaan. Gedeputeerde is met de industrieën in gesprek. Daar komen aardig wat resultaten uit, maar dat heeft langere tijd nodig. Er worden nu ook wat zaken in kaart gebracht. Als je bijvoorbeeld woningen van het aardgas afhaalt, dan is dat het deeltje wat PS heeft vastgesteld uit "*overig*", dat bijdraagt aan de stikstofreductie. Dat kan behoorlijk wat bijdragen. Gedeputeerde wil dat ook in kaart hebben om de Staten dat te kunnen laten zien. Ook daar gebeuren er dingen. Ook de industrie kan dat soms inzichtelijk maken. Gedeputeerde wijst in

1370

dezen op de afvalcentrale die meehelpt met geothermie. Kortom, gedeputeerde Rommel gaat een en ander in kaart brengen. Er zijn echter heel veel bewegingen en die gaan niet snel. Dat is ook de reden waarom het Rijk nog aan de lat staat, onder meer wat betreft de scheepvaart en het
1375 onderzoek dat de provincie Noord-Holland gaat doen naar de ammoniak uit zee, die ook een heel belangrijke bron vormt. De komende tijd gaat een en ander vallen, maar het is gewoon een heel grote opgave.

Daarbij zal ook het intern salderen, dat nu niet vergunningplichtig is, helpen. Het zou heel fijn zijn als de minister daar ook stappen in gaat zetten door het weer in de vergunningplicht te trekken. Gedeputeerde Rommel hamert er in IPO-verband steeds op dat provincies registreren wat zij voor de natuur doen. Anders ziet men het niet. Stikstof is niet iets wat de lucht ineens anders doet kleuren. Gedeputeerde wil het zo graag in kaart brengen. Zij heeft de minister derhalve gevraagd om ervoor te zorgen dat het ook landelijk geregeld wordt. Dan kun je ook in je eigen provincie
1385 bekijken waar die stikstofreductie is gerealiseerd.

D66 heeft ook gevraagd naar het Landschapsfonds. Gedeputeerde zal daar dadelijk op terugkomen bij de vraag of de erfcoaches daaruit betaald kunnen worden.

1390 Het Landschapsfonds heeft -- om die reden hoopt gedeputeerde dat de commissieleden aanwezig zullen zijn bij het werkbezoek aan de Westeinderscheg -- best een lastige start gehad, omdat de gemeenten aan cofinancieringen moeten en doen en hun werk daar moeten inzetten. Er komt echter een versnelling aan. In het najaar zal gedeputeerde daar de resultaten van meegeven, maar ook bij het werkbezoek aan de Westeinderscheg zal het meegenomen worden.

1395 Gedeputeerde Rommel komt thans op de moties. De Handreiking dieren extreem weer zou gedeputeerde ontraden. Dat is een taak van de eigenaar. De provincie kan wel op de platforms voor de Voedselvisie en Groen Kapitaal aandacht besteden aan goede voorbeelden. Een handreiking wordt echter een papieren tijger.

1400 Het dierenwelzijn in de doelenboom zou het college willen ontraden. Gedeputeerde vindt het juist fijn dat dierenwelzijn verspreid is over verschillende dossiers en dat het niet bij bijvoorbeeld één persoon is ondergebracht. Dan lijkt het namelijk net alsof het afgehandeld is. Het moet volgens gedeputeerde juist in alle beleidsvelden terugkomen en dus ook in alle onderdelen van de
1405 begroting moet aan dierenwelzijn worden gewerkt.

De kickstart Natuurinclusief acht gedeputeerde overbodig. Aan landschapselementen zoals in de motie gevraagd wordt, wordt al gewerkt. Gedeputeerde noemt bijvoorbeeld de Bossenstrategie. Ook voor beheer is subsidie beschikbaar via het SNL.

1410 Er is op andere dossiers al eens gesproken over erfcoaches. Gedeputeerde Staten vinden dit een heel goed voorstel. Op dit moment zou het college het graag even willen aanhouden. De minister heeft er in zijn brief van 10 juni jl. ook al over gesproken. De provincie is er dus al mee bezig in de Voedselvisie, in het Landbouwportaal en in de gebiedsgerichte aanpak. Gedeputeerde stelt voor om
1415 even aan te kijken hoe het loopt, waarna een voorstel kan worden gedaan. Gedeputeerde heeft immers al toegezegd dat er in de gebiedsgerichte aanpakken mee gewerkt zal worden.

Gedeputeerde Rommel heeft nog een punt ten aanzien van de stikstofreductie en de financiële gevolgen. De brief van de minister is recentelijk ontvangen. Welke gevolgen daaruit komen, is nog
1420 niet bekend en is voor een groot deel aan het Rijk. De provincie heeft vanuit deze optiek ook aan het Rijk gezegd: om de stikstofreductie te kunnen versnellen, zou zij graag soepeler en makkelijker met de uitkeringen kunnen omgaan. Iedere keer moeten allerhande projecten worden aangeleverd. Hierover zijn de provincie en het Rijk met elkaar in overleg, maar op dit moment kan gedeputeerde daar nog geen helderheid over geven.

1425 De **voorzitter** bedankt gedeputeerden voor hun beantwoording in eerste termijn en constateert dat er behoefte is aan een tweede termijn.

1430 Mevrouw **Jellema** (PvdA) heeft een punt van orde. Er waren enkele vragen gesteld aan de indieners van de voorstellen. Komen deze in tweede termijn aan de orde?

De **voorzitter** kan zich vinden in de suggestie van mevrouw Jellema (PvdA). Er zijn vragen gesteld over de ingediende plannen. Kunnen degenen die de plannen hebben ingediend daar zo mogelijk in tweede termijn op ingaan? Mocht dat niet lukken, dan wellicht op een later moment.

1435 *Tweede termijn*

Statenlid **Kostic** (PvdD) bemerkt veel steun voor een groot deel van haar voorstellen. De partij zal haar best doen om het verder toe te lichten. Statenlid Kostic komt heel kort op het voorstel om de
1440 dierenwelzijnsdoelen beter zichtbaar te maken in de jaarstukken en de begroting etc. De ambtenaren weten heel goed hoe zij dit zouden kunnen doen. Daar kunnen ze eventueel ondersteuning van een externe voor gebruiken. Gedeputeerde Rommel erkent dat het goed is dat het in verschillende dossiers wordt meegenomen. Laat het dan ook duidelijk zien. Laat het in ieder geval terugkomen. Nu staat het nergens, terwijl de provincie heel mooie ambities op verschillende
1445 beleidsterreinen heeft. Het zou bijvoorbeeld kunnen in de vorm van een paragraaf. Statenlid Kostic is graag bereid dit verder uit te werken met de ambtenaren.

Wat betreft de kickstart is het gewoon duidelijk dat deze wordt opgepakt. Bekeken zal worden hoe een en ander aangescherpt kan worden.

1450 Wat betreft de Handreiking voor de dieren meent Statenlid Kostic dat het woord "*handreiking*" wellicht niet zo goed gekozen is. Het is meer een brochure, die niet meer dan vier pagina's hoeft te beslaan. Het gaat er vooral om dat veel mensen in het land niet weten wat ze mogen. Er heerst een soort gevoel van "*het mag waarschijnlijk niet*", maar het kan wel vanuit de provincie, vanuit een
1455 schuilstal die vanuit de Omgevingsverordening wordt gefaciliteerd. Het kan vanuit verschillende mobiele schuilmogelijkheden, waar de gemeenten vaak zelf ook niet van op de hoogte zijn, en vanuit verschillende landschapselementen.

1460 De heer **Roosendaal** (VVD) hoort Statenlid Kostic (PvdD) zeggen dat er behoefte is aan communicatie. Hij ziet steeds meer gebeuren dat als men er niet over gaat, men er maar over gaat communiceren. De vraag is of de Staten erover moeten communiceren of dat er gesubsidieerde instellingen zijn die daar heel veel kennis en knowhow over hebben, die het ook op een website zouden kunnen zetten en het via die kant ook zouden moeten kunnen

1465 communiceren. Wordt hiermee niet communicatie op communicatie gestapeld, met het gevaar dat er verschillende dingen worden verteld? De heer Roosendaal zou er nog eens goed over willen nadenken, ook gelet op het antwoord van het college. Is de provincie de aangewezen partij om dit ook weer met geld en communicatie te ondersteunen, of zou het moeten komen van anderen?

1470 Statenlid **Kostic** (PvdD) wil de heer Roosendaal er zeker in meenemen, want de provincie is inderdaad de aangewezen partij. Deze heeft een verbindende rol in zulke vraagstukken. Er is een landelijk en er is een Wakker Dier. De provincie kent echter haar eigen landschap, weet wat de eigen regels in de Omgevingsverordening zijn en wat de ruimtelijke regels zijn. Zij is ook verbonden met de verschillende boeren en de verschillende initiatieven, juist nu men bezig is met
1475 de gebiedsgerichte aanpak. Dan kan het toch niet zo moeilijk zijn om voor die dieren, maar ook ter inspiratie van de gemeenten en de boeren, net dat zetje te geven op een positieve manier? Dat is het enige wat de Partij voor de Dieren vraagt. Dit speelt al decennialang, maar er komt geen vooruitgang. Het minste wat GS dan kunnen doen, is hierover nadenken. Dit is het minste wat de provincie de dieren moet gunnen. De rest kan Statenlid Kostic straks uitleggen.

1480 Mevrouw **Kapitein** (D66) hoort Statenlid Kostic (PvdD) nu spreken over een brochure in plaats van een handreiking. Zij kan zich daar wel in vinden. Kan Statenlid Kostic echter de handreiking die GS net deden, niet gewoon oppakken? Is de toezegging om het op websites te vermelden niet voldoende? Brochures zijn een beetje ouderwets. Websites zijn heel
1485 relevant en altijd actueel toegankelijk. Waarom pakt de Partij voor de Dieren die toezegging niet?

Statenlid **Kostic** (PvdD) geeft aan dat de vermelding op websites onderdeel is van haar voorstel. Een brochure kan natuurlijk digitaal. Zij acht het echter ook belangrijk om het toch ook een soort
1490 kickstartmoment te geven, omdat het anders een stille dood sterft. De Partij voor de Dieren stelt voor een evenement te organiseren waarmee de spelers (gemeenten, DierVizier e.d.) bij elkaar kunnen worden gebracht. Daarmee realiseer je een mooie start, een mooi persmoment en een goed beeld voor GS en PS. Men heeft dan in ieder geval z'n best gedaan, met een minimaal budget, om toch nog iets te doen aan dat verschrikkelijke leed dat dieren elk jaar weer moeten meemaken.
1495 Statenlid Kostic hoopt dat D66 dat de dieren ook gunt.

Statenlid **Cardol** (GL) komt allereerst terug op de opmerkingen van gedeputeerden Loggen en Rommel. Gedeputeerde Loggen gebruikte een mooie metafoor over regenjassen om de complexiteit van grote beleidsvraagstukken, waarmee de provincie op dit moment zit, aan te
1500 geven. Statenlid Cardol wil er wel voor waken dat de suggestie wordt gewekt dat regenjassen helpen tegen zure regen. Hij denkt derhalve dat er echt grote vraagstukken zijn waarmee de provincie aan de slag moet. In die zin deelt Statenlid Cardol de opvatting dat ze uitermate complex zijn. In reactie op gedeputeerde Rommel merkt hij echter wel op dat timing en communicatie in dezen ook ontzettend cruciaal zijn. Als gedeputeerde Rommel dan bijvoorbeeld zegt: "*Ik heb goede gesprekken met de industrieën over de stikstofreductie*", zou Statenlid Cardol daar ook wat meer
1505 over willen horen. De mensen die de stikstofdiscussie volgen, en in het bijzonder de boeren, zien immers niets van die gesprekken. Er komt vrijwel niets van naar buiten. Zij hebben nog geen idee op welke manier de gesprekken met Tata, Olam of Schiphol op dat punt verlopen. Nogmaals, timing en communicatie zijn cruciaal, zeker in deze moeilijke fase. Daar zijn de problemen en de

1510 weerstand niet opgelost, maar het is wel heel belangrijk om daar zorgvuldig aandacht aan te besteden.

1515 Statenlid Cardol komt op zijn eigen voorstel rond de grondwaterheffing. Uiteraard maakt hij graag gebruik van het aanbod van gedeputeerde Loggen om daar met mensen van de provincie eens goed over te praten. Het gaat Statenlid Cardol om de informatie die GS breed kan delen met de Staten. Dat is immers het forum waar uiteindelijk beslissingen genomen moeten worden. Statenlid Cardol gaf al aan bereid te zijn om zijn motie te wijzigen, in de zin van: "*Leg de informatie maar op tafel*." Hij is het met gedeputeerde eens dat het niet in een motie hoeft. Vervolgens is het heel goed om samen met de deskundigen te bekijken wat er mogelijk is.

1520 Mevrouw Jellema (PvdA) stelde de terechte vraag wat dat dan betekent voor de kosten van de burger. Daar staat ook iets over in het voorstel van Statenlid Cardol. De situaties in Noord-Holland en Noord-Brabant zijn absoluut niet één-op-één vergelijkbaar. Noord-Brabant is voornemens de grondwaterheffing te verdubbelen ten opzichte van de huidige situatie. Daarin is berekend dat het
1525 een extra last voor de burger zou kunnen opleveren van €1 à €2 per huishouden per jaar. Dat is dus ongeveer het gevolg, want in feite is de grondwaterheffing zo ingericht dat de "*vervuiler*" betaalt. In dit verband is dat misschien niet helemaal het goede woord. De bedrijven die grondwater onttrekken, worden daarvoor aangeslagen. Het kan natuurlijk zijn dat met name de drinkwaterbedrijven zeggen de hogere kosten te zullen doorvertalen. Dat is dus de berekening die
1530 Noord-Brabant daarin gemaakt heeft. Dat lijkt Statenlid Cardol overzichtelijk.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) is het met Statenlid Cardol (GL) eens dat het overzichtelijk is. Het is echter weer een klein stukje meer. In deze tijden, waarin mensen heel moeilijk hun rekeningen kunnen betalen, moet getracht worden om dat effect te dempen.

1535 Statenlid **Cardol** (GL) is dat met mevrouw Jellema (PvdA) eens. Maar vergeleken met de energierekening is dit inderdaad heel overzichtelijk. Dat neemt echter niet weg dat het goed is om daarnaar te blijven kijken.

1540 Op basis van het gesprek met de ambtenaren verwacht Statenlid Cardol binnenkort een nieuw voorstel aan de Staten te kunnen voorleggen.

Mevrouw **Kuiper** (CDA) beantwoordt kort de vraag van mevrouw Kapitein (D66). Wellicht heeft zij iets gehoord over begeleiding vanuit de Voedselvisie, maar dat betreft toch een wat andere impact dan die het CDA beoogt. Mevrouw Kuiper bedankt voor de positieve reacties over erfcoaches.
1545 Agrariërs hebben te maken met een cumulatie van regelgeving en ambities. Er liggen heel veel dossiers op hun bord. Daarnaast wordt een erfcoach ingesteld vanuit het perspectief van de agrariërs: hoe kunnen zij zo goed mogelijk worden geholpen met alle opgaven die er zijn, en überhaupt met alle bedrijfsvraagstukken die aan hen voorliggen? Het staat ook goed geformuleerd in het toegezonden voorstel, maar het is goed om dat nog extra te stipuleren.
1550 Het CDA heeft de reactie van gedeputeerde gehoord en zal daar kennis van nemen.

De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in tweede termijn. GS hebben nog de behoefte om kort te reageren.

1555 Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):

Kennelijk was gedeputeerde Loggen niet helemaal helder. De metafoor met de jas was namelijk niet bedoeld voor Statenlid Cardol (GL), maar voor de heer Kohler (JA21). Kennelijk onderschrijven alle heren dat er geen eenvoudige oplossingen voor de complexe vraagstukken zijn.

- 1560 Mocht gedeputeerde Loggen, ondanks de goede onderlinge verhouding, de illusie hebben gewekt dat er sprake is van een exclusiviteitsrelatie op het gebied van de informatievoorziening, dan moet hij Statenlid Cardol daarin toch teleurstellen. Informatie die met GroenLinks wordt gedeeld, zal ook altijd beschikbaar zijn voor alle Staten. Er wordt contact met Statenlid Cardol opgenomen om te
- 1565 **bezien welke informatie hij nog nodig heeft om de motie dan wel vragen goed te kunnen formuleren. Als daar extra gegevens uit naar voren komen, dan zullen die gedeeld worden met alle Staten.**

Beantwoording door gedeputeerde **Rommel** (VVD):

- 1570 Gedeputeerde Rommel zou het jammer vinden als Statenlid Cardol (GL) dadelijk naar de lunch gaat, in de veronderstelling dat de boeren niet weten van de industrie en de industrie niet weet van de boeren. Dat is zeker niet het geval. De intensieve gesprekken over de provinciebrede aanpak is gedeputeerde onlangs aangegaan. Aan de regietafel zitten alle maatschappelijke partijen, de boeren en de industrie. Voorts is er voor de boeren altijd de mogelijkheid om in te spreken aan de haven- en industrietafel. Aan de landbouwtafel is ook al een keer de industrie aangeschoven. Er is
- 1575 voorts opnieuw een aanbod gedaan dat de industrie binnenkort nog een keer aan tafel komt. Zij vragen over en weer op welke punten zij elkaar kunnen helpen. Als gedeputeerde enthousiast is over bepaalde mogelijkheden die zij vanuit de boeren dan wel de industrie heeft vernomen, deelt zij dat ook over en weer. Zij laat ook heel veel zaken in kaart brengen teneinde het met PS te delen.
- 1580 De voorzitter rondt het agendapunt af en concludeert dat het onderwerp als bespreekstuk wordt doorgeleid naar de PS-vergadering van 4 juli a.s. Voor sommige moties zal bekeken worden of ze nog gewijzigd moeten worden. Vervolgens zullen ze terugkeren bij de Kaderbrief richting PS. Dit geldt eveneens voor overige opmerkingen die zijn gemaakt.

1585 **7. Lunch**

De **voorzitter** schorst de vergadering ten behoeve van de lunch, die geserveerd wordt op de eerste etage.

1590 *Schorsing van 12.50 tot 13.37 uur*

5. A-agenda Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu

- 5.a **Gezondheid en Leefbaarheid: zienswijzen financiële stukken omgevingsdiensten**
- 5.a.1 **Voordracht Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied begroting 2023**
- 1595 5.a.2 **Voordracht Omgevingsdienst IJmond begroting 2023**
- 5.a.3 **Voordracht Zienswijze op de 2de Begrotingswijziging 2022, Begroting 2023 en de voorlopige Jaarrekening 2021 van de Omgevingsdienst Flevoland en Gooi en Vechtstreek (OFGV)**
- 1600 5.a.4 **Voordracht Zienswijze op de Begroting 2023 en de Jaarstukken 2021 van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord**

De **voorzitter** heropent de vergadering. De financiële stukken van de vier Omgevingsdiensten worden gevoegd behandeld. De voorzitter geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

1605

Eerste termijn

1610 Mevrouw **De Groot** (SP) heeft een heel korte bijdrage. Over de meeste stukken heeft zij niet zoveel te zeggen, maar wel over de voordracht van de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord. De SP is er heel erg in geïnteresseerd waarom grote bedragen worden gerestitueerd aan de deelnemers met betrekking tot de milieutaken (ca. €2 miljoen en nog meer), en aan de deelnemers aan de VTH+-taken (€59.000 en nog meer). Is het niet verstandiger om deze bedragen toe te voegen aan de algemene reserve? Een en ander zou natuurlijk heel mooi zijn vanwege de stikstofproblematiek.

1615 Mevrouw **Gonggrijp** (D66) meent dat bij het lezen van de stukken duidelijk wordt dat er ontzettend veel afkomt op de Omgevingsdiensten. Zij heeft het dan niet alleen over de invoering van de Omgevingswet, maar ook over de energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie et cetera. Eigenlijk zijn de OD's onmisbaar in de deze opgaven. Zij vormen een belangrijke schakel in het tempo waarmee het allemaal met elkaar kan worden gerealiseerd. Financiële stukken zijn heel
1620 belangrijk, maar geven eigenlijk niet één-op-één antwoord op de vraag of deze financiële middelen ook kunnen zorgen dat er voldoende expertise aanwezig is om te zorgen dat er bijvoorbeeld vergunningen rond circulaire economie kunnen worden gegeven. Hoe wordt er gekeken naar deze grote opgave richting de Omgevingsdienst? Denkt gedeputeerde dat er genoeg menskracht en genoeg kennis aanwezig zijn om te zorgen dat de Omgevingsdiensten hun rol goed
1625 kunnen pakken en kunnen zorgen dat de samenleving de gewenste stappen kan maken?

Statenlid **Kostic** (PvdD) komt allereerst op de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, die gaat over soortenbescherming. De Partij voor de Dieren krijgt heel veel meldingen binnen van mensen die heel veel misstanden op dat terrein zien. Tegelijkertijd weten deze mensen niet waar ze het dan
1630 moeten melden. En als ze het melden, wordt het niet goed opgepakt. Statenlid Kostic vermoedt dat het iets met de capaciteit te maken heeft. Willen GS hier extra aandacht voor vragen bij de OD's? Als de OD's hiermee krap komt te zitten, kunnen GS gerust naar PS terugkomen om tezamen te kijken naar de mogelijkheden. Daarmee is het voor de burgers duidelijk dat als zij overtredingen van de Wet natuurbescherming zien, bijvoorbeeld stroperijen, waar zij moeten zijn.

1635

Eerder kwam uit het Randstedelijke Rekenkamerrapport naar voren dat de OD onvoldoende capaciteit heeft om de waterdoelen te borgen. Als het goed is, is dat nu verwerkt. Is intern met de OD besproken hoe het mogelijk was dat het pas in voornoemd rapport naar buiten komt, in plaats van dat een medewerker van de OD gewoon naar GS stapt en zegt: "*Goh, we moeten toch best veel
1640 doen. Misschien moet er meer geld bij?*"

Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) merkt op dat het zeer lastig is om gekwalificeerd personeel te werven. Dat is toch best zorgelijk? Er is ook binnenkort geen zicht op verbetering. Natuurlijk weet men dit al even, maar er staat zoveel op stapel. Als er geen mensen zijn om een en ander te monitoren, aan
1645 te sturen en te handhaven, moeten de OD's dan op deze manier doorgaan? In aansluiting op wat Statenlid Kostic net zei, vraagt mevrouw Hoogendoorn zich af of je niet eerst moet kijken naar wat je wél kan met de mensen die je hebt, voordat er weer taken bijkomen. Is het niet beter om alles zo

te organiseren dat het eerst lukt om de opgave te realiseren, opdat dat in elk geval geborgd is?

1650 De heer **Roosendaal** (VVD) geeft aan dat ook de VVD zich kan vinden in de financiële stukken. Dat gezegd hebbende, pleit de partij ervoor om de samenwerking en de taakverdeling van de verschillende OD's op periodieke basis te evalueren. De totale uitgaven groeien sneller dan de inkomsten van de provincie. Er zijn altijd mogelijkheden om effectiever en efficiënter te opereren, zeker als het stof van extra verantwoordelijkheden is neergedaald en de gemeenschappelijke problemen op het gebied van bijvoorbeeld het vinden van gekwalificeerde medewerkers gedeeld zijn. Wanneer plant het college een grondige evaluatie van de opzet en werking van de OD's in het licht van de toenemende taken?

1660 Mevrouw **Jellema** (PvdA) merkt op dat de constante bij alle OD's is dat ze maar zitten te wachten op de Omgevingswet, die al meerdere keren is uitgesteld. Hierdoor hebben ze nog steeds te maken met meerkosten, bijvoorbeeld voor de bodemtaken. Mevrouw Jellema snapt dat de gedeputeerde ook niet weet of de Omgevingswet op 1 januari a.s. nu echt doorgaat. Het digitale stelsel kan het allemaal wellicht enigszins ophouden. Kan er iets over worden gezegd? Anders is het voor de OD's een bodemloze put van oneigenlijke taken die ze nog steeds uitvoeren.

1665 De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord aan de gedeputeerden voor hun beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Stigter** (GL):

1670 Er is een aantal vragen gesteld door de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord. Het "*overgebleven*" geld heeft te maken met het niet besteden van de uren die wel besteld waren, voor een heel groot deel overigens van de provincie. Op dat moment kon men eigenlijk nog voldoende mensen vinden die die taken moesten uitvoeren. De middelen zijn niet teruggehaald, maar zijn eigenlijk nog steeds gereserveerd om uit te geven aan de taken die bij de OD worden neergelegd. Er was geen
1675 aanleiding om de algemene reserve op dat punt aan te vullen, omdat die eigenlijk voldoende gevuld is op dit gebied.

1680 In algemene zin gaan vele taken richting de Omgevingsdiensten. Dat gebeurt niet omdat de OD's zelf willen groeien, maar omdat de provincie ziet dat gezondheid, veiligheid en stikstof allemaal vraagstukken zijn die hoog op de politiek-maatschappelijke agenda staan. De opdrachtgevers van de Omgevingsdiensten -- dat zijn de gemeenten en de provincies -- vertalen dat naar extra opdrachten. Ze groeien dus niet autonoom, zegt gedeputeerde in antwoord op de heer Roosendaal. De provincie vraagt de OD's immers om dat te gaan doen.

1685 In de praktijk loopt de provincie aan tegen het gegeven dat het vaak technisch geschoolde en juridisch geschoolde mensen betreft, die in welke sector dan ook op dit moment heel lastig vindbaar zijn. Je ziet terug dat er geen uitgaven worden gedaan door de Omgevingsdienst. Dat geldt niet alleen voor Noord-Holland Noord, maar ook voor de andere Omgevingsdiensten. Het vraagt creativiteit om ervoor te zorgen dat de taken uiteindelijk wel uitgevoerd gaan worden. Het is
1690 geen keuze. Het zijn wettelijke taken die uitgevoerd moeten gaan worden. Een van de mogelijkheden is dat Omgevingsdiensten nog meer gaan samenwerken. Dat gebeurt nu al heel veel op basis van inhoud en kennisuitwisseling. Gedeputeerden Olthof en Stigter voeren al langere tijd dat gesprek. Zou dat niet ook moeten gebeuren op het punt van ICT, digitale systemen of het delen

1695 van medewerkers die heel beperkt beschikbaar zijn? Binnenkort vindt opnieuw een gesprek plaats met de vier directeurs van de Omgevingsdiensten, omdat gedeputeerden vinden dat er echt wel een tandje bij moet, omdat er anders "*taakverwaarlozing*" ontstaat. Dat is een heel zwaar woord, maar op het moment dat je stelselmatig niet de mensen hebt die het werk moeten gaan doen, gaan er op een gegeven moment gaten vallen. Dat kan niet de bedoeling zijn.

1700 In antwoord op de vraag van Statenlid Kostic (PvdD) merkt gedeputeerde op dat onderhavig agendapunt met name over de begroting gaat. Desalniettemin zal hij nog één keer vertellen hoe het met de soortenbescherming staat. De waterdoelen zijn inderdaad gecorrigeerd, maar in algemene zin ontvangen GS natuurlijk regelmatig bestuurlijke signalen over de uitvoering van de taken. Het had dus iets kunnen zijn wat niet bij zulke signalen meegenomen had kunnen worden, 1705 zoals GS regelmatig signalen krijgen over Tata, stikstof of wat dan ook. Zij betrekken dat vervolgens ook wel bij de opdrachtverlening. Soortenbescherming zat er tot nu toe niet in en een en ander is daarop gecorrigeerd. In algemene zin loopt de signalering heel erg goed.

1710 Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt hoe het kan dat het niet via de geëigende weg is gegaan en dat het uiteindelijk naar buiten moest komen via blijkbaar een werknemer van de OD in een gesprek met de Randstedelijke Rekenkamer. Is daarover gesproken?

Gedeputeerde **Stigter** weet dat in algemene zin niet. Hij gaf net aan dat signalen uit de organisatie over waar men tegen aanloopt bij de uitvoering van de taken of anderszins bij GS komen via de 1715 bestuurlijke signalering.

In aanvulling op de vraag van de heer Roosendaal (VVD) heeft gedeputeerde Stigter iets gezegd over het efficiënt en effectief opereren van de Omgevingsdiensten. De toename is vooral te wijten aan het feit dat er veel meer taken naar de OD's worden geschoven, niet omdat ze niet efficiënt 1720 zouden werken. Juist omdat men steeds meer zal gaan vragen van de OD's, zullen efficiency en effectiviteit wel een belangrijk aandachtspunt blijven in het overleg met de OD's. Op dit moment is niet in een formele evaluatie van de OD's voorzien. De commissie-Van Aartsen heeft over heel Nederland gekeken hoe het met het stelsel van de Omgevingsdiensten werkt. Daaruit blijkt dat het in Noord-Holland eigenlijk best goed loopt. De basistaken zijn belegd bij de Omgevingsdiensten 1725 en worden op een behoorlijk adequate manier uitgevoerd. Een aantal belangrijke aandachtspunten van de commissie-Van Aartsen sloeg vooral op de gebieden buiten Noord-Holland. Niettemin zijn de bemensing en de kwetsbaarheid afhankelijk van de gemeentelijke begrotingen ook hier een belangrijk aandachtspunt. Het college heeft in ieder geval besloten om te kijken naar het totaalplaatje van de Omgevingsdiensten, inclusief het financiële beslag dat het met zich 1730 meebrengt, ook in historisch perspectief.

De **Roosendaal** (VVD) kan zich vinden in het laatste deel van de beantwoording. Hij wil de Omgevingsdiensten niet zozeer betichten van inefficiëntie. Maar juist omdat ze wat taken op zich af krijgen, het steeds gespecialiseerder wordt en er zulke gaten vallen, lijkt het hem 1735 zinvol om te kijken hoe je beter met elkaar kunt samenwerken om dat op te pakken.

Gedeputeerde **Stigter** vindt de bijdrage van de heer Roosendaal (VVD) verstandig. Mevrouw Jellema (PvdA) vroeg naar de Omgevingswet. Deze was voorzien voor 1 januari 2023. Dat is nog steeds de formele lijn zoals die door de minister wordt onderkend. De Eerste Kamer heeft

1740 thans een debat over de vraag of DSO wel voldoende stabiel is om dat ook daadwerkelijk per 1 januari a.s. te gaan doen. Volgende week vindt nog een aanvullend gesprek plaats tussen de verantwoordelijk minister en de Eerste Kamer.

1745 Een aantal verzoeken richting de minister op dat vlak maken het eerlijk gezegd wel onzeker. Op het moment dat je nog een hele check laat uitvoeren en de decentrale overheden vervolgens nog een half jaar moeten testen, red je dat dus niet meer. Vanuit de gezamenlijke overheden komt nog wel een signaal richting de Eerste Kamer en de minister dat het onderwerp heel belangrijk wordt bevonden. Op een gegeven moment gaat de energie er een beetje uit als de ingangsdatum wederom wordt uitgesteld. **Dat signaal zullen GS nogmaals uitbrengen richting de Eerste Kamer.**

1750 DSO is wel een zorgpunt, maar op een gegeven moment kun je niet alle risico's en onzekerheden uitsluiten en moet je gewoon maar beginnen en de afspraak maken met elkaar dat je gaandeweg dingen gaat aanpassen en corrigeren.

1755 Statenlid **Kostic** (PvdD) meent dat gedeputeerde een vraag is vergeten over de Wet natuurbescherming en in het bijzonder de soortenbescherming. Daar gaat de OD van gedeputeerde immers over.

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat hij in zijn eerste reactie eigenlijk deze vraag bedoelde. Hij zal hem op deze manier even doorpassen. Het agendapunt heeft weliswaar betrekking op de

1760 begrotingsbehandeling, **maar omdat het een relatief overzichtelijke vraag betreft, is gedeputeerde bereid om deze door te geven.**

1765 Mevrouw **De Groot** (SP) komt terug op de vraag over de bedragen die worden gerestitueerd aan de deelnemers. Wie worden er dan bedoeld met de "*deelnemers*"? Zij neemt aan dat het ook de gemeenten en de provincies betreft.

Gedeputeerde **Stigter** beaamt dat daarmee de gemeenten en provincies worden bedoeld.

1770 Mevrouw **De Groot** (SP) meent dat het geld dan toch niet blijft staan, maar dat het gewoon wordt teruggebracht.

1775 Gedeputeerde **Stigter** geeft aan dat het geld niet bij de OD blijft staan, maar dat het wordt teruggebracht naar de deelnemers. Vervolgens wordt besloten om dezelfde bedragen beschikbaar te stellen voor dezelfde taakuitvoering. Dat komt er eigenlijk bij ten opzichte van hetgeen is overgedragen. Kortom, het geld blijft beschikbaar, maar gaat wel terug naar de deelnemers.

Mevrouw **De Groot** (SP) is ook lid van de gemeenteraad. Maar zodra er geld terugkomt, storten de gemeenteraadsleden zich als aasgieren bovenop dat bedrag.

1780 Gedeputeerde **Stigter** meent dat dat dan vooral iets zegt over de raadsleden en over de Statenleden, die verantwoordelijkheid nemen om de belangrijke taken te blijven uitvoeren.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

1785 Gedeputeerde Olthof heeft niet heel veel aan te merken, maar wil wel aansluiten op het laatste punt van mevrouw De Groot (SP). Er zijn ook Statenleden die een positief rekeningresultaat direct ergens

anders voor zouden willen inzetten. Hij wil er derhalve voor oppassen dat alleen de raadsleden daarvan beticht worden.

1790 Gedeputeerde Olthof komt nog even terug op de vraag van mevrouw Hoogendoorn (CU) of je niet eerst moet kijken naar wat je wél kan met de mensen die je hebt, voordat er weer taken bijkomen. De provincie is aan zet wat betreft hetgeen zij zelf aan extra's vraagt. Tegelijkertijd zijn er wettelijke taken. De Omgevingsdienst kan niet zeggen: "*Nou, deze vergunningen doen we even niet*", of: "*Dit handhaven we even niet*." Dat is wel het lastige, omdat vanuit de rijksoverheid op het gebied van klimaat en energie zo veel extra's op de provincie afkomt. Gedeputeerde Olthof deelt
1795 derhalve de zorg van andere partijen over het op orde houden van de kwaliteit en de capaciteit. Gedeputeerde Stigter heeft hier al een en ander over opgemerkt, ook als het gaat over de samenwerking.

1800 Over de kwaliteit van het water is eerder al een signaal afgegeven. Er is ook al eens over gesproken. In het Rekenkamerrapport is het maar heel beperkt onderbouwd. Er is nog wel wat discussie over geweest. Het betreft uiteindelijk 1 fte, waar invulling aan is gegeven. Had het niet explicieter moeten zijn en hadden GS erop moeten doorvragen?

1805 Gedeputeerde heeft nog een aanvullend punt richting de Partij van de Arbeid ten aanzien van de bodem en oneigenlijke taken. De Omgevingswet is nog onduidelijk, maar GS zijn ook in gesprek met het Rijk over de financiering van de apparaatskosten voor de bodem, waarbij vooral de gemeenten straks weer aan de lat staan. In de begroting wordt het steeds vooruitgeschoven, omdat een deel van het provinciaal budget overgaat op de gemeenten. Althans, de gemeenten moeten het gaan betalen. Wat dat betreft hoopt gedeputeerde Olthof het met het Rijk goed in te vullen, om te
1810 zorgen dat de gemeenten comfort hebben. Als de taken dan overkomen, moeten de apparaatskosten voor de bodemtaken gefinancierd zijn. Voor het overige heeft gedeputeerde Stigter alle vragen volledig beantwoord.

1815 De **voorzitter** bedankt de gedeputeerden voor hun beantwoording en constateert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn. Zij concludeert dat de commissie ermee instemt dat er geen zienswijze wordt ingediend. Het stuk zal als hamerstuk worden doorgeleid naar de PS-vergadering van 4 juli a.s.

6. Rondvraag gedeputeerde Stigter (OD NHN en OFGV)

1820 Er zijn geen rondvragen aangemeld voor de portefeuille van gedeputeerde Stigter.

8. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid (en Milieu)

8.a Gezondheid en leefbaarheid: Uitkomsten beoordeling Vermijdings- en reductieprogramma (VRP) Tata Steel 2020–2025 (N.a.v. toezegging Cie NLG 7–2–2022)

1825 De **voorzitter** refereert aan de technische briefing van hedenmorgen over onderhavig onderwerp. Thans is er de gelegenheid voor de commissieleden om daar politieke vragen over te stellen of hun politieke mening te geven.

1830 *Eerste termijn*

De heer **Roosendaal** (VVD) merkt op dat zijn fractie de aanscherping van de geurbesluiten bij Tata ondersteunt en is tevreden met de aanvullende Roadmap+-maatregelen om de uitstoot van schadelijke stoffen te beperken, vooruitlopend op de waterstoftransitie. Werken aan een gezondere
1835 omgeving moet prioriteit zijn voor Tata en met de nodige druk van de omgeving en de provincie blijft dat ook zo. De stikstofmaatregelen zijn een stap in de goede richting. Kan de gedeputeerde aangeven hoe de effecten van de DeNO_x-installatie zich verhouden tot de opgaven van de landbouwsector rond het Noord-Hollands Duinreservaat en de Kennemerduinen waar Tata direct aan grenst? De gedachte erachter is dat Tata als grootste industriële uitstoter een stuk efficiënter
1840 stikstof kan terugbrengen tegen marginale welvaartseffecten dan de boeren die de Europese voedselvoorziening gaande houden in tijden van oorlog. De heer Roosendaal heeft uitgerekend dat op korte termijn 80% reductie van de stikstofuitstoot bij Tata meer zoden aan de dijk zet dan langdurige onteigeningsprocessen en het op stal houden van koeien die buiten horen te grazen. Graag hoort de heer Roosendaal de mening van het college.

1845 De heer **Klein** (CU) bedankt GS voor de brief en informatie. Het is op zich mooi dat de OD het plan van aanpak positief beoordeelt. Het verbaast de ChristenUnie wel enigszins hoe het kan dat de OD eerst zegt dat het incompleet is, na een tweede beoordeling meent dat het alsnog compleet is en dat de conclusie luidt dat de meeste maatregelen die worden getroffen al in de Roadmap+ staan.
1850 De afgelopen anderhalf jaar hebben de Staten heel veel meegemaakt. Er is ook heel veel extra aandacht geweest voor die zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). Is het nu echt zo dat in die Roadmap+, die alweer anderhalf jaar oud is, al bijna alle plannen zaten die nodig zijn om die ZZS te reduceren? Dat verbaast de ChristenUnie enigszins.

1855 De ChristenUnie is heel erg blij dat hier door veel experts naar gekeken is, ook wat betreft het betrekken van de andere Omgevingsdiensten. Het is heel ingewikkeld, dus de partij uit haar complimenten hiervoor. De ChristenUnie ziet wel nog een paar open eindjes. De MTR-waarden voor de ZZS moeten worden vastgelegd. Gedeputeerde geeft aan te blijven aandringen bij het Rijk. Kan hij enige indicatie geven wanneer dat zal zijn?

1860 Een ander open eindje betreft de ongewone voorvallen. Er is nu een overzicht van ingediend dat nu wordt beoordeeld door de OD. Op welke aspecten wordt er dan vooral beoordeeld? Wat is het doel van de beoordeling? En wanneer kunnen de Staten daar de resultaten van verwachten?

1865 De heer Klein complimenteert gedeputeerde voor het feit dat hij juridisch gaat borgen wat er met Tata Steel wordt afgesproken.

De heer **Leerink** (PvdA) vond de technische briefing van hedenmorgen helder en plezierig. Hierin is een en ander uiteengezet wat er gebeurt. Het beeld dat de Partij van de Arbeid al had, is dat je
1870 uiteindelijk het maximale moet doen van wat je kunt. Dat probeert de provincie uiteraard steeds wat betreft de ZZS. Voorts moet de provincie maximale druk zetten op dat wat zij op dit moment binnen de huidige regelgeving nog niet kan. Gelet op de gezondheid en leefbaarheid van de omgeving zou een en ander wel mogelijk moeten zijn. Het gaat om die twee zaken: maximaal doen wat je kunt en maximale druk zetten op dat wat wel zou moeten, maar wat de provincie nog niet
1875 kan. Wat betreft het maximaal doen wat je kunt, heeft de Partij van de Arbeid het idee dat op basis van wat er nu voorligt, de OD er scherp op zit. Dat is prettig om te constateren. Langzamerhand

heeft de Partij van de Arbeid de indruk dat er bij de OD het maximale uit de kast wordt gehaald om datgene wat kan ook te doen en om zo scherp mogelijk aan de wind te zeilen.

1880 Wat betreft het zetten van druk is het positief dat de OD die brief gestuurd heeft. Dat is nog een goed signaal naar Den Haag, zowel politiek als bestuurlijk. Voorts is het goed dat de OD ook zelf aan de bel trekt om aan te geven dat ze meer willen en meer zouden moeten kunnen dan zij op dit moment doen.

1885 Misschien kan de gedeputeerde de Staten nog meenemen over de stand van zaken. Er zijn natuurlijk voortdurend gesprekken met Tata en het Rijk om te komen tot strengere en betere regelgeving op dit front, richting Rijk maar ook richting Tata. Hoewel een aantal zaken misschien nu niet met vergunningen is af te dwingen, is er natuurlijk ook altijd nog een morele verantwoordelijkheid. Misschien is het wel toegestaan om een verouderde fabriek open te houden en dan te concluderen dat de regels daar minder streng voor zijn, maar het hoeft natuurlijk niet.

1890 Dus ook in dat opzicht is het belangrijk op een en ander druk te zetten richting het Rijk en Tata.

Men heeft de afgelopen jaren gemerkt dat wat betreft het zetten van druk ook de bewoners daar een belangrijke rol in spelen. Frisse Wind wordt in het stuk genoemd. Zo'n brede coalitie blijkt te werken. Als iedereen maar op hetzelfde moment drukt en druk zet, ontstaat er toch beweging.

1895 Wellicht kan gedeputeerde iets meer zeggen over Stichting Frisse Wind, de metingen et cetera. De Partij van de Arbeid zou het goed vinden als de coalitiepartijen met alle clubs en organisaties in Wijk aan Zee elkaar versterken.

1900 Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt zich af wat zij nog meer zou kunnen zeggen dan hetgeen haar fractie al die tijd heeft gezegd. De partij zat natuurlijk wel te wachten op deze rapportage en deze beoordeling. Eindelijk, anderhalf jaar na de deadline voor Tata. Eigenlijk is het nog steeds niet volledig, zoals ook door enkele fracties werd benadrukt. Het valt Statenlid Kostic op dat als de Staten vragen of het misschien toch wat scherper kan (o.a. geluidsnorm, termijn), er gezegd wordt dat Tata tien jaar moet worden gegeven. Nu krijgt Tata toch "*slechts*" vijf jaar, wat fijn is. De

1905 vergunningen konden echt niet strenger. Nu blijkt dat de BBT-conclusies uit 2012 blijkbaar eerder toegepast hadden kunnen worden. Statenlid Kostic wil hier graag nog enige reflectie op van GS. Zij heeft alle vertrouwen in de gedeputeerde, maar hoe kan dit? Hoe had dit eerder kunnen gebeuren en waarom is dat niet gebeurd? Dit gaat immers ten koste van de gezondheid.

1910 In de brief van Tata is 50% PAKs-reductie beloofd in het eerste kwartaal van 2022. Dit is ook meerdere keren besproken. Thans is aan de OD gerapporteerd dat er wellicht in 2023 48% reductie wordt gerealiseerd. Hoe kan er nou gebouwd worden op het vertrouwen in Tata? Statenlid Kostic heeft dat vertrouwen niet meer. Zij zie het in 2023 wederom gebeuren dat een en ander niet volledig is. Zij zoekt derhalve naar een manier waarop het verder kan worden gebracht en

1915 overweegt een motie op dit punt.

Tot slot hoopt Statenlid Kostic dat de BREF-range, die nu door de OD op 10 is gesteld, richting 1 kan gaan. Er wordt nu tijd aan Tata gegeven om daar zelf onderzoek naar te doen, maar Statenlid Kostic hoopt dat het versneld kan worden. Tata speelt dit spelletje al decennialang en dat kan echt

1920 niet meer.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) sluit zich aan bij de complimenten richting de OD. Vanmorgen werd

duidelijk dat men lang heeft moeten wachten op het Vermijdings- en reductieprogramma, maar dat de OD er binnen zijn mogelijkheden alles aan doet om hier streng op te vergunnen. De afdrank
1925 was ook dat de OD eigenlijk wel strenger zou willen vergunnen, maar dat dat niet kan. Mevrouw Gonggrijp meent dat alle betrokkenen dat wel zouden willen. Het blijven natuurlijk stoffen die men stuk voor stuk niet in de omgeving wil hebben. Tegelijkertijd weet men dat de minimalisatie pas echt zal zijn als Tata de omslag heeft gemaakt naar Groen Staal. Wat dat betreft sluit mevrouw Gonggrijp aan bij de woorden van collega Leerink (PvdA) dat er maximaal druk gezet moet worden
1930 op de overheid om stappen te zetten teneinde wél strenger te kunnen vergunnen op dit dossier. Voorts zal de provincie Tata strenger moeten houden aan de gedane toezeggingen. In 2023 moeten echt stappen gezet worden om minder uitstoot te realiseren.

D66 krijgt veel mails vanuit de omgeving, die ook druk wil zetten. Mevrouw Gonggrijp is derhalve
1935 heel benieuwd hoe de gesprekken verlopen. Tegelijkertijd wil zij graag weten wat de provincie gaat doen om te zorgen dat echt wordt gemeten wat nu het resultaat is. Krijgen de Staten daar een terugkoppeling van?

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt of D66 Tata laat weggkomen wat betreft de belofte van 50% PAKs-reductie? Gaat mevrouw Gonggrijp daaroverheen praten of doet zij met de Partij voor de Dieren mee en meent zij dat er via de gedeputeerde streng aan Tata moet worden teruggekoppeld dat een en ander niet langer zo kan? De belofte is zelfs meegenomen in de beleidsstukken van het kabinet.
1940

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) gaf juist heel duidelijk aan dat het belangrijk is om Tata te houden aan de afspraken. Zij gaat ervan uit dat dat een helder antwoord is. D66 wil juist graag dat de gedane toezeggingen worden nagekomen.
1945

Recentelijk is er ook nog een GGD-rapport verschenen. Dit geeft elke keer aan dat het toch
1950 belangrijk is dat er stappen voorwaarts worden gezet, dat Tata onder druk wordt gezet en dat ook richting de overheid druk wordt gezet teneinde stappen te zetten naar Groen Staal.

Mevrouw **Kuiper** (CDA) uit haar dank voor de technische briefing van hedenmorgen. Het betreft uiteraard een heel technisch verhaal. Het is heel fijn om de gegevens en de uitleg op een rijtje te hebben, en een duidelijk beeld te krijgen. Voor veel mensen, in het bijzonder de omwonenden van Tata Steel, is het van groot belang dat er veel aandacht is voor de reductie van ZZS. Die wil je niet graag in je omgeving hebben. Het CDA ondersteunt de werkwijze dat er prioriteit wordt gegeven aan het reduceren van bronnen met de hoogste en meest schadelijke uitstoot. Vergunningen moeten worden aangescherpt, zodat de reductie blijvend is en de leefomgeving in de IJmond gezonder wordt. Dat is het doel.
1955
1960

Het CDA vindt het een goede zaak dat de Omgevingsdienst er bij het Rijk en de RIVM op aandringt dat de wet- en regelgeving op het gebied van ZZS wordt aangepast, zodat er duidelijke normen zijn waaraan voldaan moet worden. Het CDA sluit zich aan bij de vraag van de ChristenUnie in
1965 dezen: wanneer kan er zoiets worden verwacht?

Ook het volgen van de nationale doelstelling door de provincie en de OD om te streven naar een verlaging van de ZZS-emissie tot een nulemissie, vindt het CDA een goede zaak. Het betreft een

- 1970 streven, maar geeft zo al aan dat het structureel is en ook structureel op de agenda zal blijven staan. In het VRP en de Roadmap+ staan nog veel meer reducerende maatregelen. Het CDA vindt het belangrijk dat deze ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. Vanmorgen is er toevallig ook gesproken over het voornemen om grote windschermen te plaatsen.
- 1975 Het CDA vindt dat er bij Tata nog wel meer aandacht zou mogen worden besteed aan het vrijkomen van ZZS bij ongewone ongevallen. Kunnen de risico's niet beter worden ingeschat? En kunnen er niet preventief maatregelen worden uitgevoerd?
- Straks zal er ook nog gesproken worden over de informatie rond de ontwikkelingen van de VTH-taken. Het CDA dankt de gedeputeerde en geeft een compliment voor de goede wijze waarop de actuele stand van zaken in beeld is gebracht.
- 1980
- Mevrouw **De Groot** (SP) meent dat er met Tata steeds weer iets nieuws boven water komt, wat veelal nog ernstiger en vervelender is. De stikstofmaatregelen lijken op Tata Steel wat minder indruk te maken dan op de boeren. Misschien is het wel goed om op Tata Steel nog wat meer indruk te maken dan thans gebeurt.
- 1985
- De SP is van mening dat er goede stappen zijn gezet om bij Tata Steel de uitstoot van ZZS en PAK's te verminderen. Toch is de partij niet enthousiast. Zij heeft het idee dat het allemaal te traag gaat. Dat is natuurlijk te wijten aan de knelpunten in wet- en regelgeving. Dat geldt natuurlijk zowel voor de menselijke omwonenden als voor de omringende natuur, die natuurlijk ook ontzettend belangrijk is voor huidige en toekomstige generaties mensen.
- 1990
- Mevrouw De Groot las in de krant dat het Schone Lucht Akkoord geen enkel officieel handvat geeft om scherper te handhaven bij de talrijke milieu-overtredingen die Tata Steel begaat. Ook de Europese regels voor de stalindustrie doen dat niet. De regelgeving is sterk verouderd. De provincie Noord-Holland is met deze verouderde regelgeving gewoon niet in staat om voldoende te handhaven.
- 1995
- Natuurlijk is Tata belangrijk voor de werkgelegenheid en natuurlijk is er ook heel veel staal nodig om in de behoefte van de samenleving te voorzien. Als het staal niet in IJmuiden wordt geproduceerd, moet het wel ergens anders vandaan komen. Daarom moet ingezet worden op een veel snellere transitie naar Groen Staal. Als de provincie te werk gaat via de Roadmap, gaat het te langzaam. De omgeving en het werk moeten veel sneller schoon dan nu het geval is. Alhoewel mevrouw De Groot de arbeiders van Tata Steel het niet gunt dat zij hun werk kwijtraken waar zij zo aan gehecht zijn, hoopt zij toch dat de Indiase eigenaar snel de stekker uit Kooks 2 en Hoogovens
- 2000
- 6 trekt, zodat kan worden overgegaan op een schonere productie van staal. De omgeving snakt echt naar schone lucht, net als de natuur. Natuurlijk moet de provincie Noord-Holland zich tot het uiterste inspannen om ervoor te zorgen dat het door middel van wet- en regelgeving daadwerkelijk mogelijk is Tata Steel veel sneller schoon te krijgen dan nu het geval is.
- 2005
- 2010 Hoewel voor de heer **Van Tiggelen** (PVV) de maatregelen niet snel genoeg kunnen zijn, ziet de PVV het Vermijdings- en Reductieprogramma als een veelbelovende stap in het terugdringen van uitstoot van ZZS. Er gebeurt veel, maar er nog heel veel meer nodig. De GGD heeft voor de derde keer op rij geconstateerd dat de bevolking rondom Tata Steel aanmerkelijk ongezonder is dan elders. Het grote verschil nu is dat onderzoekers een duidelijke link zien met de staalfabriek. Dat is

2015 natuurlijk niet iets om te negeren.

De GGD wil graag een vervolgonderzoek, opdat gekeken kan worden of de maatregelen van Tata werken. Maar er is nog geen opdracht van de betreffende gemeente ontvangen. Het zou mooi zijn als er een vervolgonderzoek komt en misschien dat de gedeputeerde daar iets in kan betekenen.

2020

Dat er nog heel veel werk te verzetten is, blijkt ook uit een artikel in het Noord-Hollands Dagblad van 9 juni jl. Hieruit kwam naar voren dat ambtenaren van de Omgevingsdienst in een brief aan het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat alarm hebben geslagen. Met de huidige wetten en regels zou het niet te handhaven zijn. Het is overigens de derde keer dat de Omgevingsdienst en het college aan de bel trekken. Diverse wetten en regelgeving fietsen door elkaar heen. Sinds dat het Verdrag van Lissabon in werking is getreden, is de Europese wetgeving leidend. De

2025

Omgevingsdienst heeft namelijk de inventarisatie van Tata Steel inzake ZZS onder de loep genomen en liep daarbij aan tegen gebrekkige wetgeving, waardoor er geen normen of eisen aan de fabriek kunnen worden opgelegd. Nu lijkt het de PVV dat Tata Steel best wel bereid is om bovenwettelijke maatregelen te nemen. Het is en blijft echter wel nodig om druk op ketel te houden.

2030

De PVV staat helemaal achter het blijven aan de ringen bij het Rijk en het RIVM om met spoed het maximaal toelaatbare risiconiveau (MTR-waarden) voor ZZS af te leiden en gesprekken te voeren over het ontbreken van een normering voor het aantal ZZS, een cumulatieve benadering en een integrale aanpak van ZZS, waaronder de benodigde toezichtskaders voor een VRP.

2035

De heer **Mangal** (DENK) heeft allereerst nog een vraag voor mevrouw Gonggrijp. De interrupties die hij wilde plegen, gaan over hetgeen eigenlijk al is verwoord. In hoeverre geloven de Statenleden de beloftes van Tata nog? Iedereen kijkt reikhalzend uit naar de vermindering van de uitstoot door Tata. Maar op een enkele fractie na wordt er niet gekeken naar het trackrecord van Tata. Vertrouwt de provincie de beloftes van Tata nog? En wat gaat er gebeuren als het bedrijf de beloftes wederom niet kan waarmaken? Welke sancties staan er dan op de rol? Welke mogelijkheden heeft de provincie dan om Tata er met de haren bij te trekken? Gaan de Staten dan nog een keer een rapport laten opstellen?

2040

2045

Tot slot wijst de heer Mangal op het feit dat er meer bedrijven dan alleen Tata op het terrein zijn gevestigd. In hoeverre zijn die meegenomen? De heer Mangal meent dat de metingen bij Tata wel worden gedaan, maar hij kan zich voorstellen dat de andere bedrijven op het Tata-terrein ook een bepaalde uitstoot hebben. In hoeverre worden die gemeten en zijn deze in de onderhavige rapporten meegenomen?

2050

De **voorzitter** stelt voor dat mevrouw Gonggrijp (D66) in tweede termijn op de interruptie van de heer Mangal (DENK) terugkomt.

2055

Mevrouw **Er** (GL) merkt op dat eindelijk het VRP van Tata Steel besproken kan worden. Daaruit blijkt dat Tata Steel een aantal maatregelen heeft aangekondigd. Die komen grotendeels overeen met de Roadmap+. Wat GroenLinks betreft wat het juist mooi geweest als Tata deze inventarisatie als kans had gezien om juist een stap verder te gaan. GroenLinks beschouwt dit als een gemiste kans van Tata Steel. De partij zou derhalve graag zien dat de provincie en het Rijk daar snel meer druk op

2060

zetten door middel van nieuwe wet- en regelgeving. Wat GroenLinks betreft blijkt uit alles dat daar een hele grote behoefte aan is.

2065 Mevrouw Er heeft voorts nog een aantal vragen aan de gedeputeerde. De ILT heeft namelijk bij haar beoordeling een aantal adviezen meegegeven aan zowel de provincie als de Omgevingsdienst. Kan gedeputeerde aangeven of deze adviezen één-op-één zullen worden opgevolgd of dat er aanpassingen in plaatsvinden?

2070 Daarnaast blijkt opnieuw dat er ook vanuit het Rijk acties zullen gaan plaatsvinden en dat er uiteindelijk nieuwe regelgeving kan worden verwacht. Uit de stukken kan worden opgemaakt dat hierover al gesprekken lopen. Zou gedeputeerde daar wat meer op willen ingaan? Zou hij eventueel kunnen aangeven hoe die gesprekken verlopen en of er zicht is op een bepaalde datum of deadline? Heeft gedeputeerde het idee dat de urgentie die in de provincie gevoeld wordt ook op rijksniveau wordt gevoeld? Mevrouw Er blijft het gevoel houden dat de provincie elke keer moet
2075 bouwen op de toezeggingen van Tata Steel. Hoe kan de provincie Tata Steel houden aan die toezeggingen? De maatregelen die Tata neemt, moeten juist de regelgeving volgen en niet andersom.

2080 Tot slot heeft mevrouw Er reeds aandacht gevraagd voor het mentale welzijn van de omwonenden. Uit het laatste GGD-onderzoek blijkt opnieuw dat de stress die omwonenden ervaren door alle negatieve berichten die in het nieuws komen, daadwerkelijk leiden tot nadelige gezondheidseffecten. Kan gedeputeerde specifiek aan dit onderdeel aandacht besteden? Op welke manier zou hij c.q. de provincie de omwonenden hiermee kunnen helpen, naast natuurlijk het verminderen van de overlast?

2085 De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

2090 Gedeputeerde Olthof wijst erop dat de afgelopen twee jaar heel veel is gebeurd binnen het complexe dossier, met een enorme impact op de omgeving. Hij bedankt de Statenleden voor hun complimenten richting de Omgevingsdienst. Twee jaar geleden werd er nog een heel ander gesprek gevoerd over de Omgevingsdienst en keek een groot deel van de Staten naar de inzet van de Omgevingsdienst. Gedeputeerde is derhalve blij dat de Staten een en ander zien en hij brengt de
2095 complimenten graag over aan de Omgevingsdienst. Je ziet ook op basis van het VRP, dat ook de Omgevingsdienst constant bezig is hoe verbeterd kan worden.

2100 Statenlid Kostic (PvdD) vroeg naar de afgelopen tien tot twintig jaar. Gedeputeerde kan daar iets van vinden, maar hij kan er geen oordeel over geven. Hij ziet echter wel dat de provincie de afgelopen twee jaar, ook via de debatten in het Provinciehuis, constant bezig is geweest om het aan te scherpen. Die tien jaar was op basis van het juridisch advies en op basis van de zienswijze van de ILT ogenschijnlijk in eerste instantie acceptabel. Op een gegeven moment heeft de Omgevingsdienst gemeend er toch een stap verder in te gaan en daarmee grenzen op te zoeken voor de vijf jaar. Gedeputeerde heeft in de gesprekken gezegd dat de provincie wellicht soms een
2105 zaak moet verliezen. Hij wil hem dan wel op inhoud verliezen, opdat hij weet dat er in ieder geval grenzen worden opgezocht. Als de provincie iedere zaak zou winnen, is dat een teken dat er nog

marge in zit.

2110 Gedeputeerde Olthof vindt de vraag van Statenlid Kostic (PvdD) niet geheel terecht. GS en de OD hebben juist laten zien dat zij de opmerkingen van de Staten absoluut ter harte nemen. Gedeputeerde herkent zich er zeker niet in dat GS en/of de OD gezegd zouden hebben dat de vergunningen niet scherper kunnen. Sterker nog, ze hebben uiteindelijk het Uitvoeringsprogramma zo'n twee jaar geleden juist ingezet om al die vergunningen nog eens tegen het licht te houden en te kijken waar ze scherper kunnen. De Staten zouden wellicht soms nog een stap verder willen
2115 gaan. Dan dient er bekeken te worden of er wellicht nog haakjes zijn waarmee GS een en ander al dan niet kan aanscherpen. De bijdragen van de Staten aan onderhavig debat worden derhalve heel erg serieus genomen. Soms is het echter niet mogelijk. Tijdens de technische briefing van hedenmorgen werd bijvoorbeeld duidelijk dat voor bestaande en met name oude fabrieken op basis van wet- en regelgeving andere regels gelden dan men wellicht wenselijk acht. Men is daar
2120 echter wel aan gehouden.

De ChristenUnie vroeg naar de Roadmap in relatie tot de ZZS en het VRP. De provincie is aan de slag gegaan met de Roadmap+. Met het langere perspectief op Groen Staal heeft men, mede door de gesprekken die met de bewoners zijn gevoerd, ook gezegd: "*Ja, maar wat doen we vandaag?*"
2125 Toen kwam Tata Steel met het lijstje. Gedeputeerde heeft in deze kamer ook tegen de Staten gezegd dat hij die 50% PAK's-reductie niet kan afdwingen. Dat is een belofte van Tata Steel. Het enige wat gedeputeerde kan afdwingen, zijn uiteindelijk de maatregelen die in de vergunningen kunnen worden opgelegd. Dat wat uiteindelijk ook de ambitie van Tata Steel op basis van de PAK's, het lood, het stikstof etc. Wat kan men uiteindelijk doen met extra maatregelen, onder druk van GS
2130 en PS?

Dat ZZS liep er parallel aan. Thans komen beide programma's bij elkaar en wordt duidelijk dat een heleboel maatregelen die in de Roadmap+ zijn beloofd, juist de ZZS'en raken. Een mooie bijkomstigheid is wel dat we zien dat we uiteindelijk op basis van de ZZS een heleboel maatregelen
2135 kunnen afdwingen in aanvullende maatregelen en het aanscherpen van de vergunningen. Waar De Roadmap+ aanvankelijk vooral de belofte van Tata Steel was, zie je nu dat een heleboel maatregelen gewoon afgedwongen kunnen worden, ook op basis van wat de provincie met de ZZS en het VRP in de hand heeft.

2140 Mevrouw De Groot (SP) zei Tata niet te vertrouwen op basis van enkel diens blauwe ogen. Het meeste wordt gewoon afgedwongen via regelgeving. Bij de VTH-brief zit ook een lijst met heel concrete maatregelen die gerealiseerd worden. Een groot deel van die maatregelen kunnen afgedwongen worden in de vergunningen. Daar is de provincie volop mee bezig. De beloftes worden nu gekoppeld aan hele harde maatregelen in de vergunningen.

2145 Ter invulling van de minimalisatieverplichting voor ZZS streeft de provincie in beginsel altijd naar een nulemissie. Indien dat niet mogelijk is, worden ten hoogste de feitelijk geconstateerde emissies toegestaan voor zover deze niet leiden tot een overschrijding van het maximaal toelaatbaar risico (MTR). Gedeputeerde kan geen datum of deadline noemen. Dan zou hij een
2150 belofte moeten doen. GS zetten constant druk -- tezamen met PS, de OD, het Rijk en in Europa -- om te zorgen voor meer normering teneinde aanvullende maatregelen nog beter te kunnen afdwingen en de vergunningen aan te scherpen. Het streven is nul. Gedeputeerde moet

- eerlijkheidshalve toegeven dat die nul nooit gehaald zal worden. Het vergt echter wel een continue verantwoordelijkheid en actie van de overheid, omdat elke dag weer onderzocht moet worden hoe het nog schoner kan worden. Wat gedeputeerde Olthof betreft is die nul een blijvende ambitie. Het stelt de provincie vooral voor de taak om er constant mee door te gaan en nooit genoeg te nemen met 10%, 20% of 30%. Het moet een constante drive zijn.
- 2155
- Over de beoordeling van de ongewone voorvallen is de provincie nog in gesprek met Tata Steel. De vragen daarbij gaan vooral over de cijfers die zijn ontvangen. Deze worden thans geanalyseerd en roepen diverse vragen op. Gedeputeerde kan derhalve nog geen terugkoppeling op dit punt geven. **Zodra er meer duidelijkheid over is, dan zal hij PS nader informeren.**
- 2160
- Gedeputeerde heeft Tata eerder wel al gevraagd om een overzicht van ongewone voorvallen. De een heeft het dan weliswaar over een omvallend oliekannetje, terwijl de ander het dan echt heeft over zware emissies als gevolg van een ongeval. Aan voornoemd overzicht wordt nog gewerkt door Tata. **Gedeputeerde hoopt de Staten daar bij een volgende VTH-brief wat meer over te kunnen vertellen.**
- 2165
- Gedeputeerde komt op de brief van de Omgevingsdienst over de stand van zaken en de normeringen. De urgentie is er absoluut, zowel bij Tata Steel als bij het Rijk. Het betreft dan zowel de Roadmap+ (IenW) als Groen Staal. Afgelopen dinsdag en afgelopen vrijdag zijn er ook gesprekken geweest met EZK, met IenW over uiteindelijk de Roadmap+, maar ook over Groen Staal. Eenieder vindt dat er heel snel een duidelijk perspectief moet zijn met meetbare momenten waarop een en ander gerealiseerd moet zijn. Dat is wat de bewoners op dit moment terecht vragen: "*Mooie beloftes, maar wanneer is het nu gerealiseerd?*" Er is begrip voor dat het niet vandaag kan, maar er moeten harde termijnen aan vastzitten. Dat wordt onderschreven vanuit de provincie, maar ook vanuit de Kamer, IenW en EZK. Afgelopen week is daar met Tata Steel over gesproken, teneinde daarin uiteindelijk met elkaar een slag in te kunnen maken. Gedeputeerde doet z'n best om daar druk op te zetten teneinde het met elkaar te realiseren. Dus die druk is er vanuit Den Haag, alsmede óp Den Haag. Het is altijd goed om het wel levendig te houden. De bewoners leveren daar een belangrijke bijdrage aan. Voorts zijn er camerabeelden van Frisse Wind. Op basis hiervan kan er niet gehandhaafd worden. Wel wordt bekeken of ze een bijdrage kunnen leveren aan. Hierover heeft gedeputeerde overigens nog geen uitsluitsel.
- 2170
- 2175
- 2180
- 2185
- Gedeputeerde is in gesprek met de bewoners en vice versa weten zij hem ook te vinden. Thans is het wat rustiger, maar gedeputeerde ontvangt met enige regelmaat appjes en mailtjes met vragen. Die druk voelt hij elke dag.
- 2190
- De opmerking van de VVD betrof vooral de VTH-brief en de DeNO_x-installatie. Hier komt gedeputeerde later op terug.
- Wat betreft de 50% PAK's-reductie wil gedeputeerde twee dingen onderscheiden. Gedeputeerde kan deze belofte van Tata niet afdwingen. Dat geldt echter wel voor de maatregelen die daar betrekking op hebben. Deze staan namelijk in de VRP ZZS en ook in de Roadmap+. Op grond daarvan is de provincie bezig met de vergunningen.
- 2195
- Er worden thans metingen gedaan naar aanleidingen van de gedane investeringen en getroffen maatregelen. Wat is het effect daarvan? Als de cijfers bekend zijn, zullen ze naar buiten komen en

met PS gecommuniceerd worden.

2200

Daarnaast kan de gedeputeerde vanuit zijn rol als bevoegd gezag maatregelen opleggen. Ook loopt er thans een depositie-onderzoek om de effecten te bestuderen. Aan het einde van jaar vindt er nog een onderzoek plaats en bekeken wordt of er ook volgend jaar nog een onderzoek volgt. Met andere woorden: op meerdere plekken en momenten wordt bekeken wat er gemeten kan worden.

2205

Daarnaast lopen de reguliere metingen via het Luchtmeetnetwerk. Gedeputeerde hoopt dat die 50% reductie gerealiseerd gaat worden. Nogmaals, hij heeft altijd eerlijk aangegeven dat hij deze niet kan afdwingen. Dat geldt echter wel voor de maatregelen en dat gebeurt dan ook.

2210

Meerdere keren is uitgesproken dat het vertrouwen in Tata ontbreekt. Gedeputeerde heeft er echter vertrouwen in dat binnen de directie van Tata Steel de urgentie om uiteindelijk de veranderen en te vergroenen nadrukkelijk aanwezig is. In de organisatie gebeurt thans heel veel. Men heeft echter geleerd dat alleen vertrouwen niet voldoende is. Vertrouwen is mooi, maar controleren is beter. Gedeputeerde meent dat er zo veel mogelijk aangescherpt moet worden in de vergunningen en de op te leggen maatregelen, aangezien daarop gehandhaafd kan worden.

2215

Wat betreft de opmerkingen over een snellere transitie naar Groen Staal merkt gedeputeerde op dat eenieder dat het liefst vandaag of morgen wil. Voorgaande vergadering heeft gedeputeerde het vergunningentraject geschetst, met de mogelijke bezwaarprocedures. Gedeputeerde hoopt dat de komende maanden duidelijk wordt welke termijn met elkaar afgesproken kan worden, opdat er

2220

harde termijnen en afspraken kunnen worden vastgesteld.

Over een vervolgonderzoek van de GGD is nog geen besluit genomen.

2225

GroenLinks maakte nog een opmerking over de (mentale) stress die omwonenden ervaren. De provincie neemt deze absoluut mee. De media en alle onderzoeken leiden begrijpelijkerwijs direct tot een hoop onrust. GS en de Omgevingsdienst proberen de klachten en overige meldingen ook mee te nemen in de gesprekken. Het draait dus niet enkel hard om het verminderen van de emissies, maar ook om zorg en aandacht. Omdat er naast Tata natuurlijk veel meer gebeurt in de IJmond zal er ook gekeken worden naar een gebiedsgerichte aanpak om een en ander uiteindelijk

2230

meer bij elkaar te brengen en er meer regie op te kunnen uitvoeren.

2235

Harsco en Pelt & Hooykaas zitten niet in het VRP ZZS van Tata Steel. Dat voor Harsco volgt. Dit bedrijf valt eveneens onder de OD NZKG, i.t.t. Pelt & Hooykaas wat het enigszins lastig maakt. Voornoemde partijen zijn in ieder geval zelfstandig verantwoordelijk voor het aanleveren van gegevens t.b.v. een VRP ZZS.

2240

GroenLinks vroeg nog of de adviezen van de ILT één-op-één zullen worden overgenomen. Wat betreft geluidsoverlast wordt er uitvoerig overlegd met Noord-Brabant, DCMR en de ILT. Die adviezen worden serieus genomen. Of ze letterlijk zijn overgenomen, zal gedeputeerde moeten nakijken. Hij verwacht dat dit grotendeels het geval zal zijn, aangezien anders ILT wellicht wel een zienswijze had ingediend.

Tot slot komt gedeputeerde op de vraag van de VVD over de relatie tussen de boeren en Tata Steel. De grootste maatregel die een enorme impact heeft op Tata en de pelletfabriek en stikstof betreft

- 2245 de investeringen in de filterinstallatie en de DeNO_x-installatie bij de pelletfabriek. Deze investeringen bedragen zo'n €150 miljoen tot €200 miljoen. Dus het beeld dat de industrie, en in het bijzonder Tata Steel, niet wordt aangepakt, kan gedeputeerde naar het land der fabelen verwijzen. De druk bij Tata is wel degelijk aanwezig en levert zeker zijn bijdrage.
- 2250 Mevrouw **Kuiper** (CDA) komt nog even op de ZZS die vrijkomen bij ongewone voorvallen. Als je dat vertaalt naar "*onvoorzienbare*" voorvallen, vraag je je bij een bedrijf als Tata af -- het bestaat al heel lang en heeft enorme kennis over het productieproces -- of er nog risico-analyses kunnen worden gemaakt waarmee ongewone voorvallen kunnen worden verminderd. Hoe werkt dat bij Tata?
- 2255 Gedeputeerde **Olthof** merkt op dat "*ongewoon*" en "*onvoorzien*" twee verschillende dingen zijn. Onder "*ongewone voorvallen*" valt bijvoorbeeld ook het stilzetten een onderdeel omdat er groot onderhoud moet plaatsvinden. Gedeputeerde wil zou niet direct onder "*onvoorzien*" willen scharen. Maar diffuse emissies, bijvoorbeeld uit dakramen, en ongevallen die plaatsvinden, zijn echt
- 2260 "*onvoorzien*". Er zijn natuurlijk wel ervaringscijfers waarop getracht wordt te anticiperen. Het betreft echter zo'n groot complex met zo veel fabrieken en plekken waar ongewone voorvallen kunnen plaatsvinden. Men moet er scherp op blijven. Gedeputeerde hoopt dat bijvoorbeeld maatregelen als het verwachte stofscherp ook weer een bijdrage zullen leveren om de stofemissies en uiteindelijk de stofimmissies te doen afnemen.
- 2265 De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor diens beantwoording. Zij constateert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn. **De gedeputeerde neemt de gemaakte opmerkingen mee.**
- 8.b. Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven d.d. 7 juni 2022**
- 2270 De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.
- Eerste termijn*
- 2275 Mevrouw **De Groot** (SP) zou graag nog wat willen weten over Givaudan. Er zou naar eerste tevredenheid een geluidssanering hebben plaatsgevonden. Betreft het dan een besluit hogere waarde(n) en is er dus niets aan het geluid gedaan?
- Voorts is er over een realistische geurcontour onderhandeld. Wordt de geurcirkel van Givaudan kleiner of Givaudan iets aan de hinderlijke geurden gedaan?
- 2280 Mevrouw De Groot zou met betrekking tot Tata ook graag nog wat horen over de kaders en de logistiek. Zij begrijpt dat er nu vaker gecontroleerd wordt. Maar is de hoeveelheid grondstoffen op de bodem van het Noordzeekanaal al opgeruimd? Wie moet dat doen? En wie moet ervoor betalen? Want binnen niet al te lange tijd zal water uit het Noordzeekanaal ingelaten worden in de
- 2285 Natura2000-polder Westzaan.
- De heer **Klein** (CU) had nog een opmerking willen maken, maar deze heeft betrekking op iets wat bij het vorige agendapunt aan de orde is geweest. Hij meent dat het heel goed is dat de OD een onderzoeksverplichting heeft opgelegd aan Tata Steel om te bekijken of de BBT rond de
- 2290 Kooksfabriek wat scherper kan. Het is natuurlijk een hele ongelukkige situatie.

- 2295 Gedeputeerde geeft aan dat er een realistische geurcontour rondom Givaudan is geweest. Hij maakt echter gelijk de opmerking dat deze nog niet gelijk de woningbouwplannen van Gooise Meren mogelijk maakt. Daar zit derhalve een spanning op. Wat betekent nu precies een "*realistische geurcontour*"? Is dat de meest minimale die mogelijk is, waarbinnen Givaudan gewoon door kan gaan met haar activiteiten? Gedeputeerde begrijpt dat de gemeente Gooise Meren binnenstedelijk graag woningbouw wil realiseren, maar dat dat nu niet mogelijk is vanwege de ruime geurcontour.
- 2300 Mevrouw **Gonggrijp** (D66) leest dat MOB (Mobilisation for the Environment) bij de Omgevingsdienst een verzoek heeft ingediend voor (gehele of gedeeltelijke) intrekking van de natuurvergunning van Tata Steel. Voorts zijn er verzoeken tot actualisatie van de Wabo-vergunning binnengekomen. Mevrouw Gonggrijp las dat het complexe vragen betreft en dat de behandeling daarvan even zal duren. Hebben GS een beeld bij het proces en de wijze waarop dit verloopt? Een
- 2305 en ander kan verregaande gevolgen hebben. Hoe anticiperen GS hierop?
- De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor diens beantwoording.
- 2310 Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):
Gedeputeerde Olthof is bij Givaudan geweest en heeft met de directie gesproken. Er lagen oudere vergunningen. In onderling overleg, ook met Gooise Meren erbij, is de vergunning opnieuw gezien en aangepast aan de huidige wet- en regelgeving. Dit betekent dat Givaudan haar activiteiten kan voortzetten, maar wel moet investeren in een aantal maatregelen om te zorgen dat de geluids- en
- 2315 geurcontour teruggedrongen worden.
- Wat betreft de woningbouwplannen in Gooise Meren heeft gedeputeerde gesproken met de wethouder. Hij zal de opmerkingen meegeven. Het lastige is dat bij zo'n geur- of geluidscontour geen rekening gehouden kan worden met iets wat nog niet gerealiseerd is/wordt. Er zijn wel
- 2320 plannen, maar deze waren nog niet in een dusdanig stadium dat er rekening mee gehouden kon worden bij het vaststellen van voornoemde contouren.
- 2325 De heer **Klein** (CU) vraagt gedeputeerde de wijze waarop hij de nieuwe geurcirkel heeft vastgesteld te vergelijken met de manier waarop hij regels voor Tata Steel vaststelt. Zegt hij dan: "*Hier gaan we ook gewoon scherp aan de wind. We proberen het maximale te realiseren door de BBT's heel goed te interpreteren*"? Of is dit toch op een andere manier gegaan? Je hebt natuurlijk dezelfde spanning, zij het dat deze op een veel kleinere schaal plaatsvindt en het niet over enorme gezondheidsrisico's gaat?
- 2330 Gedeputeerde **Olthof** beaamt dat het verschillende grootheden betreft en dat sprake is van iets andere risico's. Echter wordt in dezen ook bekeken wat er op basis van de technieken mogelijk is. Er wordt bij Givaudan dus eveneens getracht een reële, scherpe vergunning af te geven.
- 2335 Gedeputeerde moet eerlijkheidshalve bekennen dat hij niet weet of er nog grondstoffen op de bodem van het Noordzeekanaal liggen. Rijkswaterstaat gaat hierover.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) mist nog een antwoord op haar vraag over een verzoek van MOB (Mobilisation for the Environment) bij de Omgevingsdienst en de verzoeken tot actualisatie van de Wabo-vergunning.

2340

Gedeputeerde **Olthof** antwoordt dat het drie verzoeken betreft. Het verzoek aan de OD NHN ging over stikstof en de andere twee over de Wabo-vergunning. Vanwege de complexiteit zijn ze losgekoppeld. Binnenkort volgt een reactie van GS. Gedeputeerde heeft nog geen exacte datum. Er staan wettelijke termijnen voor, maar gelet op de complexiteit worden deze eerlijkheidshalve niet gered. **Er volgt echter zo spoedig mogelijk een reactie van GS, zij het los van elkaar.**

2345

De **voorzitter** bedankt gedeputeerde voor zijn/haar beantwoording. Aangezien er geen behoefte is aan een tweede termijn rondt zij het agendapunt af.

2350

9. Rondvraag gedeputeerde Olthof (Leefbaarheid, gezondheid en milieu en OD NZKG en ODIJ)

De **voorzitter** geeft aan dat er last-minute één rondvraag is aangemeld door mevrouw Gonggrijp van D66. Zij geeft haar hiertoe het woord.

2355

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) merkt op dat D66 vanuit het veld berichten ontvangt dat de OD's heel traag lijken te zijn in het afgeven van vergunningen rond faunabeheer. Klopt dat beeld? Tegelijkertijd wordt aangegeven dat het vaak te maken heeft met personeelstekorten. D66 verneemt graag een reactie van gedeputeerde, zeker ook gelet op de toenemende kosten op onderhavig dossier.

2360

Beantwoording door gedeputeerde **Olthof** (PvdA):

2365

Gedeputeerde Olthof geeft aan dat personeelstekort er op dit moment niet toe leidt dat er geen vergunningaanvragen binnen de gestelde termijn kunnen worden behandeld. De provincie ziet wel dat er uiteindelijk aanvullende onderzoeken nodig zijn, die door de aanvrager aangeleverd moeten worden. Bij de bureaus die de technische onderzoeken vaak (onafhankelijk) moeten doen, zijn er wel regelmatig personeelsproblemen. Daar ontstaat dan vaak vertraging. Het is dus niet zozeer de Omgevingsdienst die vertraagd is met het afgeven van de vergunning, maar bij het bureau dat aanvullende informatie moet gaan leveren om een vergunning gewoon goed te kunnen behandelen, kan uiteindelijk wel vertraging ontstaan. Gedeputeerde heeft echter geen signalen dat het nu een direct probleem is.

2370

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) vraagt of gedeputeerde ook een beeld heeft over een mogelijke directe relatie tot de faunaschade. Het is een combinatie daarvan. Gedeputeerde gaf een algemeen antwoord, waarvoor dank. Mevrouw Gonggrijp stelde de vraag echter in relatie tot het specifieke dossier faunaschade.

2375

Gedeputeerde **Olthof** (PvdA) antwoordt dat zijn antwoord niet in algemene zin bedoeld was, maar juist concreet was toegespitst op de specifieke vraag van mevrouw Gonggrijp (D66).

2380

De **voorzitter** concludeert dat de vraag voor nu afdoende beantwoord is. Anders is er nog de mogelijkheid om schriftelijke vragen in te leveren.

De voorzitter gaat over tot een schorsing voor onder meer een wisseling van voorzitter en griffier.

Schorsing van 14.41 uur tot 14.50 uur

10. A-agenda Water

2385 **10.a Water: Wijziging reglement van bestuur voor het Hoogheemraadschap van Rijnland inzake geborgde zetels (A-agenda NLG 13-06-2022)**

2390 De vaste commissievoorzitter, mevrouw Van der Waart (GL), heeft de voorzittershamer overgenomen en heropent de vergadering. Zij bedankt mevrouw Koning-Hoeve (CDA) voor het waarnemen van het voorzitterschap.

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

2395 Statenlid **Cardol** (GL) heeft drie korte punten.

- GroenLinks gaat uiteraard akkoord met de voordracht voor Rijnland, voor zolang deze nog relevant is.
- 2400 – GroenLinks zou graag een toezegging ontvangen dat gedeputeerde nog deze zomer aan de slag gaat met reglementswijzigingen in alle drie de waterschappen in Noord-Holland. Als dan het wetsvoorstel van de Kamerleden Bromet en Tjeerd de Groot tot wijziging van de Waterschapswet door de Tweede Kamer komt, kan niets de uitvoering daarvan, nog tijdig voor de Waterschapsverkiezingen, in de weg staan.
- 2405 – GroenLinks stelt voor om de gewijzigde reglementen vast te leggen dat de twee geborgde zetel voor Landbouw niet automatisch meer naar de LTO gaan. Er zijn steeds meer alternatieven, zoals Caring Farmers of biologische boeren. Zij zijn wat GroenLinks betreft de boeren van de toekomst en zij verdienen ook een stem in de waterschappen. Het schijnt dat de provincie een en ander vastlegt in de reglementen of het althans kan voorschrijven voor de reglementen. Statenlid Cardol vraagt gedeputeerde hierop te reageren.
- 2410 De heer **De Wit** (VVD) heeft een checkvraag. Begrijpt hij het goed dat de collega van GroenLinks stelt dat alle boeren die lid zijn van de LTO geen toekomst hebben?

2415 Statenlid **Cardol** (GL) antwoordt dat dat wel heel dramatisch zou zijn. Dat zou echter wel het geval zijn als zij de komende jaren niet meegaan in de transitie in het landelijk gebied. Gelukkig heeft GroenLinks veel vertrouwen in de boeren. Hij verwacht derhalve dat heel veel van hen, onder wie ook de leden van de LTO, de nodige stappen gaan zetten. Op dit moment meent Statenlid Cardol echter wel dat het goed is om een wijziging in de reglementen aan te brengen en vast te leggen dat het niet een automatisme is dat de LTO alle boeren in Nederland vertegenwoordigt.

2420 Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt of Statenlid Cardol dan niet vergeet dat hij wellicht zelf ook nog zou willen inzetten op de LTO, zodat de biologische boeren zich daar ook gaan thuis voelen? Dan sla je pas echt grote slagen.

2425 Statenlid **Cardol** (GL) betwijfelt of specifiek hij zich daarvoor zou moeten inzetten. An sich meent hij dat nu al andere boeren dan de gangbare boeren zijn aangesloten bij LTO. Het zou heel goed

zijn als de LTO die ontwikkeling doormaakt. Maar nogmaals, Statenlid Cardol meent dat zijn invloed daar niet heel groot op zal zijn. Dat neemt echter niet weg dat hij bij zijn voorstel blijft.

2430 De heer **Hollebeek** (PvdD) houdt het omwille van de tijd kort. Hij sluit zich aan bij de bijdrage van Statenlid Cardol (GL). Hij is het eens met de besluiten om dezelfde reden. Hij sluit zich ook geheel aan bij zijn vragen, in het bijzonder die over de reglementswijziging en die over de "*onbebouwde*" geborgde zetels die niet per se naar LTO dienen te gaan.

2435 Mevrouw **Hoogendoorn** (CU) merkt op dat door een initiatiefvoorstel uit Zuid-Holland er vandaag in Noord-Holland vergaderd moet worden over iets wat ook landelijk onder de loep ligt. Het is een heet hangijzer en voor de waterschappen van het grootste belang dat er hier duidelijkheid over komt, ook met de verkiezingen in het vooruitzicht. Een herindeling is volgens de ChristenUnie ook nodig. Op 31 mei jl. is er in de Tweede Kamer een compromis gesloten en het is een verademing dat degenen die het meeste land beheren en bij wie de meeste kennis zit, een vaste stem houden
2440 in het waterschap. De ChristenUnie denkt dat het beter is om de landelijke besluiten hierin te volgen. Is het derhalve wel nodig om hier nu over te beslissen, of moet er gewacht worden op de landelijke politiek?

2445 Mevrouw **Gonggrijp** (D66) sluit zich heel graag aan bij de woorden van Statenlid Cardol (GL). Diens eerste twee voorstellen had zij ook letterlijk zo geformuleerd. D66 vindt het derde voorstel een hele sympathieke geste, die de partij graag steunt.

2450 Mevrouw **De Groot** (SP) sluit zich ook aan bij de woorden van Statenlid Cardol (GL). Wat de SP betreft worden de geborgde zetels in de waterschappen afgeschaft, zodat deze meer democratisch worden. Misschien is het ook een idee om de waterschappen ooit onder te brengen in Provinciale Staten.

2455 De heer **De Wit** (VVD) hoort grote visioenen over het waterschap. Het lijkt hem goed dat er in de waterschappen zelf een goed debat over wordt gevoerd. De VVD ziet de landelijke richting van de Tweede Kamer met het aangenomen voorstel. De ChristenUnie verwees er ook naar. Statenlid Cardol (GL) komt met een aantal voorstellen om dingen in gang te zetten. De heer De Wit zit er nog één stap voor. Kan het college PS een soort tijdsoverzicht geven wanneer de wetgeving, indien deze wordt aangenomen, tot implementatie komt? En wat betekent dat voor de wijzigingen die in reglementen moeten worden doorgevoerd, in de waterschappen in Noord-Holland? En hoe wordt
2460 die besluitvorming met elkaar vormgegeven?

2465 Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) wil, horende de andere partijen, namens het CDA alsnog graag een inbreng leveren. Het CDA heeft technische vragen gesteld over of het wel slim was om op deze wijze het nu te gaan implementeren. Het antwoord daarop was dat het waarschijnlijk wel slim is, maar dat de tijd het zal leren. Dat is natuurlijk wel een beetje verwarrend. Mevrouw Koning-Hoeve sluit zich derhalve volledig aan bij de vraag van de ChristenUnie. Het CDA sluit zich echter absoluut niet aan bij de diverse andere partijen die nu aangeven dat zij ook willen dat er andere aanpassingen komen. Alleen deze voorgestelde wijziging vindt het CDA acceptabel, maar verder niet.

2470 De **voorzitter** bedankt de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn en geeft het woord aan

gedeputeerde Loggen voor diens beantwoording.

Beantwoording door gedeputeerde **Loggen** (VVD):

2475 Gedeputeerde Loggen meent dat de meest terechte vraag is, of het nou nodig is om hierover te besluiten. Hij meent dat het wel verstandig is, aangezien het verzoek vanuit Zuid-Holland komt en het heel goed aansluit bij de situatie van de twee andere waterschappen in Noord-Holland, die al over een minimumaantal geborgde zetels beschikken. Het initiatiefvoorstel van de Kamerleden Bromet en De Groot is nog niet door de Eerste Kamer, wat nog zorgt voor een onzekere factor. Het
2480 is netjes als het met elkaar op die manier wordt doorlopen. Als alle drie de waterschappen over het minimaal aantal geborgde zetels beschikt, is het daarmee voor Noord-Holland ook heel overzichtelijk.

Gedeputeerde Loggen acht het verstandig om het tijdspad in beeld te brengen waarlangs de
2485 provincie een en ander moet aflopen, zodat er in de verdere uitwerking geen verrassingen over en weer ontstaan. Mochten er nou onoverkomelijkheden aan het licht komen, dan kan er altijd nog met elkaar van gedachten van gewisseld worden. Gedeputeerde vindt het immers lastig om nu allerlei toezeggingen te doen, terwijl hij nog niet helemaal zeker weet hoe het proces uitgelijnd is. Het lijkt hem voor de hand liggend om te zeggen: als alles gaat volgens verwachting en er geen
2490 obstakels komen, dan zou het allemaal zo moeten kunnen zijn. **Gedeputeerde stelt voor om het allemaal keurig inzichtelijk te maken, met de eventuele spanningspunten.** Aansluitend kunnen GS en PS het gesprek hierover met elkaar aangaan.

Gedeputeerde komt op de vraag over de geborgde zetels. Het adagium dat gedeputeerde altijd
2495 beluistert is om mét de partijen en niet óver de partijen te spreken. In antwoord op een fors aantal partijen in de Staten zou gedeputeerde het gesprek willen aangaan met de waterschappen over hoe zij hiernaar kijken, alvorens de provincie dit met een pennenstreek gaat doen. Gedeputeerde gaat eerst in gesprek met de partijen, opdat hij de uitkomsten daarvan met PS kan delen. Dat is ook de koninklijke route.

2500

De heer **Hollebeek** (PvdD) heeft een korte vraag. Bedoelt de gedeputeerde dan ook de partijen die Statenlid Cardol (GL) in zijn vragen noemde?

Gedeputeerde **Loggen** interpreteert het standpunt van Statenlid Cardol (GL) als volgt.

2505 Laatstgenoemde vindt dat de zetels niet per definitie moeten gaan naar de partijen die bij LTO aangesloten zijn. Gedeputeerde kan zich daarbij iets voorstellen. Hij zou echter wel de zorgvuldig willen betrachten door het met de waterschappen te bespreken alvorens de knoop door te hakken. Wellicht hebben zij nog een aantal goede argumenten en echt vanuit het adagium dat PS altijd huldigen: praat met elkaar en niet over elkaar.

2510

Mevrouw **Jellema** (PvdA) heeft een verduidelijkingsvraag. Zij herinnert zich nog de opstelling van de gedeputeerde in het dossier over Uitdam en de Markermeerdijken. Daarin zei hij klip-en-klaar dat de provincie en de waterschappen twee verschillende gremia betreffen in de trant van: "*We mogen best bij elkaar in de keuken kijken, maar niet in elkaars pannen roeren.*" Hoe ziet gedeputeerde dat nou? Het kan toch niet zo zijn dat de provincie daar het laatste woord in hebben? Mevrouw Jellema heeft dat nooit uit de opstelling van
2515 gedeputeerde ten aanzien van het samenwerken met een ander gremium, in dit geval een

waterschap, begrepen. Kan wat Statenlid Cardol (GL) voorstelt zomaar allemaal uitgevoerd worden?

2520

Gedeputeerde **Loggen** vindt dat een heel goede en scherpe vraag. Kijkend naar het fornuis waarop de provincie met al haar partners hun verschillende pannetjes hebben gezet, wijst gedeputeerde erop dat de provincie in het ene pannetje niet gemachtigd is en dat het niet gewenst of mogelijk is dat zij daarin gaat roeren. In sommige pannetjes mogen de provincie echter wél wat ingrediënten

2525

toevoegen. Daar heeft Statenlid Cardol (GL) terecht de vinger op de zere plek gelegd. Dit is nou net het pannetje waarmee de provincie net een stapje verder mag zetten, in tegenstelling tot bij andere verantwoordelijkheidsverdelingen. Het is maar net in welk pannetje het zit.

Gedeputeerde zal een en ander keurig in beeld brengen teneinde een totaaloverzicht te geven.

2530 Statenlid **Cardol** (GL) probeert een tweede termijn te voorkomen. Op zich kan hij zich wel vinden in hetgeen gedeputeerde voorstelt. De zomer is echter in aantocht. Hij gaat een tijdspad schetsen. Het gaat er natuurlijk om dat het nodig is om voor de verkiezingen een reglementswijziging door te voeren, mits de Eerste Kamer besluit zoals GroenLinks hoopt dat zij zal doen.

2535

Gedeputeerde **Loggen** zal het wat scherper verwoorden. **Hij zal een en ander in beeld brengen, met daarbij de mogelijkheid om tot een zo spoedig mogelijke invoering over te gaan.** Er zullen echter nog wel wat uitdagingen zijn, zodat er een reëel tijdspad nodig is. Gedeputeerde heeft ook de andere partijen goed gehoord. Hij realiseert zich heel goed dat de Staten zich hechten aan

2540

snelheid, bij voorkeur voor de verkiezingen van 2023. Gedeputeerde streeft ernaar om dat inzichtelijk te maken. Hij is echter aan zijn stand verplicht om ook de uitdagingen te schetsen. Als een en ander niet gaat, moet hij ook het alternatief kunnen schetsen. **Dat zegt gedeputeerde toe om in kaart te brengen.** Mochten er dingen onverlet niet helder zijn waarop nog nader dient te worden ingezoomd, dan is die mogelijkheid aanwezig. Maar dan hebben de Staten het tijdspad,

2545

Statenlid **Cardol** (GL) probeert helder te krijgen of gedeputeerde en hij elkaar goed begrijpen. Gedeputeerde zal in ieder geval helder maken wat er binnen het noodzakelijke tijdspad mogelijk is om een en ander nog voor de verkiezingen van 2023 te realiseren. Het

2550

is prima als daarin ook de uitdagingen worden geschetst. Gedeputeerde dringt terecht aan op een goed overleg met de partners. Het lijkt de heer Cardol verstandig als gedeputeerde dan alvast het overleg met de partners voert, opdat ook zij in de stand staan om het allemaal tijdig uit te kunnen voeren volgens het uitdagende tijdspad dat gedeputeerde zal voorleggen.

2555

Gedeputeerde **Loggen** begrijpt dat dit wenselijk is voor het verslag. Hij knipte instemmend. Het lijkt hem een goed voorstel. Hij zal de weg met en zonder hindernissen inzichtelijk maken. In beide gevallen moet het echter een goed geëffend pad zijn. Gedeputeerde heeft heel goed gehoord wat er gezegd is.

2560

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) bedankt gedeputeerde voor de beantwoording. Hij geeft terecht aan dat hij graag overlegt met de partners, hetgeen logisch is. Voorts gaat hij het gesprek voeren over punt drie dat is ingebracht door GroenLinks over de geborgde zetels richting

2565 LTO. Mevrouw Gonggrijp meent zich herinneren dat er hierover reeds een gesprek met de waterschappen heeft plaatsgevonden. Heeft zij dat juist?

2570 Gedeputeerde **Loggen** bevestigt dat hij reeds gesprekken heeft gevoerd. GS hadden reeds een brief aan de Staten gereed, maar zij hebben deze even aangehouden omdat de initiatieven op dat moment nog in stemming gebracht moesten worden. Inmiddels is de inhoud van de brief eigenlijk niet meer actueel. Hier ligt echter een accentverschil. Daar ging het over de verdeling van en dit is een accentverschil dat zich alleen nog maar beperkt tot de twee geborgde zetels van LTO, waarvan gezegd wordt dat die breder opgesteld zouden moeten worden. Gedeputeerde stelt voor om het met deze hernieuwde vraagstelling opnieuw op te pakken. Hij kan deze best begrijpen, maar zegt overigens op voorhand niets toe. Hij meent dat hiertoe de koninklijke route dient te worden
2575 bewandeld.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) is dit volledig met gedeputeerde Loggen eens. Zij neemt aan dat hij na zijn gesprek met de waterschappen terugkoppeling geeft aan de Staten.

2580 Gedeputeerde **Loggen** antwoordt dat hij de Staten per brief zal informeren. En het mag bij voorkeur niet interveniëren met het "*snelle pad*" waar Statenlid Cardol (GL) tezamen met andere partijen voor gepleit heeft.

2585 De **voorzitter** bedankt gedeputeerde Loggen voor diens beantwoording en constateert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn. Zij heeft de toezegging gehoord dat gedeputeerde in gesprek gaat met de waterschappen en tracht zo snel mogelijk inzicht te krijgen, met als doel om dat voor de verkiezingen in 2023 geregeld te hebben.

2590 De voorzitter concludeert dat de voordracht vooralsnog als hamerstuk zal worden doorgeleid naar de PS-vergadering op 4 juli a.s. Zij attendeert er volledigheidshalve op dat het "met reden" altijd nog onthamerd kan worden.

11. Rondvraag gedeputeerde Loggen (Water, WED, CPMR)

Er zijn geen rondvragen aangemeld voor de portefeuille van gedeputeerde Loggen.

2595 12. A-agenda Recreatie

12.a Recreatie: Financiële stukken recreatieschappen voor zienswijzen (A-agenda NLG 13-06-2022)

2600 De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

2605 De heer **Van Tiggelen** (PVV) beaamt dat er sprake is van een stabiele financiële situatie bij de recreatieschappen en dat zijn partij kan instemmen met het voorliggende besluit, maar hij wil daarbij aangeven dat de PVV de activiteiten die te maken hebben met klimaattekorten en energietransitie niet kan steunen, aangezien beide zijn gebaseerd op zowel kostbare oplossingen als misvattingen.

2610 De heer **Hollenbeek** (PvdD) haalt het evaluatierapport van SWECO aan waarin staat dat een aantal instandhoudingsdoelen niet worden gehaald. Met name blijft de situatie van bepaalde broedvogels zorgelijk. Het huidige gebruik en handhaving van recreatie vormen hier een knelpunt. De PvdD wil van de gedeputeerde weten of dit evaluatierapport betrokken wordt bij het nieuwe ontwerp beheersplan en of dit in de commissie besproken zal worden.

2615 Mevrouw **De Groot** (SP) sluit zich aan bij de heer Hollenbeek. De SP is content dat er geen festivals gehouden hoeven te worden in het Twiske, dat maakt het gebied winstgevend.

Schorsing van 15.17 uur 15.20 uur

2620 Na heropening van de vergadering geeft de **voorzitter** het woord aan gedeputeerde **Zaal** voor de beantwoording van de vragen in de eerste termijn.

2625 Gedeputeerde **Zaal** heeft overleg gehad met gedeputeerde **Rommel** die het natuurbeheerplan heeft opgesteld. Zij laat weten dat bij het opstellen van het natuurbeheerplan het evaluatierapport van SWECO worden zal betrokken en dat het plan besproken wordt in de commissie. Vervolgens zal het algemeen bestuur van het recreatieschap een visie en een uitvoeringsprogramma opstellen dat in overeenstemming is met het natuurbeheerplan. Gedeputeerde **Zaal** benadrukt dat alle varianten van recreatie mogelijk gemaakt en gefaciliteerd kunnen worden.

2630 De **voorzitter** concludeert dat allen instemmen met de voordracht om de zienswijze in te dienen als bespreekstuk voor de PS vergadering en sluit het agendapunt af.

2635 **12.b Recreatie: Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Plassenschap Loosdrecht (A-agenda NLG 13-06-2022)**

De **voorzitter** geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn.

Eerste termijn

2640 Mevrouw **Jellema** (PvdA) heeft geen op- en aanmerkingen op de inhoud van het stuk. Zij vindt het wel bijzonder dat er een vraag is ingediend om af te zien van het recht van zienswijze en zeker op dit moment. Het gaat om het principe. Waarom zo laat en waarom op deze manier?

Mevrouw **De Groot** (SP) sluit zich bij mevrouw **Jellema** (PvdA) aan.

2645 *Schorsing van 15.26 uur tot 15.28 uur*

2650 Gedeputeerde **Zaal** reageert dat er enige onduidelijkheid bestaat over de vraag van mevrouw **Jellema**. Het gaat allereerst om de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling naar een bedrijfsuitvoeringsorganisatie. Dat is eerder hier besproken en daar moet een besluit over komen. De andere zaak betreft de wijziging van de wet op de GR-en en die geldt voor alle recreatieschappen; daar maakt de provincie geen specifieke beleidskeuzes in.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt of de gedeputeerde hier dan later nog op terugkomt. Uit oogpunt

2655 van good governance zijn er redeneren om andere inzichten toe te staan en dat is de kern van de vraag die zij stelt.

2660 Gedeputeerde **Zaal** wijst andere zienswijzen niet af, maar het onderwerp is eerder besproken en de input is meegenomen naar het AB. Het voorstel dat er nu ligt verandert niet de positie van de provincie en de invloed blijft via de stemverhouding hetzelfde. Zij is blij met deze stap richting een bedrijfsuitvoeringsorganisatie zodat het Plassenschap weer gezond gemaakt kan worden.

De **voorzitter** concludeert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn en dat het voorstel als hamerstuk naar de PS-vergadering van 4 juli doorgestuurd kan worden.

2665

13. B-agenda Natuur

13.a Natuur: Vaststellen concept-Regionale Veenweide Strategie 1.0 en vrijgeven voor consultatie (B-agenda 13-06-2022)

2670 Het concept beschrijft de middellange en lange strategie voor het verminderen van broeikasemissie uit veenbodems en het daaraan gekoppelde afremmen van bodemdaling in het landelijk gebied van Noord-Holland. Het betreft een 80% versie waarop input meegegeven kan worden aan gedeputeerde Rommel.

De **voorzitter** deelt mee dat de volgende sprekers zijn aangemeld:

- 2675
- De heer Straathof namens de LTO
 - De heer Akkerman namens Natuur en milieufederatie Noord-Holland
 - De heer De Jong namens Natuurmomenten

De **voorzitter** geeft het woord aan de heer **Akkerman**.

2680

2685 *“Dank u voor de gelegenheid in te spreken op deze 80% versie. Het zal u niet ontgaan zijn dat de landbouw het zwaar te verduren heeft. Er is veel onzekerheid. Duidelijkheid is nodig om de transitie in te kunnen gaan naar meer inclusieve duurzame landbouw. Juist in de veenweiden waar allerlei verschillende opgaven bij elkaar komen moet iets gaan veranderen. Extensiveren en natuurinclusieve landbouw is de enige strategie en dit is ook al door de Staten onderschreven. De veenweidestrategie die nu voorligt is een goede en uitgebreide analyse van de huidige situatie maar heeft nog te weinig urgentie en daadkracht. Juist nu hebben agrariërs handelingsperspectief nodig en volop steun van de overheid. Dat met het toepassen van drukdrainage alles zou kunnen blijven als het is, is in onze ogen niet de werkelijkheid. De doelstellingen kunnen scherper*

2690 *geformuleerd worden en het is ook belangrijk ze te vertalen naar de gebieden. Deze zijn heel verschillend en dat geldt eveneens voor de opgaven. Door per gebied doelen te formuleren maakt het geheel behapbaar en overzichtelijk. Het leidende principe moet natuurinclusief zijn en dit betekent meer water inzetten in sloten, greppels en op het land. Dat is goed voor het weidevogelbeheer en de natuur en maakt ook andere verdienmodellen voor agrariërs mogelijk.*

2695 *Drukdrainage kan worden toegepast, maar als uitzondering. Waar nu als leidend principe voor veenweidestrategie geldt ‘hoger peil als het kan en lager als het moet’ zou dit moeten zijn: ‘hoger peil als uitgangspunt en lager als het echt niet anders kan’. Verder is het belangrijk om niet alleen naar landbouw te kijken maar ook naar de natuur; de veenweidestrategie moet met landbouw gecombineerd worden. Wat opvalt is dat verdienmodellen voor agrariërs niet prominent naar voren*

2700 *komen. De methodiek 'Valuta voor veen' maakt het mogelijk om aantoonbaar CO2 te besparen. De certificaten die boeren daarvoor krijgen kunnen zij vermarkten en dat kan goede verdiensten opleveren. Er is grote vraag naar, dus het is een goed model om het verdienvermogen voor agrariërs te vergroten. Daarom verzoekt de Natuur en milieufederatie Noord-Holland dit 'valuta voor veen' project op te nemen in de veenweidestrategie.*

2705

De **voorzitter** bedankt de heer **Akkerman** voor zijn inspraak. Er zijn een aantal vragen en de voorzitter geeft het woord aan mevrouw **Kapitein** van D66.

Mevrouw **Kapitein** (D66) heeft twee vragen

- 2710
- wat zijn acceptabele voorwaarden voor een lager waterpeil?
 - wat is de potentiële opbrengst van de carbon credit, specifiek in Noord-Holland?

2715 De heer **Akkerman** antwoordt dat acceptabele voorwaarden voor het verhogen van het waterpeil zijn dat de natuur erop vooruitgaat en dat het landschap beheerd kan worden met andere verdienmodellen. Daarnaast is het afhankelijk van het gebied en de omstandigheden hoe hoog het peil ingezet moet worden. Wat betreft de carbon credits: dit bedrag is ook in Noord-Holland tussen de 300 tot 800 euro per hectare en is afhankelijk van de hoogte van het waterpeil en hetgeen in het gebied gedaan wordt.

2720 De **voorzitter** geeft het woord aan mevrouw **Koning** (CDA) voor de volgende vraag.

Het valt mevrouw **Koning** (CDA) op dat de heer Akkerman negatief insteekt. Zij heeft bij een werkbezoek juist gezien dat boeren al heel veel goede dingen doen.

2725 De heer **Akkerman** is het eens met mevrouw **Koning** dat er veel goede voorbeelden zijn van oplossingen en daar kan ook nu al mee begonnen worden. Hij is zeker niet negatief over agrariërs, maar sluit aan bij het gevoel dat zij zouden kunnen hebben over wat er allemaal op hen afkomt.

De volgende twee vragen komen van de heer **De Wit** van de VVD.

- 2730
- Extensivering betekent hetzelfde aantal vee op de meer grond. Heeft u voorbeelden van dergelijke transitie die ook betaalbaar zijn?
 - Hoe kijkt uw organisatie naar de samenwerking met de landbouw in het veengebied en hoe kunt u daar invulling aan geven?

2735 De heer **Akkerman** antwoordt dat er mogelijk minder vee moet komen in de veenweiden en dan zijn aanvullende verdienmodellen nodig. Er zijn al agrariërs met nevenactiviteiten om hun inkomstroom diverser te maken dat het nu is. Een voorbeeld wat de Natuur en milieufederatie Noord-Holland daarin kan doen is het project 'Valuta voor veen'. Ook is er een grote achterban die graag groene producten koopt. Verder helpt de kennis en het netwerk van de organisatie om draagvlak te organiseren voor de transitie die nodig is met steun vanuit de samenleving.

2740

De **voorzitter** geeft het woord aan de heer **Kohler** (JA21).

2745 De heer **Kohler** (JA21) vraagt hoe de Natuur en milieufederatie Noord-Holland aankijkt tegen het verbraken en verziltten van het water in Westzaan? In het rapport staat dat dit moet worden

tegengegaan. Ook de boeren zijn daar buitengewoon ongelukkig mee.

2750 De heer **Akkerman** reageert dat juist in Westzaan de natuur die verbrakking hard nodig heeft. De boeren kunnen daar tot op zekere hoogte mee omgaan zeker als ze extensiveren. Het is ook niet op alle plekken nodig. De politiek moet keuzes maken in meer/minder natuur en minder of andere landbouw. Het is belangrijk dat boeren daarin door de provincie worden ondersteund.

2755 De heer **Leerink** (PvdA) stelt de volgende vraag: zijn er voorbeelden van wat er nog mist in de strategie vanuit het natuuraspect?

2760 De heer **Akkerman** denkt dat de notitie sterker zou zijn als je het bekijkt vanuit de gebieden waar je natuur en landbouw samen hebt. Om vervolgens samen met natuur- en landbouworganisaties en met de landbouwers zelf oplossingen te bedenken in de gebieden. Dit kan duidelijker en met meer samenhang. Er zijn gebieden waar agrariërs al boeren op natuurgrond en daaromheen op eigen grond. Omdat daar de samenwerking er al is kun je goed met deze boeren overleggen hoe je de natuur versterkt en de stikstofproblemen aanpakt.

2765 De **voorzitter** staat nog één vraag toe en geeft het woord aan de heer **Dessing** (FvD). Hij wil weten in hoeverre de participatie en belangen van de boeren gewogen zijn meegenomen in het verhaal van de heer Akkerman.

2770 De heer **Akkerman** spreekt namens de natuur en ook namens de achterban; mensen die in de betreffende gebieden wonen en bijvoorbeeld zien dat hun fundering niet meer onder water staat en wegtrot. De stem van de natuur komt bijna niet meer tot uiting in de zorgen en meningen die de landbouwers naar voren brengen. Het is dus eerder andersom; de belangen van de landbouw zijn juist goed in de veenweidestrategie terecht gekomen. Het is interessant om de keuze te maken voor inclusieve landbouw in de veenweiden en het opzetten van het waterpeil en dit te koppelen aan innovaties en nieuwe verdienmodellen. Dan goede voorbeelden daarvan tonen en de landbouworganisaties wat minder aan het woord laten.

2775 De **voorzitter** bedankt de heer **Akkerman** voor zijn inspraak en nuttige uitgebreide beantwoording. Zij nodigt de heer **Straathof** in te spreken namens LTO.

2780 *‘Fijn dat ik iets mag zeggen over de weg naar de veenweidestrategie 3.0. De 1.0 versie ligt nu op straat. Ik ben themahouder voor LTO Noord, waar veel boeren bij aangesloten zijn, ook in Noord-Holland. Zij hebben een thematische invulling van belangenbehartiging en ik ben vier jaar geleden gestart met veenweiden in Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht. Ik mocht meekijken in Utrecht waar de uiteindelijke strategie nu is vastgesteld. Ik ben zelf ook boer en werk vanuit de landbouw graag mee aan maatschappelijke doelen en dat is technisch ook te doen. Ik zie met groot plezier*
2785 *boeren, die aan pilots hebben meegedaan, trots vertellen over hun resultaten. Maar ik heb er geen een ontmoet die aan een groep boeren wil vertellen om ermee te beginnen, want zij gaan niet beginnen als zij het zouden horen. Want de baten op de pilots zijn zo dun zijn dat alleen de kopgroepboeren zich daarvoor lenen. De boeren die iets zouden willen op dit dossier zijn vandaag uit beeld. Zij vragen zich af hoe veel extensiever zij nog moeten worden vanwege het element*
2790 *stikstof, hoeveel meer werk moeten zij nog verrichten en wie al dat voer gaat opeten? Praktische boerenvragen die het moeilijk maken om meer te doen in de veenweiden. Technisch kan het;*

2795 *langer met veen doen, water erin brengen. Waterschappen zijn bang voor te weinig zoetwater, maar boeren zien hun eigen verdiensten als een onmogelijkheid. Aan de volgende versie, 2.0, zou ik graag actiever mee schrijven. Deze versie 1.0 is hier opgesteld door een naar mijn idee te klein team. Ik maak me daar zorgen over. Als de landbouw het niet kan leveren, in 2030, zijn er misschien andere sectoren die dat wel kunnen. Ik had liever iets positievers willen vertellen. Maar als we dit slim doen, met elkaar, de veenweiden beschermen zodat ze biodivers blijven, voedsel leveren en inkomen bieden voor boeren, dan kan dit evenement en deze leerweg op wereldschaal impact hebben en voordelen opleveren. Daar hebben we u wel bij nodig.'*

2800

De voorzitter dankt de heer **Straathof** en geeft het woord aan de heer **Klein** van de ChristenUnie.

2805 De heer **Klein** (ChristenUnie) bedankt de heer Straathof voor zijn winstwaarschuwing en vraagt of hij aan kan geven wat de provincie kan doen en met welke middelen zodat boeren meer mee kunnen komen in het proces. Wat is een effectieve manier om hier geld op in te zetten?

2810 De heer **Straathof** benoemt het spook van de stikstof en geeft aan dat de boer nog steeds geld moet verdienen maar wel met minder dieren. Dat geld moet komen uit het primaire product of uit een fonds dat staatsteunproof is. Dat is ingewikkeld, tot dusver werden boeren beloond voor bloemenranden en kikkerpoelen. De schade werd gecompenseerd, maar eraan verdienen mocht niet. Een boer die blijft kan veel meer voor de maatschappij betekenen dan een uitgekochte boer. Moet hij moet wel geld kunnen verdienen en gewaardeerd worden.

2815 De volgende vraag komt van Statenlid **Cardol** (GroenLinks). Hij vraagt waar de verschillen zitten in vergelijking met de veenweidestrategie in Utrecht en waar de heer Straathof enthousiast over is.

2820 De heer **Straathof** antwoordt dat de LTO in Utrecht in de fase tot de eerste versie actief mee kon spreken, niet alleen via de landbouw maar ook via natuur-en andere relevante partners, in gezamenlijkheid. Dat creëert meer draagvlak en dat maakt een groot verschil. In Noord-Holland werd de 30% versie vorig jaar kort voor het zomerreces aan de boeren voorgelegd. LTO ziet graag dat er voor versie 2.0 en 3.0 meer participatie mogelijk wordt gemaakt en wil het een jaar eerder klaar hebben. Hij maakt zich zorgen over het hebben van voldoende pilots in 2026 en vraagt zich af of het gemeenschapsgeld aan de juiste zaken wordt besteed.

2825 De heer **Dessing** (FvD) vraagt hoe groot het draagvlak kan zijn bij de zittende boeren, met de huidige problematiek.

2830 De heer **Straathof** reageert dat dit een kans krijgt als de boer uitgedaagd wordt iets te proberen in plaats van dat hem meegegeven wordt hoe het precies moet. Hij betreurt het dat het bijna nooit meer over het mooie vak van de boer gaat, maar alleen over de problemen.

De voorzitter geeft het woord aan mevrouw **De Groot** (SP).

2835 Mevrouw **De Groot** (SP). vraagt of de heer **Straathof** vindt dat zowel door de boeren als door de natuurorganisaties te weinig geparticipeerd is in deze veenweidestrategie en zo ja, hoe dat anders gekund had. Ook wil zij weten of boeren niet trots zijn als ze ervoor hebben gezorgd dat de natuur en de veenweiden er beter op zijn geworden.

De **Straathof** vindt inderdaad dat er te weinig is geparticipeerd, maar kijkt nu liever naar morgen.
2840 Boeren hebben al heel veel bereikt wat nu wordt gezien als de nulsituatie, misschien is dat niet helemaal eerlijk. Als hij boeren enthousiast zou willen maken voor de volgende veenweidestrategie zou de heer Straathof zeggen dat je met de maatregelen tijd koopt. De veenweiden kunnen daardoor langer mee en dat geeft perspectief voor de volgende generaties. Staar je niet blind op te weinig baten in klinkende munt maar kijk naar de toekomst, met de investering die de overheid in
2845 jouw grond wil doen.

De volgende vraag komt van mevrouw **Koning** (CDA).

Mevrouw **Koning** (CDA) informeert naar het perspectief als het verdienmodel onderuit gaat door die
2850 sterke extensivering.

De **Straathof** maakt de vergelijking met natuur, dit kost tussen de drie- en vijfduizend euro per hectare per jaar. Het levert geen tastbaar product op om in de schappen te leggen, maar men geniet er wel van en besteedt er ook geld aan. Als een boer met twee keer zoveel grond de helft
2855 van de koeien houdt, dan zal hij het moeten hebben van uitkeringen uit fondsen die het belangrijk vinden dat het daar groen blijft. Zo'n fonds moet er ook over 12 jaar nog zijn. De boer heeft baten nodig van buiten het primaire boerenpak. Kijk naar wat de inkomens uit de melkveehouderij de afgelopen vijf jaren hebben gedaan: als een boer op het Leidseplein twee glazen water koopt voor zes euro moet hij 300 liter melk weg laten stromen om dat te kunnen betalen. Dat is het
2860 perspectief van de boer vandaag.

De **voorzitter** geeft het woord aan Statenlid **Kostic** van de Partij voor de Dieren.

Statenlid Kostic vraagt ten eerste wat de heer Straathof precies mist in het stuk. Haar tweede vraag
2865 betreft boeren die wel enthousiast zijn en andere boeren proberen mee te krijgen in de transitie naar verduurzaming. De rol van LTO is vooral op de rem trappen. Wat kan LTO nu tegen de boeren om hen op te peppen?

De heer **Straathof** mist inhoud, maar dat is niet gek bij versie 1.0. Hij mist ook feiten. De tweede
2870 vraag geeft de heer Straathof terug omdat LTO Nederland aan de onderhandeltafel over klimaat heeft gezegd dat de boeren in de veenweiden een megaton CO₂ gaan leveren. Zijn functie als themahouder is een uitvloeisel van die uitspraak. Hij had liever enthousiaste boeren gesproken met geld op de bank. Maar als dat niet zo is, moet de provincie dat wel weten. Zijn wens is dat de provincie Noord-Holland voldoende deuren voor hem openzet om relevante dingen te doen en te
2875 leren en te kopiëren. Er zijn voldoende projecten in Noord-Holland die zich daartoe lenen.

De **voorzitter** dankt de heer Straathof voor zijn bijdrage en zorgvuldige beantwoording. De volgende spreker is de heer **De Jong** van Natuurmonumenten. Hij spreekt in via de online
2880 omgeving.

'Mijn naam is Martijn de Jong, ik ben medewerker Public Affairs bij Natuurmonumenten. In het stuk is veel kennis samengevat en het geeft een goed overzicht van het huidige beleid. Wat er in ontbreekt zijn de natuurgebieden. Net als de LTO vinden wij het een gemiste kans dat wij niet betrokken zijn

2885 *bij het opstellen van de veenweidestrategie op de manier zoals Utrecht dat heeft gedaan. Het gaat hier over 14.500 hectare veenweidegrond waarvan 5.000 hectare in handen van natuurorganisaties. Het is jammer dat de provincie hier geen aandacht aan heeft geschonken. Natuurmonumenten zou goed bij kunnen dragen aan het behalen van klimaatdoelen en heeft bijvoorbeeld een lijst van projecten waarbij snel CO2 winst is te behalen. Ook kunnen wij pachtgrond leveren om landbouw extensiever te maken. Als natuurorganisatie willen wij graag brakwater, de landbouw wil zoetwater.*

2890 *Het zou mooi zijn het schaarse zoetwater te kunnen gebruiken voor de agrarische sector. Voor het HAKLAM principe hanteren Waterschap Amstel, Gooi- en Vecht andere kaders dan HHNK. De provincie zou hier de kaders voor moeten stellen. Dat geldt tevens voor kaders stellen voor onderbemalingen. Dit is heel belangrijk in Noord-Holland maar het onderwerp komt niet voor in het stuk. Het grootste probleem echter is onderwaterdrainage versus greppeldrainage.*

2895 *Onderwaterdrainage is ingewikkeld en duur en het is de vraag of dit de CO2 uitstoot beperkt. Greppeldrainage is goedkoop en effectief en er is geld voor beschikbaar. Volgens dit stuk is greppeldrainage de uitzondering, maar dat zou moeten gelden voor onderwaterdrainage. Natuurmonumenten hoopt niet dat de provincie grond aan gaat kopen, dit vol met onderwaterdrainage stopt en dan weer doorverkoopt. Het zou beter zijn om in te zetten op gebiedsprocessen zodat het mogelijk wordt voor agrariërs om extensiever te worden. Daartoe het land aankopen van landbouwbedrijven zo integraal mogelijk toepassen. Daarbij niet alleen kijken naar CO2 uitstoot, maar ook naar extensieve landbouwprocessen.*

2900

De voorzitter bedankt de heer **De Jong** en geeft het woord aan mevrouw **De Groot** van de SP:

2905 Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of het klopt dat de heer **De Jong** zei dat de natuurorganisaties brakwater nodig hebben en de agrariërs zoetwater. De heer De Jong licht toe dat het eerste in ieder geval klopt en dat het voordeel van brakwater is dat dit minder CO2-afbraak geeft. Daarnaast is zoetwater schaars. Daarom wil Natuurmonumenten het Wormerveld verbrakken en het zoete water

2910 dat over blijft elders gebruiken.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt hoe de heer **De Jong** aankijkt tegen de verbrakking van de polder Westzaan, want dat is voor een groot gedeelte agrarische grond.

2915 De heer **De Jong** beaamt dit en wil graag brakwater gebruiken uit het Noordzeekanaal zodat het schaarse zoete water uit het IJsselmeer elders gebruikt kan worden. Westzaan is een mengsel van natuurgebied en agrarisch gebied en had ook als zodanig bekeken moeten worden.

2920 De volgende vraag komt van mevrouw **Kapitein** (D66). Zij informeert naar de argumenten om het waterpeil omlaag te brengen.

2925 De heer **De Jong** licht toe dat het huidige beleid is dat het waterpeil lager moet omdat de bodem daalt en de weilanden nat worden; 5cm bodemdaling is 4 cm waterpeilverlaging waardoor het vanzelf nat wordt. Vanuit intensieve landbouw wil men het zo droog mogelijk hebben. Er is in de veenweidestrategie onvoldoende aandacht gegeven aan deze discussie.

De **voorzitter** geeft het woord aan de heer Kohler (JA21) voor de volgende vraag.

De heer **Kohler** (JA21) krijgt de indruk dat Natuurmonumenten in het veenweidegebied nieuwe

2930 natuur wil vormen, klopt dat?

De heer **De Jong** antwoordt dat dat gedeeltelijk het geval is. Het gaat om het voortbestaan van veenweiden waar weidevogels leven. Zij houden van natte greppels en niet van droge weilanden. Dit kan opgelost worden met dure onderwaterdrainage met plastic buizen in de grond of op een
2935 meer natuurlijke manier met greppeldrainage, waarvoor natuurmonumenten pleit.

De volgende vraag komt van de heer **Klein** (ChristenUnie). Hij heeft begrepen dat het voor de vernatting en het tegengaan van de veenbodemdaling buizendrainage effectiever is dan greppeldrainage.

2940 De heer **De Jong** stelt daarbij de vraag wat de functie is van de grond. Hij denkt aan het toepassen van overgangszones, waarbij op sommige plekken inderdaad beter onderwaterdrainage toegepast kan worden. In dit stuk speelt greppeldrainage echter bijna geen rol en dat ziet natuurmonumenten graag anders. Dit had in samenspraak goed opgelost kunnen worden van
2945 tevoren, ook met aandacht voor het compenseren van inkomstenderving.

De **voorzitter** bedankt de heer **De Jong** voor zijn bijdrage. De vergadering loopt nu iets uit in de tijd en de voorzitter besluit de agendapunten 15a, 16a en de rondvraag aan gedeputeerde Zaal door te schuiven naar 27 juni. Zij geeft het woord aan de Statenleden voor hun inbreng in eerste termijn
2950 om hun visie te geven op de conceptversie-Regionale Veenweide Strategie 1.0.

Eerste termijn

De heer **Van Tiggelen** (PVV) geeft aan dat bodemdaling al heel lang gaande is. Oplossingen om dat tegen te gaan vindt de PVV positief. De heer Van Tiggelen voelt zich ook hier geconfronteerd met de anti CO2 psychose die zich volgens hem moeilijk laat bestrijden. Hij stelt dat de planeet aan het vergroenen is. Als de CO2-uitstoot zou dalen zou dit het leven schade toebrengen. Wat het opwarmen van de aarde aangaat is de invloed van de mensen op de atmosfeer buitengewoon gering.

2960 Mevrouw **Koning** (CDA) vraagt bij interruptie hoe dat zit.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) geeft aan dat er uitgebreide berekeningen voor zijn gemaakt. Hij legt uit dat temperatuurverandering juist vooraf gaat aan veranderingen in het CO2-gehalte. Het is een gevolg van temperatuurverandering en niet de oorzaak. De heer Van Tiggelen noemt dit één van de vele misvattingen die over dit onderwerp heersen.

2970 Statenlid **Cardol** (GroenLinks) is de volgende spreker. Hij hoopt vandaag op enige toezeggingen. Het stuk dat voorligt is een gedegen stuk, maar het is geen strategie want het bevat nauwelijks doelen en geen plan van handelen en dat vindt GroenLinks teleurstellend. In de startnotitie van de minister staat dat kaderstellende doelen en structurerende keuzes leidend zijn bij ruimtelijke planning, dat is duidelijke taal. De gedeputeerde zal zeggen dat dit nog maar de 1.0 versie is en dat het regeringsbeleid nog te onduidelijk is. Onderzoeken en experimenten zijn uitstekend, plannen en start van de gebiedsprocessen zijn prima, er gebeurt echt wel wat. Maar nu staat er weer in dit stuk dat het weten centraal staat en worden geen stappen gezet tegen CO2-uitstoot en
2975 bodemdaling. Waterschappen en natuurorganisaties willen sturing door de provincie en de boeren

smeken om helderheid. De tijd dringt. Laten we met een heldere visie voor het veenweidegebied aan de slag gaan, tussentijds bijsturen kan altijd, ook op gestelde doelen als dat noodzakelijk blijkt. Daarom heeft GroenLinks de volgende verzoeken aan de gedeputeerde:

- 2980 1. Stel nu de overall doelen vast inzake bodemdaling, CO₂-uitstoot, het watersysteem en het gewenste peilbeheer.
2. Doe op zijn minst globale uitspraken over richting en strategie voor Laag Holland en het Groene Hart.
3. Benoem de bestaande instrumenten.
- 2985 4. Stel vast welke extra instrumenten er nog moeten komen. Groot zorgpunt daarbij is dat vooral NL LTO gesprekspartner is. GroenLinks wil dat ook andere organisaties deelnemen als gesprekspartner. Graag een toezegging hiervoor.
5. Schets de programmaorganisatie op provinciaal- en gebiedsniveau.

Sommige van deze zaken staan wel in de tekst maar niet duidelijk genoeg. Zorg dat partijen weten waar ze aan toe zijn. Verder is het absoluut noodzakelijk om integraal ook de NNN gebieden mee te nemen, inclusief de financiering van de maatregelen daar. GroenLinks pleit ervoor nu al voorkeuren voor bepaalde maatregelen uit te spreken. Greppelinfiltratie heeft de voorkeur boven drukdrainage. Illegale onderbemaling moet stoppen. Koppel dit plan aan het GLB en geef boeren perspectief. Zorg voor ruim gebruik van grondbeleid, niet om gronden weer te verkopen aan andere boeren maar geef ze uit in pacht en leg er anders beperkingen op voor het gebruik.

2995 De heer **De Wit** (VVD) vraagt bij interruptie hoe de generieke maatregelen matchen met de wens om per gebied het doel en het pakket aan maatregelen vast te stellen.

3000 Statenlid **Cardol** (GroenLinks) beaamt wat de heer De Wit aangeeft, maar dat neemt niet weg dat er nu al zaken zijn die de deelgebieden overstijgen. De voorkeur voor greppeldrainage betekent niet dat dit overal moet plaatsvinden en illegale onderbemaling hoeft niet per gebied aangegeven te worden. Daarnaast blijven specifieke doelen per deelgebied belangrijk.

De **voorzitter** geeft het woord aan de volgende spreker, Statenlid **Kostic**, Partij voor de Dieren.

3005 Statenlid **Kostic** (PvdD) ziet in het stuk ook geen duidelijk keuzes en concrete maatregelen, terwijl hier al tien jaar over gesproken wordt. Is er niets geleerd van de afgelopen vijftig jaar? Duidelijke bronmaatregelen in het veenweidegebied zijn op korte termijn noodzakelijk met daarbij steun voor agrariërs in de transitie. Dat stoppen en terugdraaien na 2030 aan de orde komt is geen optie voor PvdD, dat moet nu. Ook mist mevrouw Kostic de integrale blik ten aanzien van dieren. Met minde koeien kan het waterpeil omhoog, daarom de vraag om die optie mee te nemen. Verder sluit PvdD aan bij wat GroenLinks naar voren heeft gebracht. De klimaatopgave moet omhoog en niet omlaag, dus daar niet aan rommelen.

3015 Mevrouw **De Groot** (SP) vindt het goed om te experimenteren met het tegengaan van bodemdaling, het echte recept daarvoor is nog niet gevonden. Maar de CO₂-uitstoot moet naar beneden. Het is een knelpunt dat de agrariërs dit moeten uitvoeren, vanwege hun grote weerstand tegen een hogere waterstand en tegen verzilting. SP heeft bedenkingen tegen het inlaten van water uit het Noordzeekanaal, vanwege chemische en giftige stoffen die daar in achterbleven. Dit eerst onderzoeken voordat overgegaan wordt tot verbrakking.

3020 Mevrouw **Hoogendoorn** (ChristenUnie) complimenteert de opstellers van het document. Deze

veenweidestrategie laat zien hoe lang al aan de bodemdaalkwestie is gewerkt. Boeren hebben financiële prikkels nodig vanuit de keten. De vraag daarbij is of de consument bereid is een hogere prijs te betalen voor producten. ChristenUnie vraagt de provincie garant te staan voor de inkomens van deze boeren. De veenweidestrategie zal alleen slagen als er een goed verdienmodel is. Er zijn vandaag veel goede ideeën aangedragen vanuit diverse organisatie. Kan de gedeputeerde toezeggen dat deze en andere belangrijke organisaties worden betrokken bij de totstandkoming van de 2.0 versie van de veenweidestrategie? De boeren willen weten waar ze aan toe zijn en wat hun concrete toekomstperspectief is. Graag duidelijkheid hierover in de volgende versie.

De heer **De Wit** (VVD) vindt dat de ingrijpende veranderingen voor de agrarische ondernemer gepaard mag gaan met zorgvuldigheid. De periode tot november kan goed gebruikt worden om gesprekken te voeren en duidelijkheid te verkrijgen omtrent hun handelingsperspectief. De volgende stap is om per polder en uiteindelijk per bedrijf tot doelstellingen te komen, niet alleen het tegengaan van de CO2 uitstoot en omkering van bodemaling, ook verdienmodellen en het genieten van de mooie woonomgeving. Daarnaast moeten de ambitieuze doelen daadwerkelijk bereikt worden. Daarom nu die doelen als gegeven nemen en kijken hoe we tot uitvoering kunnen komen. Mensen zijn en willen betrokken blijven bij hun omgeving, leg bij hen de verantwoording neer voor de polder. De financiering blijft daarbij een belangrijke voorwaarde. Tot slot, neem de tijd om te ervaren wat er werkt en wat niet. Neem de tijd voor pilots en experimenten. Dit is nodig om uiteindelijk de maatregelen die nodig zijn te kunnen implementeren op grotere schaal.

De heer **Leerink** (PvdA) vraagt bij interruptie wat de heer **De Wit** een reële tijdsplanning vindt in dit verband.

Statenlid **Cardol** (GroenLinks) meldt per interruptie dat hij het niet scherper had kunnen stellen dan de heer **De Wit** (VVD) heeft gedaan.

De heer **De Wit** (VVD) focust op 2030 en telt dan terug om te berekenen wanneer een maatregel in werking moet treden.

De heer **De Wit** (VVD) vervolgt dat hij vandaag warm geworden is van de LTO die naar voren bracht dat dit een kans is voor Nederland. Hij gaat graag mee in het optimistisch denken om te laten zien dat we goed om kunnen gaan met veenweidegebied waar een boer ook goed kan verdienen aan de koeien die in de wei staan.

Mevrouw **Koning** (CDA) vindt het een complex dossier waarin nog veel onduidelijk is. Het is een lerend proces en er is nog veel onderzoek nodig. Zij wil benadrukken dat de provincie geen onhaalbare en onrealistische eisen moet stellen, het moet realiseerbaar zijn. Tijd voor onderzoek is nodig, daarin sluit CDA aan bij VVD. Wat opvalt is dat er geen afzet is voor natte teelten en dat lisdodde laten groeien en verrotten CO2-uitstoot oplevert en daarom geen optie is.

Mevrouw **Kapitein** (D66) vraagt bij interruptie of mevrouw Koning op de hoogte is van het lisdodde project in de Burkmeer en de afzetmogelijkheden en de prijzen die daarvoor worden ontvangen.

Mevrouw **Koning** (CDA) reageert dat zij uit het rapport haalt dat er op grote schaal geen afzetmogelijkheden zijn voor lisdodden. Voor de reductie van broeikasgassen is een

grondwaterstand van 20 tot 30 cm beneden maaiveld optimaal. Zij vindt dat er rekening gehouden moet worden met wat er in rapport staat voor de toekomst. In de tekst over regeneratieve
3070 landbouw staat dat dit een verzamelterm is voor een manier van voedsel produceren die niet tegen maar voor de natuur werkt. CDA maakt bezwaar tegen deze zinsnede omdat het suggereert dat andere producten wel tegen de natuur zouden werken. Maar het laten groeien van producten is altijd afhankelijk van de natuur en werkt niet ertegen. Op pagina 30 staat dat men bereid is de aard en de instelling van de natuur te laten veranderen als daarmee de problemen zijn opgelost. CDA
3075 vindt dat daaraan grenzen zijn en ziet in het volgende rapport graag nuancering hierin. Wat extensivering betreft: denk daar niet te makkelijk over; het is financieel moeilijk rond te krijgen. Mevrouw Koning vraagt ook meer uitwerking van de baten van buiten. CDA begrijpt niet dat het onmogelijk was om alle boeren te informeren over de strategie voor het veenweidegebied en roept op om alle bedrijven in het gebied dit stuk toe te sturen. Wat de uitstoot betreft blijkt deze een
3080 stuk lager te zijn; het leek 0,64 megaton, maar is 0,17 megaton. Daarmee is het veel moeilijker om het nog lager te krijgen, moet dat niet bijgesteld worden? In het stuk wordt betoogd om het uitgangspunt waterpeil volgt functie los te laten. CDA ziet dit graag uitsluitend in sommige gebieden en dan goed beargumenteerd. Soms helpt het voor boeren als zij landschapsgrond erbij krijgen, maar als hun eigen grond afgeschaald wordt is het moeilijk om de bedrijfsvoering voort te zetten. Hier graag rekening mee houden en er meer financiële exercitie achter zetten. CDA
3085 ondersteunt de suggestie van de ChristenUnie dat GS garant staat voor boeren om een verdienmodel te behouden.

De voorzitter geeft het woord aan mevrouw **Kapitein** (D66).

3090 Mevrouw **Kapitein** (D66) vraagt zich af of de ambities haalbaar zijn. D66 maakt zich grote zorgen hierover bij het lezen van deze strategie. Te veel onzekerheden en te weinig opbrengst van de tot dusver bekende maatregelen.

3095 Mevrouw **Koning** (CDA) vraagt of D66 niet blij is dat de uitstoot helemaal niet zo groot is als werd gedacht.

Mevrouw **Kapitein** (D66) reageert dat dit mooi is, maar dat er nog steeds een grote CO₂-reductie nodig is om de klimaatdoelstellingen te halen. Zij heeft het gevoel dat de provincie hier gaten laat vallen. In de conceptversie staat dat deze strategie beleidsarm is. De projecten die er nu zijn, zijn
3100 niet genoeg. De doelen zijn niet meer dan richtinggevend, dat begrijpt D66, maar deze worden niet gehaald als er niet op gestuurd wordt. Er dienen doelen te worden meegegeven voor de gebiedsgerichte aanpak. Door gebrek aan beleid worden goede projecten afgeremd, terwijl er 18 miljoen beschikbaar voor is. Hier moet op doorgepakt worden. Voor de definitieve versie moeten deze doelen vastgesteld worden. Meer onderzoek helpt niet om in actie te komen.

3105 De voorzitter geeft het woord aan de heer **De Wit** (VVD) voor een interruptie.

De heer **De Wit** vraagt hoe mensen in actie kunnen komen.

3110 Mevrouw **Kapitein** (D66) antwoordt dat als er doelen per gebied bekend zijn, er samen met vakmanschap van boeren en de betrokken organisaties maatwerkoplossingen kunnen komen.

De heer **De Wit** (VVD) vraagt of hij goed heeft begrepen dat het daarmee ook een doel is dat

3115 agrarische ondernemers op een verantwoorde, toekomstgerichte manier hun bedrijf kunnen blijven voeren.

Mevrouw **Kapitein** (D66) beaamt dat en daarbij staat de draagkracht van bodem en natuur voorop.

3120 Mevrouw **Koning** (CDA) vraagt hoe het mogelijk is om zonder onderzoek en pilots duidelijk actie te kunnen ondernemen om CO₂-uitstoot te voorkomen.

3125 Mevrouw **Kapitein** (D66) reageert met de wedervraag wanneer weet je genoeg om in actie te komen? Het IPV rapport geeft aan dat dit nu het geval is. Als we gaan wachten tot alle doelen helemaal zijn uitgekristalliseerd kan het nog lang duren voor er wat gaat gebeuren of worden er ongewenste prioriteiten gesteld. Inhoudelijk mist D66 in deze strategie nog twee punten: 1. volgens het eindrapport IPV staat eind dit jaar het loket veenweideboerderijen van het agrarisch collectief klaar om boeren te gaan helpen. Het besluit daartoe heeft de provincie nog niet genomen. D66 vindt het een goede zaak om dit te gaan uitvoeren. 2. bij een gebiedsgerichte aanpak heeft men te maken met de natuur en met het waterpeil dat door één watersysteem wordt gestuurd.

3130 Natuurorganisaties staan klaar om hierbij te ondersteunen met maatregelen, mits ze worden betrokken bij de plannen en geholpen met de financiering. D66 wil graag dat de provincie de suggesties van Natuurmomenten in aanmerking neemt. Verder sluit D66 aan bij de punten van GroenLinks.

3135 De **voorzitter** geeft het woord aan de heer **Leerink** (PvdA). Hij refereert aan de stevige piketpalen die in 2018 zijn gezet en aan hetgeen sindsdien ook over bodemdaling is gezegd. In deze veenweidestrategie valt op dat het na zoveel tijd nog nauwelijks over bodemdaling gaat, maar veel meer over CO₂ uitstoot. Het rapport geeft wel veel inzicht, maar het is geen strategie want er staan geen doelen in. Het is meer een startnotitie, dus de vraag komt naar voren wat we gaan realiseren op dit vlak.

3140 De heer **De Wit** (VVD) vraagt bij interruptie hoe de PvdA terugkijkt op de resultaten die het college heeft geboekt als het gaat om de stikstofresultaten en het realiseren van het NNN. Heeft de heer **Leerink** er begrip voor heeft dat niet alle tegelijk kan?

3150 Dat heeft de heer **Leerink** (PvdA) zeker, wel maakt hij zich zorgen of er voldoende slagen worden gemaakt. Het stellen van doelen is essentieel om deze slagkracht te ontwikkelen. Koppel doelen aan de strategie en geef aan hoe je dit samen met anderen binnen een redelijke termijn denkt te bereiken. Hoewel de opdracht van het Rijk is geconcentreerd op de landbouwkant, vindt de PvdA dat de Staten de natuurgebieden hierbij moeten betrekken door het integraal te bekijken.

De **voorzitter** geeft aan dat hiermee de eerste termijn ten einde is en schorst de vergadering voor vijf minuten alvorens over te gaan tot de beantwoording van de gedeputeerde.

3155 *Schorsing van 17.23 uur tot 17.29 uur*

Gedeputeerde **Rommel** vraagt of alle suggesties doorgestuurd kunnen worden om te kunnen verwerken. Er is veel gebeurd sinds 2018, er zijn klimaatdoelen vastgesteld, het stikstofverhaal is erbij gekomen, evenals het waterdossier. Alles moet in het rapport verwerkt worden. Er zijn ook

- 3160 besluiten genomen en uitgevoerd, bijvoorbeeld voor Ronde Hoep en Westzaan. Er zijn vele goede gesprekken geweest met betrokkenen. De wens over de doelen zou de gedeputeerde graag invullen. De opgave is enorm en er wordt nog steeds bijgesteld hoeveel er daadwerkelijk gehaald moet worden. Herijking van het Rijk staat voor de komende tijd gepland. Daarom is het lastig nu al doelen vast te stellen. Er is zeker aandacht voor. Zij stelt voor om te onderzoeken of in alle
3165 gebieden het waterpeil omhoog kan naar 30 cm. Dat is al een doel op zich.

Mevrouw **Kapitein** (D66) vraagt bij interruptie naar de termijn waarop deze doelen gesteld kunnen worden.

- 3170 De **gedeputeerde** denkt dat dit een kwestie van maanden is, maar moet dat nog even uitzoeken.

De heer **De Wit** (VVD) interrompeert met de vraag over maatregelen om naar het waterpeil te kijken: wat zijn de overwegingen om hier een generieke uitspraak te doen in plaats van per gebied te kijken?

3175

Gedeputeerde Rommel geeft aan dat een maatregel een richtinggevend doel kan zijn voor de gebieden. Daarbij blijft een gebiedsgerichte aanpak noodzakelijk omdat het ene doel negatief kan uitwerken op het andere doel. Bijvoorbeeld gebruik van ruige mest is goed voor de weidevogels, maar niet voor de stikstofuitstoot. Zij wil wel beginnen met uitvoering de RVS 1.0.

- 3180 Er worden al ongelofelijk veel partijen betrokken bij de veenweidestrategie. Er is heel veel moeite gedaan om ook alle boeren te bereiken. Maar niet alles is mogelijk vanwege de AVG en daardoor het niet kunnen beschikken over alle adressen. Het gaat via de belangenorganisatie en de bekend zijnde e-mailadressen.

- 3185 Mevrouw **Koning** (CDA) vraagt of het mogelijk is om de strategie per postcode te versturen. De gedeputeerde wil hierover graag meer horen van mevrouw Koning.

Mevrouw **Rommel** vervolgt de beantwoording over de integrale blik. Het verminderen van dieren zegt niets over bodemdaling, wel over andere opgaven. De opgave nu die nog herijkt moet worden
3190 is dat naar 0,03 megaton moet worden gegaan in plaats van 0,14. Zij denkt echter dat 0,05 het laagst mogelijke is.

De **voorzitter** geeft aan dat resterende vragen in de tweede termijn aan de orde zullen komen.

- 3195 De **gedeputeerde** vervolgt de beantwoording. De financiële prikkel vanuit de keten zal meegenomen worden en het toekomstperspectief van de boeren heeft de aandacht. Het is mogelijk inkomensderving te vergoeden maar dan verdient een boer nog steeds niets. Dan heb je eerder te maken met staatsteun en er moet goed gekeken worden naar mogelijkheden die daarvoor zijn. Er moet heel veel op het land geïnvesteerd worden. Wat vergelijkingen met andere provincies aangaat
3200 zijn deze wel mogelijk voor Zuid-Holland en Utrecht, maar Utrecht had een andere start. Eind 2024 wordt versie 2.0. van de veenweidestrategie verwacht, ook afhankelijk van de NPLG. Daarbij wordt niet alleen naar de landbouw gekeken maar ook naar de natuurgebieden. Wat betreft het ontbreken van afzet voor natte teelt en voorzichtig zijn met lisdodde; hier liggen wel mogelijkheden. De definitie van regenererende landbouw is vastgesteld in de voedselvisie. Over het halen van de wil
3205 gedeputeerde Rommel nog kwijt dat nog duidelijk moet worden hoeveel minder CO2 het moet zijn.

CO2 heeft geen relatie met de natuur anders dan dat stikstof dat heeft.

14. Rondvraag Gedeputeerde Rommel (Leefbaarheid, gezondheid en milieu en OD NZKG en ODJ)

3210 Onderhavig agendapunt wordt doorgeschoven naar de uitloopvergadering op maandag 27 juni a.s.

15. B-agenda Recreatie

15.a Recreatie: Ladder van Leisure (B-agenda NLG 13-06-2022)

3215 Onderhavig agendapunt wordt doorgeschoven naar de uitloopvergadering op maandag 27 juni a.s.

16. B-agenda Landbouw

16.a Agenderingsverzoek CDA Brief LTO Informatievoorziening situatie Oekraïne

3220 Onderhavig agendapunt wordt doorgeschoven naar de uitloopvergadering op maandag 27 juni a.s.

17. Rondvraag gedeputeerde Zaal (Landbouw, visserij, recreatie, toerisme, dierenwelzijn)

Er zijn geen rondvragen aangemeld voor de portefeuille van gedeputeerde Zaal.

3225 **23. Sluiting**

De **voorzitter** geeft aan dat de rest van de bespreking op 27 juni gaat plaatsvinden. Vandaag is bereikt dat de Jaarstukken zijn besproken en de kaderbrief. Ook is afgesproken het verslag van deze bespreking als adviesstuk toe te voegen aan de behandeling door PS op 4 juli. De financiële stukken van de omgevingsdiensten worden als hamerstuk doorgevoerd, evenals de wijziging voor het reglement van bestuur van het Hoogheemraadschap van Rijnland inzake de geborgde zetels. Op verzoek van deze commissie worden de financiële stukken van de recreatieschappen als besprekestuk doorgevoerd. De wijziging gemeenschappelijke regeling Waterschap Loosdrecht wordt een hamerstuk.

3235 Bij het volgende deel van deze vergadering wordt doorgegaan met de tweede termijn van de veenweidestrategie. Verder komt aan de orde: de rondvraag van gedeputeerde Rommel, de recreatieportefeuille waar het gaat om de B-stukken, de Ladder van Leisure en het agenderingsverzoek van Landbouw van de CDA brief LTO informatievoorziening situatie Oekraïne. Dat betekent dat de **voorzitter** allen graag terugziet op 27 juni in de hybride vergadering die start om 13.15 uur. Zij wijst op de prachtige folder die voor allen klaar ligt en schorst om 17.45 uur deze vergadering tot 27 juni.

3245 De eerstvolgende reguliere vergadering van de commissie NLG vindt plaats op maandag 5 september a.s.